

Бібліотека журналу «Управління школою»
Серію засновано в 2003 році
Випуск 8 (92)

ШКОЛА ЗДОРОВ'Я

Частина 1

Книга скачана с сайта <http://e kniga.in.ua>

Издательская группа «Основа» —
«Электронные книги»

Харків
Видавнича група «Основа»
2010

УДК 37.091.113
ББК 74.204
Ш67

Ш67 Школа здоров'я. Частина 1. / Уклад. В. В. Григораш. — Х. : Вид. група «Основа», 2010. — 208 с. — (Бібліотека журналу «Управління школою»; Вип. 8 (92)).

ISBN 978-617-00-0658-5

У збірці представлено досвід створення шкіл культури здоров'я в Одеській області. Автори розкрили актуальність, сутність та особливості організації сучасних навчальних закладів у мережі шкіл сприяння здоров'ю.

Для керівників навчальних закладів.

УДК 37.091.113
ББК 74.204

Навчальне видання

Бібліотека журналу «Управління школою»

ШКОЛА ЗДОРОВ'Я. Частина 1.

Укладач: ГРИГОРАШ Віктор Валентинович

Головний редактор *В. В. Григораш*,
редактор *І. Т. Соколянська*, технічний редактор *О. В. Лебедева*

Підписано до друку 13.08.2010. формат 60×90/16. Папір газетн.

Гарнітура Шкільна. Ум. друк. арк. 13. Замовлення № 10-08/16-04.

Виробник: ПП «Тріада+». Свідоцтво ДК № 1870 від 16.07.07 р.
Харків, вул. Киргизька, 19. Тел.: (057) 757-98-16, 757-98-15

ТОВ «Видавнича група «Основа»».
Свідоцтво КВ № 11452-325Р від 07.07.2006 р.

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66.
Тел. (057) 731-96-32. E-mail: office@osnova.com.ua

ISBN 978-617-00-0658-5

© Григораш В. В., укладання, 2010
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2010

ЗМІСТ

Чешенко О. І.

Сучасна школа культури здоров'я — в інтересах дітей
і створення кращого світу для них 4

Лісовська Т. І., Чешенко О. І.

Модель виховної системи сільського району
(з досвіду Котовського району Одеської області) 23

Ісаєва Л. М.

Школа сприяння здоров'ю — освітній простір
для формування життєвої компетентності
як основи успіху та самовдосконалення особистості 46

Лимаренко Т. П.

Школа сприяння здоров'ю «Гармонія, Культура, Творчість» . . . 75

Ступкевич О. А.

Школа розвитку сучасної компетентної особистості 111

*Саказли Т. А., Іванова Н. В., Лефтерова М. І.,
Каралаш О. П.*

Школа культури здоров'я — школа партнерства 138

Соловійова А. Г., Сивізіна Н. П., Малярєнко Т. І.

Школа сприяння здоров'ю — школа ефективного розвитку
компетентної творчої особистості 177

О. І. Чешенко, методист науково-методичної лабораторії проблем виховання, старший викладач кафедри педагогіки і психології Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів, регіональний координатор мережі шкіл сприяння здоров'ю

СУЧАСНА ШКОЛА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я — В ІНТЕРЕСАХ ДІТЕЙ І СТВОРЕННЯ КРАЩОГО СВІТУ ДЛЯ НИХ

Кредо человека

Не зли других, и сам не злись,
Мы только гости в мире этом,
И, если что не так, смирись,
Будь поумнее, улыбнись —
Улыбка будет нам ответом.
Умей владеть всегда собой,
Ведь в мире всё закономерно,
И зло, исторгнуто тобой,
К тебе вернётся непременно.

Завжди вважалось, що загальним благом цивілізованого суспільства є турбота про людину, уміння любити ближнього, а головною цінністю суспільства — життя та здоров'я людини. Здоров'я дітей і підлітків є однією з найактуальніших проблем світу й предметом першочергової важливості сьогодення.

Стратегічні завдання сучасної освітньої політики та реформування загальної середньої освіти, які визначені в Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), у Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», Національній доктрині

розвитку освіти в Україні, Постанові Кабінету Міністрів України «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру та 12-річний термін навчання», інших законодавчих документах, українське суспільство, нова соціальна реальність потребують *становлення людини інноваційного типу, яка усвідомлює власну роль і значення в житті суспільства, здатної жити та співпрацювати в глобальному світі, демократичному суспільстві, спроможної до самореалізації, життєво компетентної.*

Проте, як зазначають С. Бондаренко, М. Крикуненко, «трагедія полягає в тому, що сучасна школа перетворилася в інструмент, який ще дає певні знання (якість яких постійно погіршується), але забирає головне — здоров'я учнів та природне бажання кожної дитини навчатися».

Дослідження, проведені Українським інститутом охорони дітей та підлітків Міністерства охорони здоров'я України, та дані медичної статистики свідчать, що здоровими можна назвати лише 27% дітей дошкільного віку, 90% випускників мають відхилення в стані здоров'я; у 41% дітей шкільного віку — хронічні захворювання; більша частина школярів має функціональні відхилення в діяльності системи організму. Зберігається стійка тенденція зростання захворювань ендокринної системи, органів травлення, дихання, серцево-судинної патології, нервово-психічних розладів. Факторами ризику виникнення захворювань у дітей є умови, створені в навчально-виховних закладах, перебування в яких для більшої частини підростаючого покоління стало постійним елементом способу життя, низький рівень культури здоров'я сім'ї, родини та школи; відсутність у дітей та їх батьків сталих навичок здорового способу життя.

Здоров'я маємо — не дбаємо, а втративши — плачемо.

Українська приказка.

За словами В. М. Оржеховської, **проблемами сьогодення** є: корозія ціннісних орієнтирів, несформованість життєвих навичок, погіршення стану здоров'я учнів, соціальна апатія, агресія й насильство, збільшення проявів девіантної поведінки. Дослідження також свідчать, що половина дітей, які мають проблеми з фізичним і психічним здоров'ям, схильна до негативних виявів поведінки.

У дітей розвивається агресивність, невдоволеність, почуття заниженої самооцінки. Усе це приводить до конфліктів з однолітками, учителями, батьками і навіть із законом. Як результат, кожний п'ятий важко засвоює навчальний матеріал. Такі діти втричі частіше, порівняно з іншими, піддаються впливу наркотиків, схильні до вживання алкоголю, пропусків занять, бродяжництва. Про те, що школа погіршує здоров'я дітей, засвідчують батьки, лікарі, працівники військових комісаріатів.

Слова великого педагога В. О. Сухомлинського «Зміцнити здоров'я людини в дитинстві, не допустити, щоб дитина вступала в юність кволою та млявою, — це означає дати їй усю повноту життєвих радощів» мають стати аксіомою діяльності кожного директора, кожного педагога.

Пріоритетним завданням кожного навчального закладу є створення необхідних умов для збереження й зміцнення фізичного, духовного, психічного та соціального здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу, виховання фізично здорової та морально досконалої молоді людини, працездатної, спроможної активно реалізувати себе в дорослому житті в інтересах своєї особистості, сім'ї, держави та суспільства.

Щоб усунути чи послабити вплив негативних факторів на здоров'я дітей, необхідно приділити увагу проблемам створення *доцільно організованого позитивного освітньо-виховного простору* як соціокультурного та педагогічного явища з урахуванням специфіки кожного окремо взятого навчального закладу, націленого на:

- гармонійний розвиток;
- збереження психічного, фізичного та духовного здоров'я дітей;
- їх соціального захисту.

Школа, яка є мікромоделлю зовнішнього соціуму, фактично виконує роль своєрідного фільтру. Оскільки на 40–70% власності темпераменту, інтелекту визначаються генетично, то в ідеалі завдання школи полягає в тому, щоб не відбракувати дітей з непотрібними задатками, а надавати кожній дитині допомогу щодо пошуку власного життєвого шляху в суспільстві, зберігаючи при цьому її здоров'я. Лише увага до кожної дитини, вдумливе ставлення до неї, можуть забезпечити успіх у на-

вчанні й вихованні. Зважаючи на те, що дитина значну частину часу проводить у навчальному закладі, необхідно розбудувати такий навчальний заклад, яким є **школа сприяння здоров'ю**, а завданням кожного керівника навчального закладу має стати спрямування роботи на виконання державного курсу освітньої політики в Україні. Діяльність сучасного навчального закладу має бути направлена на:

- формування і розвиток фізично, психічно та морально здорової особистості зі стійкими переконаннями й системою знань про здоров'я, здоровий спосіб життя;
- застосування комплексних медико-профілактичних, психологічних та спортивно-оздоровчих заходів з метою зниження захворюваності серед дітей та учнівської молоді.

Від вирішення цих завдань якісно нового змісту освіти залежать стан продуктивних сил країни, її економічний, оборонний, інтелектуальний, духовний потенціал, ресурс розвитку суспільства.

В Україні створена **Національна мережа шкіл сприяння здоров'ю** (2003 р.), до якої входить близько 3 тисяч навчальних закладів. Це кожний десятий загальноосвітній навчальний заклад країни, який визначив пріоритетом своєї діяльності збереження й зміцнення здоров'я дитини. Педагогічні колективи цих навчальних закладів активно працюють над упровадженням здоров'язберігаючих педагогічних технологій, які підвищують ефективність навчально-виховного процесу, створюють здоровий освітній простір, у якому учні, учителі, медичні працівники, батьки займають чітку громадянську позицію щодо виконання державного та суспільного замовлення.

Здоров'я — не все, але все без здоров'я — ніщо.

Сократ

Для подальшого розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю, створення здоров'язберігаючого середовища в навчальних закладах, формування методичних прийомів мотивації на здоровий спосіб життя через розвиток усіх аспектів здоров'я: духовність, інтелект, фізичний розвиток, соціальний захист, формування особистості лідера, емоційно здорової людини, залучення батьківської громадськості, представників медичної

галузі, місцевих органів самоврядування, громадських організацій та об'єднань до проведення превентивних заходів з профілактики негативних проявів у дитячому та молодіжному середовищі, формування культури здоров'я в підростаючого покоління — проведено третій Всеукраїнський конкурс-захист сучасної моделі навчального закладу (дошкільного, загальноосвітнього, позашкільного та професійно-технічного) — школи сприяння здоров'ю (2003, 2006, 2009 рр.).

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 14.11.2002 р. №14 «Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки», відповідного рішення Одеської обласної ради від 25.10.2002 р. №56–XXIV «Про затвердження обласної комплексної програми „Здоров'я” на 2002-2011 роки», наказу Міністерства освіти і науки України від 10.11.2008 р. №1023 «Про організацію та проведення конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу — школи сприяння здоров'ю» та відповідного наказу управління освіти і наукової діяльності Одеської обласної державної адміністрації від 26.12.2008 р. №739–ОД проведено обласний етап Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу (дошкільного, загальноосвітнього, позашкільного та професійно-технічного) — школи сприяння здоров'ю. Цей конкурс-захист проведено з метою продовження роботи щодо забезпечення політичної стратегії держави в збереженні генофонду нації, захисті здоров'я (фізичного, психічного, соціального, духовного) дитини, вирішенні завдань виховання здорового покоління, формуванні в них позитивної мотивації, життєвих компетенцій, навичок здорового способу життя.

Конкурс-захист сприяв визначенню мережі навчальних закладів, які обрали пріоритетним напрямом у своїй діяльності збереження та зміцнення здоров'я своїх учнів і вихованців, формування в них позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, культури здоров'я.

Обласний етап конкурсу-захисту засвідчив, що в Одеській області збільшилася кількість навчальних закладів, діяльність яких спрямована на реалізацію ідеї першовартості здоров'я. Здійснюється консолідація діяльності педагогічних, батьківських колективів, органів місцевої влади, установ охорони здоров'я, громадськості, органів самоуправління в розбудові навчальних закладів — шкіл сприяння здоров'ю, у створенні та розширенні

здоров'язберігаючого комфортного освітньо-виховного середовища розвитку сучасної компетентної особистості, формування людини з новою ментальністю, здоровою, високодуховною, соціально зрілою, культурною, конкурентоспроможною, творчою особистості, громадянина України, світу.

Конкурс показав, що в умовах зміни освітньої політики та реформування освіти в контексті державних стандартів і державних замовлень основними загальними показниками якості освіти багатьох навчальних закладів області стали:

- зорієнтованість освіти на розвиток особистості учня в соціальному, психічному, біологічному аспектах;
- наукованість учнів про здоров'я, здоровий та безпечний спосіб життя;
- рівень сформованості в учнів загальнонавчальних умінь та навичок, здатність до творчої діяльності;
- вихованість учнів;
- високий рівень життєвої компетентності та життєвої захищеності, соціальної адаптації дітей та учнівської молоді.

Слід відмітити, що в деяких районах області створено цілісну систему щодо розвитку мережі шкіл сприяння здоров'ю, пропаганди здорового способу життя та культури здоров'я, здійснюється координація та інтеграція зусиль державних і громадських організацій з метою підтримки й мобілізації зусиль щодо сприяння соціальному становленню та розвитку здорового підростаючого покоління. Так на виконання Державних та Національних програм, Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України, спрямованих на збереження й зміцнення здоров'я, утвердження здорового способу життя, профілактики тютюнопаління, алкоголізму, захворювання на ВІЛ-інфекцію/СНІД та інші небезпечні хвороби, уживання наркотичних речовин серед дітей та учнівської молоді, більше 4-х років реалізуються районні програми розвитку мережі шкіл сприяння здоров'ю:

- *Програма розвитку мережі шкіл сприяння здоров'ю в Котовському районі на 2004–2009 роки «Здорова дитина — здорове суспільство»*, затверджена рішенням Котовської районної ради від 08.04.2004 р. №136–24 (автор-координатор Т. І. Лісовська, методист з виховної роботи РМК відділу освіти Котовської райдержадміністрації);

- Програма розвитку мережі шкіл сприяння здоров'ю на 2006–2010 роки в Савранському районі, затверджена рішенням Савранської районної ради від 05.10.2005 р. №293–IV (автор-координатор С. І. Усата, методист з виховної роботи РМК відділу освіти Савранської райдержадміністрації);
- Програма розвитку мережі навчальних закладів — шкіл сприяння здоров'ю — у Фрунзівському районі «Гармонія. Працездатність. Духовність», затверджена Фрунзівською районною державною адміністрацією, розроблена за участю відділу освіти, служби у справах неповнолітніх, відділу у справах сім'ї, молоді та охорони здоров'я, головного лікаря районної лікарні, асоціації жіночих громадських організацій району «Берегиня», лікаря наркологічного кабінету (автор-координатор С. П. Хомлякова, методист з виховної роботи РМК відділу освіти Фрунзівської райдержадміністрації).

Колективи навчальних закладів, які є дійсними членами національної та обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю:

- здійснюють подальшу розбудову власної концептуальної моделі;
- активно залучають навчальні заклади до мережі шкіл сприяння здоров'ю;
- здійснюють науково-методичну та консультативну допомогу у створенні власної моделі школи сприяння здоров'ю;
- стали освітньо-інформаційними центрами з проблем розбудови освітньо-виховного, здоров'язберігаючого простору культури здоров'я, пропаганди цінності здоров'я, здорового способу життя;
- активно здійснюють вплив на формування громадської думки в регіоні щодо збереження та зміцнення здоров'я дітей, учнівської молоді, залучаючи навчальні заклади до спільної роботи.

Так **Одеська гімназія №8**, навчальний заклад Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю (2003 р.), у подальшій розбудові власної концептуальної моделі «Здоров'я. Інтелект. Духовність» реалізує з 2007 року проект «Школа культури здоров'я — школа розвитку сучасної компетентної особистості» (директор Л. М. Паюл, автор О. А. Ступкевич), використовуючи цільовий підхід до проблем поєднання в навчально-виховному процесі спільної діяльності всіх його учасників і громадськості в умовах інтенсивного використання інноваційного змісту та технологій освіти; створення та розширення здоров'язберігаючого комфорт-

ного освітньо-виховного простору, що забезпечує повноцінний компетентнісний розвиток гімназиста; поєднання інтегрованого підходу, гуманізації змісту та методів навчання й виховання; стратегічного впровадження інноваційних технологій у різних сферах діяльності; популяризує серед учнівської молоді, педагогів та громадськості Одещини пріоритетність цінності здоров'я, ідею розбудови в кожному навчальному закладі регіону школи сприяння здоров'ю; своїм авторитетом впливає на формування громадської думки про імідж сучасної молоді людини бути здоровим фізично та духовно.

Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів — гімназія» с. Кам'янка Ізмаїльського району Одеської області, навчальний заклад Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю (2006 р.), у своїй діяльності комплексно поєднує дві авторські концепції школи культури здоров'я: «Здоров'я + інтелект + творчість = успіх» та «Школа партнерства» (авторський склад: Т. А. Саказли, Н. В. Іванова, М. І. Лефтерова, О. П. Калараш). Реалізується цільовий підхід громади села до проблеми охорони, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління, успішно здійснюється розбудова ефективного єдиного позитивного громадського простору життя села, скоординовані взаємодія партнерів громади села, об'єднані зусилля НВК та громади Радою мудреців села. Така система роботи позитивно впливає на життя дітей та їх батьків, створена атмосфера взаємопідтримки, турботи про кожного мешканця громади, задоволення інтелектуальних, емоційних, соціальних потреб, підтримуються та розвиваються національні (болгарські) та родинно-сімейні традиції, упроваджуються інноваційні технології в системі дозвілля, здорового та безпечного способу життя, формування новітніх цінностей та орієнтацій щодо збереження та зміцнення здоров'я. Створюються умови для інтенсивного використання новітніх інформаційних технологій навчання, самопізнання, самовираження, творчого розвитку та самовдосконалення учнів з різних дисциплін.

Білгород-Дністровська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №3 Одеської області реалізує системний підхід до впровадження ідеї першовартості здоров'я. Концепція «Школи сприяння здоров'ю» базується на трьох чинниках — Гармонія, Культура, Творчість» (автор Т. П. Лимаренко), гармонійно охоплює всі аспекти шкільного життя. У навчально-виховному процесі поєднані традиційні та нетрадиційні підходи до фізичного оздоровлення,

формування позитивного соціально-психологічного мікроклімату в школі та класах, виховання психофізичної стійкості до стресів. Створено умови для розвитку духовної культури особистості, розвитку творчої активності учнів, формування в них позитивної мотивації до здорового способу життя, імунітету до антидевіантної поведінки та асоціальних учинків, формування культури особистості. Упроваджуються інноваційні педагогічні технології навчання та виховання, реалізуються програми роботи з обдарованими дітьми, допрофільної та профільної освіти, проект «ПЛАСТ — це велика гра».

Липецька загальноосвітня школа I–III ступенів Котовського району Одеської області, навчальний заклад Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю (2003 р.), упроваджує модель «Школа сприяння здоров'ю — освітній простір для формування життєвої компетентності як основи успіху та самовдосконалення особистості» (директор В. С. Маланюк, автор Л. М. Ісаєва), в основі якої поєднані наукові засади особистісно орієнтованого виховання, концептуальні основи проектування та прогнозування результатів навчально-виховного процесу, гуманістичної педагогіки співробітництва та ідей виховання на засадах родинної педагогіки, етнопедагогіки, педагогіки народознавства, педагогіки компетентної людини. Упроваджуються інноваційні педагогічні технології навчання та виховання, нові форми роботи, методи в організації діяльності закладу як школи сприяння здоров'ю, авторські програми «Створи в собі Людину: чотири кроки пізнання» (1–4 класи), «З віри в себе — до творця своєї долі» (5–7 класи), «Розвиток життєвої компетентності особистості — шлях до самовдосконалення» (8–11 класи), «Сім'я та школа: інтеграція зусиль».

Авторська школа М. П. Гузика міста Южного Одеської області, навчальний заклад Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю (2003 р., автор М. П. Гузик), є однією з продуктивних моделей навчального закладу: школа сприяння здоров'ю діє в єдиному режимі з академічною, мистецькою, трудовою, політехнічною, спортивною школами, об'єднує різноманітні фізкультурно-спортивні, санаторно-реабілітаційні структури міста. Створено шкільний комплекс з персоніфікованою мережею фізкультурно-спортивних структур, які започатковані в галузі охорони й розвитку природного здоров'я школяра, здійснюється управління шкільним життям дитини. Найголовніші завдання школи:

- забезпечення вільного вибору змісту, обсягу та рівня фізичного виховання дитини на персональному рівні;
- створення широкого фізкультурно-спортивного середовища, адаптованого до персональних потреб дитини в реалізації та розвитку її фізичних і духовно-душевних якостей та потреб у збереженні й покращенні здоров'я;
- персональне цільове проектування шкільної діяльності учня відносно забезпечення його безпечного та здорового способу життя, а також оптимального розвитку фізичного й психічного потенціалу.

Структура роботи віддзеркалює практичну реалізацію тих найголовніших умов, які уможливають збереження та прогресивний розвиток фізичного й психічного здоров'я конкретної дитини, яка тут навчається. У школі створено умови, за яких дитина здобуває міцне здоров'я через високу її освіченість у галузі академічних знань, розумової та мистецької культури і через добру вихованість.

Навчально-виховний комплекс «Вилківська загальноосвітня школа I–III ступенів — ліцей» Кілійського району Одеської області впроваджує модель «Школи сприяння здоров'ю — Школи ефективного розвитку компетентної творчої особистості» (авторський склад: А. Г. Соловійова, Н. П. Сивізінна, Т. І. Маляренко). Здійснюється цілісний, послідовний, інноваційний підхід до вирішення завдань виховання здорового покоління, збереження та зміцнення здоров'я дітей, створення позитивного навчально-виховного, соціокультурного середовища у взаємодії НВК, батьків, державних установ, громади, соціокультурної системи міста Вилкове, включення до нього авторської багаторівневої освітньо-виховної моделі «Школи екологічного розвитку», використання унікальної культури, природної спадщини Придунав'я. Створено сприятливі умови для життя, поліпшення якості освіти, ефективного особистісного розвитку й самовдосконалення кожного вихованця, досягнення максимально можливого ефекту в справі збереження здоров'я дітей, щоб випускник у реальному житті був здоровою, розвинутою, щасливою, успішною людиною, що забезпечується впровадженням педагогіки співробітництва, толерантності, технологій особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, еколого-біологічних і природоохоронних, інформаційних технологій. НВК є Всеукраїнським експериментальним майданчиком за проблемою «Використання

еколого-біологічних і природоохоронних технологій у впровадженні профільного навчання та орієнтації учнів на вибір подальшого навчання»; всеукраїнською опорною базою проведення літнього табору-тренінгу для підлітків міста й учасників екологічних акцій України, який організовується спільно з Національною академією наук України, центром пропаганди здорового способу життя та профілактики шкідливих звичок серед дітей і дорослих.

У **Вилківській загальноосвітній школі I–III ступенів №1 Кілійського району Одеської області** реалізується цілісний підхід до розбудови школи культури здоров'я «Компетентність + творчість + партнерство + родинність = успіх» (авторський склад: П. І. Іванова, Т. Ю. Кравченко, М. П. Унгарова, Н. І. Бирченко). Створено комплекс, який об'єднує школу культури здоров'я, дошкільні та позашкільні навчальні заклади, рекреаційний ресурс міста Вилкове, селища Приморське на засадах партнерства та родинності заради здоров'я дітей. Розбудоване в ньому сприятливе освітньо-виховне, здоров'язберігаюче середовище, узгодженість діяльності всіх ланок, комплексність підходу забезпечують позитивні зміни у вирішенні проблем зміцнення здоров'я, формуванні культури здоров'я, гармонійного розвитку дитини, вихованні здорового підростаючого покоління, формуванні в них життєвих компетенцій, позитивної мотивації, навичок здорового способу життя, наступність усіх ступенів навчання, науково-практичну підготовку талановитої молоді. У школі здійснюється *просвітницька та методична робота з учителями, спеціалістами та батьками, впроваджується система* виховної роботи школи культури здоров'я, діє осередок креативу сучасного молодого педагога — клуб молодих учителів «МАРС».

Шабська загальноосвітня школа I–III ступенів №1 Білгород-Дністровського району Одеської області розбудовує модель «Школа культури здоров'я — Школа гармонійного розвитку особистості» (автор С. М. Тихоплав), яка базується на основі ідеї формування цілісної гармонійно розвиненої особистості. Створено єдиний інформаційний простір функціонування школи культури здоров'я, до якого входять школа, родина, громадське середовище села Шабо. Скоординованість та взаємодія дорослих і дітей у єдиному інформаційному просторі забезпечує якісні умови гармонії життя (духовного, фізичного, інтелектуального, креативного розвитку та самовдосконалення кожного індивіда), соціальний захист, безпеку життя та діяльності кожної дитини, атмосферу психологічного

комфорту, толерантного взаєморозуміння суб'єктів, пріоритетність принципу неприйняття проявів асоціальної поведінки серед усіх членів соціуму. Упроваджена система здоров'язберігаючих заходів, проведення динамічних пауз на уроках, система роботи соціально-психологічної служби, дитячого оздоровчого майданчика. Шкільна президентська служба є ініціатором проведення заходів, спрямованих на пропаганду здорового способу життя, профілактику шкідливих звичок, запобігання насильству.

Діяльність **навчально-виховного комплексу «Балтська загальноосвітня школа I–III ступенів №2 — гімназія» Одеської області** (авторський склад: Л. А. Доні, І. Г. Гриньова, Т. Д. Слепа, І. Г. Чокова) згідно з концепцією «Школа сприяння здоров'ю — школа соціалізації особистості» базується на таких педагогічних технологіях, що характеризують сучасну школу як школу життєтворчості, гуманістичну та природовідповідну, орієнтовану на розв'язання проблем формування здорового способу життя учнів у контексті становлення та розвитку життєстійкості, життєвої компетентності особистості, що забезпечує становлення особистості випускника з новою ментальністю, яка усвідомлює себе, є високодуховною, уміє визначатися в різних сферах діяльності та реалізуватися в полікультурному просторі, здатна до навчання впродовж усього життя, дбає про збереження та зміцнення свого здоров'я. Створена система успішно функціонує через взаємодію таких підсистем: управлінської, науково-методичної, дидактичної, виховної, психологічної, медичної, суспільно-педагогічної. Створюється сприятливе освітньо-виховне середовище на засадах демократизації, гуманізації, співробітництва, співтворчості. Особлива увага приділяється проблемам забезпечення умов і механізмів здійснення навчання та виховання в інтересах особистості дитини й суспільства, гармонійного розвитку дитини, її високої працездатності, душевної рівноваги та здоров'я, створення освітніх траєкторій шляхом впровадження здоров'язберігаючих технологій, інклюзивної освіти, впровадження різних форм участі батьківського комітету та батьків у шкільному житті. Педагогічні працівники, учні, батьки творчо та плідно працюють над розбудовою свого навчального закладу школи-гімназії — школи сприяння здоров'ю, яка входила би до європейського соціокультурного простору та формувала людину з новою ментальністю, що сама себе усвідомлює, пізнає своє етнічне коріння, є високодуховною, уміє самостверджуватися, реалізовуватися в полікультурному просторі.

Модель Української гімназії №1 м. Іллічівськ Одеської області «Українська гімназія №1 м. Іллічівськ — Школа духовності, сприяння здоров'ю та соціального партнерства» (директор Л. Ф. Антонова, автор І. М. Попова) базується на основі ідеї розвитку та формування здорової, соціально зрілої, культурної, конкурентоспроможної творчої особистості, громадянина співтовариства, України, світу під гаслом: «Даючи знання, не відбирай здоров'я». Реалізується Програма діяльності школи культури здоров'я (4 етапи), здійснюється розбудова здорового освітньо-виховного простору, комфортних умов ефективного розвитку особистості, здорового середовища проживання — дому творчості, радості, затишку, взаєморозуміння. У гімназії забезпечені умови всебічного гармонійного розвитку особистості гімназиста, здатного будувати життя, достойне людини, заснованого на Добрі, Істині, Красі, через співпрацю та партнерство всіх учасників навчально-виховного процесу.

Одеська загальноосвітня школа I–III ступенів №44 реалізує системний підхід до розбудови моделі школи культури здоров'я «Барвистий світ твого життя» (автор О. В. Буйневич), вирішує завдання щодо виховання здорового покоління, збереження та зміцнення здоров'я дітей, формування громадської думки у створеному просторі про культуру здоров'я на засадах гуманістичної педагогіки співробітництва, родинної педагогіки, етнопедагогіки, педагогіки народознавства, особистісно орієнтованого навчання та виховання, технології проектування, педагогічного досвіду. Здійснюється побудова загального простору школи-родини як співдружності педагогів, батьків, учнів, випускників, мешканців мікрорайону, реалізуються програми корекційно-розвиваючого та відновлюючого впливу на розвиток та становлення цілісної особистості учня й педагога. Упроваджуються п'ять авторських проєктів. Школа є ініціатором побудови загального простору школи-родини в мікрорайоні, веде активну діяльність щодо його розбудови. Реалізується проєкт «Шкільна ділянка майбутнього», здійснюється просвітницька робота в мікрорайоні школи. Творча атмосфера в колективі, високий професійний потенціал педагогічних кадрів, співдружність педагогів, дітей, батьків, громадських діячів сприяє результативності цієї діяльності.

Державний професійно-технічний навчальний заклад «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» (авторський склад: Л. Є. Висоцька, В. Г. Страцинська, І. А. Стра-

цинсь, Л. О. Власова) реалізує системний, інноваційний підхід до вирішення завдань виховання здорового покоління, розбудовує школу культури здоров'я «Здоров'я, краса, творчість» на засадах поєднання наукових засад особистісно орієнтованого виховання, гуманістичної педагогіки співробітництва, родинної педагогіки, педагогіки народознавства, козацької педагогіки. Створюється сприятливе освітньо-виробниче та соціальне середовище, у якому надаються пріоритети здоров'ю, красі та творчості, орієнтації на становлення високодуховної молоді людини, яка успішно реалізується в житті як особистість, сім'янин, громадянин, професіонал, суттєве поліпшення здоров'я та фізичного розвитку підлітків, формування позитивних соціально-культурних цінностей підрастаючого покоління. Діяльність школи культури здоров'я спрямована на розв'язання науково-методичних проблем училища: «Здоровий спосіб життя як першооснова подальшого духовного та професійного зростання», «Самореалізація та самоствердження творчої особистості». В училищі здійснюється науково-дослідницька робота в рамках експериментального майданчика АПН України з проблеми «Педагогічні засади формування художньо-естетичної культури майбутніх спеціалістів кулінарного профілю», створена система науково-методичної роботи з викладачами та майстрами виробничого навчання. Педагогічний колектив, учнівське самоврядування, «Євроклуб», осередок Чорноморського козацького з'єднання ім. П. Орлика здійснюють пропаганду культури здоров'я, духовних цінностей, мотивацію на здоровий спосіб життя, що підвищує рівень відповідального відношення до власного здоров'я, здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я учнів.

Вище зазначене свідчить, що діяльність навчальних закладів Одеської області — шкіл сприяння здоров'ю — спрямована на вирішення пріоритетних завдань щодо створення необхідних умов для збереження та зміцнення здоров'я (фізичного, духовного, психічного й соціального) усіх учасників навчально-виховного процесу, формування й розвиток фізично, психічно та морально здорової особистості зі стійкими переконаннями та системою знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, застосування комплексних медико-профілактичних, психологічних та спортивно-оздоровчих заходів з метою зниження захворюваності серед дітей та учнівської молоді, виховання здорового покоління, від чого залежить стан продуктивних сил країни, її економічний, оборонний, інтелектуальний, духовний потенціал, ресурс розвитку суспільства.

Аналіз конкурсних робіт навчальних закладів засвідчив, що рівень фізичного, духовного, психічного здоров'я учнів, учителів, батьків у зазначених загальноосвітніх навчальних закладах значно вищий. Створені умови життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу, які сприятливі для здоров'я, успішного навчання й роботи; суб'єкти НВП оточені увагою, турботою про загальний рівень самопочуття. Показники здоров'я дітей, що зафіксовано системою моніторингу, переконливо підтверджують ефективність роботи існуючих шкіл сприяння здоров'ю та необхідність розширення мережі таких навчальних закладів, оскільки саме вони найбільш ефективно вирішують проблеми збереження й зміцнення здоров'я дитини, забезпечення оптимальних умов для організації навчально-виховного процесу, забезпечення гармонійного розвитку людини, її високої працездатності, душевної рівноваги, здоров'я.

У навчальних закладах активно створюється здоровий освітній простір, упроваджуються інноваційні здоров'язберігаючі педагогічні технології навчання й виховання, система безперервної валеологічної освіти, здійснюється розбудова цілісної педагогічно доцільної системи виховання, реалізуються:

- програма сприяння просвітницькій роботі «Рівний — рівному» щодо здорового способу життя серед учнівської молоді;
- комплексна програма формування навичок здорового способу життя серед дітей та підлітків (за проектом «Діалог»);
- програма «Школа і партнери проти СНІДу» тощо.

Щорічно проводиться моніторинг впливу соціальних чинників на формування здоров'язберігаючої поведінки учнів, стану сформованості санітарно-гігієнічних навичок. Отримані результати досліджень використовуються в організації навчально-виховної роботи в школі; приділяється належна увага просвітницькій роботі серед батьків щодо виховання дітей та підвищення їх психолого-педагогічної освіти.

Навчальні заклади поширюють інформацію про цінності здорового способу життя, створюючи в мікрорайоні навколо себе виховний простір, сприятливий для здоров'я, залучаючи заклади-супутники до спільної роботи. Необхідно відзначити різноманітність підходів, методів і форм роботи, сучасних освітніх технологій. Навчальні заклади підкріплюють свій опис практичними доробками (конспекти уроків, виховних заходів, плани роботи,

результати моніторингу, авторські концепції, програми), аналітичними даними результативності діяльності навчального закладу у вигляді кількісно-якісних показників позитивних змін у процесі навчання й виховання дітей та учнівської молоді.

Післядія обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу—2009

- За підсумками обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту (наказ управління освіти і наукової діяльності Одеської обласної державної адміністрації від 19.05.2009 р. №313–ОД) переможцями визнано педагогічні колективи 12 навчальних закладів, яких рекомендовано до включення до Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю, 44 навчальних заклади увійшли до обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю.
- Створено зібрання творчих робіт, інформаційно-методичних матеріалів, переможців та учасників конкурсу-захисту на базі науково-методичної лабораторії проблем виховання Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів.
- Готується до видання серія «Школи сприяння здоров'ю Одещини», до якої увійдуть кращі моделі, системи роботи навчальних закладів — шкіл сприяння здоров'ю, учасників конкурсу-захисту.
- Підготовлені та готуються статті переможців й учасників конкурсу-захисту до друку в науково-методичному журналі «Наша школа» (Одеса), педагогічній пресі.
- За результатами обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту проведено обласний методичний фестиваль-презентація сучасних моделей навчальних закладів — шкіл сприяння здоров'ю — переможців, рекомендованих до включення до обласної та Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю.

Зрозуміло, що кожний навчальний заклад має стати школою сприяння здоров'ю і потребує особливої уваги, підтримки з боку відділів (управлінь) освіти, РМК/ММК, установ охорони здоров'я, громади, місцевої влади. У діяльності відділів (управлінь) освіти першочерговими завданнями є:

- створення належних умов для навчання дітей і збереження їхнього здоров'я (тепло, світло, чистота, затишок, підвіз до школи, харчування та інше);
- гуманізація навчально-виховного процесу;

- підвищення ефективності психолого-соціальної та медичної служб;
- організація поглиблених медичних оглядів дітей, урахування їх результатів у навчально-виховному процесі;
- упровадження фізкультурно-оздоровчих заходів, розширення мережі спортивних секцій;
- створення умов для оздоровлення дітей улітку та інше.

Особлива роль у цьому питанні належить РМК/ММК, які мають приділити увагу проблемам:

- підвищення рівня компетентності й професійної майстерності педагогічних кадрів з питань збереження та зміцнення здоров'я дітей, гуманізації навчально-виховного процесу;
- моделювання, вивчення, узагальнення й упровадження передового педагогічного досвіду педагогічних колективів, кращих учителів, класних керівників, вихователів.

У своїй діяльності РМК/ММК можуть широко впроваджувати різні форми методичної роботи:

- семінар-практикум директорів шкіл з проблеми «Впровадження здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих технологій навчання й виховання школярів» на базі районної опорної школи сприяння здоров'ю;
- психолого-педагогічні семінари «Психологічні аспекти гуманізації навчально-виховного процесу», «Забезпечення оптимального навчального навантаження учнів протягом уроку з урахуванням психо-фізіологічних, вікових та індивідуальних особливостей»;
- створення творчої групи вчителів фізичної культури, наприклад, з проблем «Упровадження інноваційних технологій у процес корекційно-педагогічної системи реабілітації дітей з різними розладами здоров'я», «Диференціація та індивідуалізація навчання на уроках спеціальної групи дітей з порушенням статури, урахуваючи стан їхнього здоров'я та фізичного розвитку» та інші;
- навчання педагогічних кадрів на базі районної опорної школи сприяння здоров'ю;
- творчий звіт опорної школи сприяння здоров'ю «Життя і здоров'я дитини: пріоритети сім'ї, освіти, медицини, громади та влади» та інше.

Слід зазначити, що РМК/ММК мають активніше пропагувати та поширювати досвід роботи кращих педагогічних колективів області, України, навчальних закладів — шкіл сприяння здоров'ю. Із цією метою провести комплекс методичних заходів, якими передбачити:

- створення й організацію роботи творчої групи школи передового досвіду з цих проблем;
- презентацію досвіду школи сприяння здоров'ю на засіданні районного методичного об'єднання заступників директорів з виховної роботи, класних керівників, учителів-предметників;
- проведення семінарів-практикумів «Забезпечення оптимального навчального навантаження учнів протягом уроку з урахуванням їх психо-фізіологічних, вікових та індивідуальних особливостей», круглих столів «Здоров'я і духовне життя дитини» та інше.

Керівники навчальних закладів, на яких покладена відповідальна місія, мають забезпечити системне управління створенням і розвитком школи сприяння здоров'ю в інтересах дітей, створення кращого світу для них і такого науково-освітнього, навчально-виховного об'єднання культури здоров'я, яке би сприяло збереженню та зміцненню здоров'я як фізичного, духовного і соціального благополуччя, на засадах партнерства вчителів, учнів та громадськості. Перспективною може бути узгодженість діяльності різних функціональних модулів:

- навчально-виховного;
- науково-дослідного;
- науково-методичного;
- інформаційного;
- управлінського;
- соціально-психологічного;
- матеріально-технічного;
- діагностично-оздоровчого;
- медичного забезпечення.

Такий підхід до створення сприятливих умов розвитку особистості дитини забезпечить:

- пробудження її творчих можливостей;
- удосконалення природних здібностей;
- гуманізацію способу мислення;
- інтелектуальний розвиток.

Оптимальною моделлю школи сприяння здоров'ю можна вважати таку, у якій навчально-виховний процес організовано таким чином, щоб кожен учасник мав можливість керувати своїм здоров'ям. Для досягнення цієї мети потрібно в учнів і педагогів сформулювати мислення, яке впливало би на поведінку таким чином, щоби при цьому виникло бажання «турбуватися про власне здоров'я і здоров'я оточуючих» (за О. Ващенко, С. Свириденко).

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващенко, О. Як створити школу сприяння здоров'ю [Текст] / О. Ващенко, С. Свириденко. — К. 2008.
2. Ващенко, О. Здоров'язберігаючі технології в загальноосвітніх навчальних закладах [Текст] / О. Ващенко, С. Свириденко // Директор школи. — 2006. — № 20.
3. Єрмаков, І. Г. Виховання життєтворчості : моделі виховних систем [Текст] / І. Г. Єрмаков. — Х., 2006.
4. Здоров'я і спорт [Текст]. Серія «Класний керівник». — Х. 2006.
5. Ісаєва, Л. М. Модель школи сприяння здоров'ю як спосіб організації життєдіяльності шкільного співтовариства [Текст] / Л. М. Ісаєва // Завуч. — 2009. — № 6.
6. Оржеховська, В. М. Збереження репродуктивного здоров'я неповнолітніх [Текст] / В. М. Оржеховська, Л. І. Габора. — К., 2004.
7. Кірюзова, Т. Х. Кожній дитині — здоров'я, освіту, рівні можливості та захист на шляху до гуманітарного світу [Текст] / Т. Х. Кірюзова // Наша школа. — 2008. — № 4. — С. 42–45.
8. Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та підлітків [Текст] // Інформаційний збірник МОН України. — 2007. — № 3.
9. Проблеми збереження й зміцнення здоров'я дітей та молоді. Упровадження новітніх здоров'язберігаючих, здоров'яформуючих, здоров'язміцнюючих технологій навчання та виховання в сучасній школі [Текст] // Позакласний час. — 2003. — Грудень.
10. Формування навичок здорового способу життя у дітей та підлітків (за проектом «Діалог») [Текст]. Видання третє. — К., 2008.
11. Чешенко, О. І. Здоров'я для всіх у XXI столітті [Текст] / О. І. Чешенко // Наша школа. — 2006. — № 4. — С. 46–58.

Т. І. Лісовська, методист з виховної роботи методичного кабінету відділу освіти Котовської районної державної адміністрації Одеської області, районний координатор мережі шкіл сприяння здоров'ю;

О. І. Чешенко, методист науково-методичної лабораторії проблем виховання, старший викладач кафедри педагогіки і психології Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів, регіональний координатор мережі шкіл сприяння здоров'ю

МОДЕЛЬ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ (З ДОСВІДУ КОТОВСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Розбудова Української держави ставить на порядок денний надзвичайно важливе і невідкладне завдання виховання нового покоління, здатного не тільки досягнути загальнолюдський зміст сутності існування людини, а й творчо розв'язувати проблеми згідно з духом свого часу. Сучасний виховний процес, як важлива складова педагогічного процесу кожного навчального закладу, вимагає переосмислення його сутності, нових підходів, здійснення ефективного педагогічного управління. Назріла необхідність заміни проведення стандартних, штучно організованих заходів для школярів на цілеспрямоване й професійне управління виховним процесом. І якщо навчальний заклад виявиться неспроможним виховати соціально компетентну особистість (активну, мобільну, успішну), яка самостійна, незалежна в поведінці, судженнях, здатна до творчого мислення, то школа буде продукувати людей, абсолютно не пристосованих до життя в нових умовах. Але дезорієнтоване середовище життя дітей може перекреслити всі педагогічні впливи на них.

Сучасні наукові дослідження та педагогічна практика (Л. І. Новікова, Ю. С. Мануйлов, Д. В. Григор'єв та інші) доводять, що в умовах відродження інтересу до виховання, розуміння його ролі для розвитку суспільства вже недостатньо говорити про необхідність центрування виховного процесу тільки на особистості дитини, тому що досягти успіхів без реальних механізмів виховання неможливо. В. Кириченко зазначає, що «...такими ефективними механізмами засвідчили себе виховна система та виховний простір».

Відомий американський педагог У. Глассер вважає, що будь-яка дитина має право розраховувати на школу як на місце, де вона може пережити радість досягнень, відчути себе переможцем. Цьому сприяє оптимально організований простір життєдіяльності дитини.

Однією з головних ідей діяльності відділу освіти стала розбудова виховної системи та створення здорового виховного простору проживання дітей (дім, школа, населений пункт) у Котовському районі. У районі 32 загальноосвітніх сільських навчальних закладів, з них: 10 — I–III ступенів, 18 — I–II ступенів, 4 — I ступеня. Ураховуючи регіональні особливості району, у якому переважає хуторська система розселення, стійко зберігаються народні традиції національної, духовної культури, плекається народна любов до землі та повага до праці, людей праці. Також з урахуванням особливостей кожного окремо взятого навчального закладу педагогічною спільнотою здійснені значні кроки у вирішенні сучасних завдань виховання, розбудови виховного простору життя підростаючого покоління на засадах інтеграції всіх виховних впливів на дитину.

Тому головними завданнями виховної системи району є:

- виховання молодого покоління селян з активною життєвою позицією, високою культурою та моральними переконаннями, своєю індивідуальністю;
- перетворення середовища ризиків на простір можливостей для самореалізації особистості дитини, попередження негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі;
- упровадження у виховний процес не тільки щось інноваційного, а й збереження тих моральних та етичних цінностей, які

притаманні дітям від природи, формувалися народом протягом багатьох поколінь;

- вироблення ефективних стратегій для оздоровлення навколишнього середовища, захисту дітей від впливу негативних факторів оточуючого середовища, подолання чи зменшення ступеня екологічної загрози для здоров'я дітей.

Ми впевнені, що саме сьогодні в навчальних закладах має бути створена така модель людських відносин, така атмосфера духовності, емоційності особистості, якої так інколи не вистачає в навколишній дійсності. Результати районних моніторингових досліджень рівня вихованості учнів свідчать, що в наших дітей найбільш розвинуто почуття совісності, для них характерними є високий рівень емпатії, соціальної відповідальності, що вагомо впливає на мотивацію їх поведінки та визначає ступінь ставлення до соціальних норм та етичних вимог.

Ураховуючи вимоги суспільства до виховання підростаючого покоління, регіональні та етнічні особливості, у районі відбувався пошук нових шляхів, технологій, форм, методів становлення сучасної національної системи виховання. З метою створення в навчальних закладах Котовського району сприятливого освітньо-виховного середовища для оптимального розвитку, розкриття творчого потенціалу педагога й учня були поєднані традиційні та сучасні прогресивні підходи до виховання. На діагностичній основі було здійснено обґрунтування подальшого вдосконалення виховного процесу, в основу якого покладені такі провідні ідеї:

- поєднання інтересів особистості й розвитку суспільства;
- розвиток і самовдосконалення особистості;
- реалізація виховних суб'єкт-суб'єктних стосунків учасників навчально-виховного процесу;
- виховання на засадах етнопедагогіки.

Виховна діяльність у навчальних закладах району базується на таких принципах:

- національної спрямованості виховання, культуровідповідності, гуманізації та демократизації;
- безперервності, послідовності виховного процесу;
- системності та єдності виховних впливів;
- активності й саморегуляції;

- інтеркультурності;
- природовідповідності.

Для розбудови виховної системи району, упорядкування виховного середовища, що оточує окрему дитину та шкільні колективи, ефективного вирішення сучасних завдань виховання, успішного вирішення існуючих потреб були об'єднані зусилля всіх учасників навчально-виховного процесу та соціуму щодо узгодження комплексу виховних впливів через реалізацію районних цільових програм:

- районна цільова програма виховної роботи «Виховання творчої компетентної особистості» (автор Т. І. Лісовська, 2006 р.);
- районна програма «Формування громадянської зрілості учнівської молоді» (авторська творча група, 2004 р.);
- Програма розвитку мережі шкіл сприяння здоров'ю в Котовському районі на 2004–2009 роки «Здорова дитина — здорове суспільство» (автор-координатор Т. І. Лісовська, 2004 р.).

Такий підхід до розбудови виховної системи району спонукав педагогічні колективи до творчого пошуку шляхів щодо гуманітаризації шкільного життя, демократизації взаємодії учасників навчально-виховного процесу, пошуку сучасних механізмів створення виховних систем навчальних закладів, програм виховання, розбудови виховного простору.

Районна цільова програма «Виховання творчої компетентної особистості»

Головна мета Програми — створення цілісної моделі виховної системи як орієнтовної для загальноосвітніх навчальних закладів району з урахуванням особливостей кожної окремої школи. Реалізація Програми дасть можливість створити єдиний виховний простір району.

Пріоритетні напрями виховання:

- формування національної свідомості й самосвідомості;
- виховання духовної культури особистості; створення умов для вільного вибору світоглядної позиції;
- виховання поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки;
- виховання свідомого ставлення до навчання, розвиток пізнавальної активності й культури розумової праці;

- формування високої мовної культури, оволодіння українською мовою;
- утвердження принципів загальнолюдської моралі;
- формування творчої, працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря;
- забезпечення високої художньо-естетичної культури особистості;
- забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей та молоді, охорони й зміцнення їхнього здоров'я;
- формування екологічної культури людини, гармонії її відносин з природою;
- розвиток індивідуальних здібностей і талантів молоді, забезпечення умов їх самореалізації.

Зміст Програми передбачає забезпечення цілісного підходу до виховання та розвитку особистості учня, прагнення до створення єдиної комплексної системи виховних впливів школи, сім'ї та громадськості.

Основні положення Програми спрямовані на набуття учнями соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування в молоді незалежно від національної приналежності особистих рис громадянина Української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моралі, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури.

У Програмі визначені пріоритетні напрями та шляхи виховання, орієнтовні види й форми роботи в 1–4, 5–7, 8–9, 10–12 класах.

Очікувані результати Програми:

- створення на основі сприятливого освітньо-виховного середовища для оптимального розвитку, розкриття творчого потенціалу педагога й учня єдиного виховного простору району;
- забезпечення цілісного підходу до виховання й розвитку особистості учня, створення єдиної комплексної системи виховних впливів школи, сім'ї та громадськості;
- підвищення та вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників;
- забезпечення єдності навчання й виховання як двох взаємозалежних складових системи освіти;
- набуття учнями соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури

міжнаціональних взаємин, формування в молоді незалежно від національної приналежності особистих рис громадян Української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моралі, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури;

- формування в дітей і молоді світоглядної позиції: ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, інших соціально значущих надбань вітчизняної та світової культури;
- забезпечення ефективності профілактики девіантної поведінки дітей та учнівської молоді, дитячої безпритульності, правопорушень, попередження й подолання тютюнокуріння, вживання наркотичних речовин, профілактики ВІЛ/СНІДу;
- поєднання організаційно-педагогічної, родинно-сімейної, національно-культурної, просвітницької діяльності вчителів, батьків, учнів, місцевої громади.

Районна цільова програма «Формування громадянської зрілості учнівської молоді»

Провідна ідея Програми: формування системи ціннісних орієнтацій особистості вихованця, її поглядів, переконань, направлених на становлення свідомого громадянина, патріота, мислення, почуття, учинки, поведінка якого будуть спрямовані на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

Процес становлення громадянина (прояву громадянської гідності як у внутрішньому світі випускника школи, так і в його діях) можна зобразити формулою: зміна — рух — розвиток — творчість — становлення громадянина.

Мета Програми: підготовка молоді до життя в умовах демократичної держави та громадянського суспільства, що означає:

1. Орієнтування учнів на репродукцію набутих правових, політичних, економічних знань та їх запровадження в повсякденне життя;
2. Надання можливості учням усвідомити, що їхня доля — у їхніх руках, адже людина з яскраво вираженою громадянською позицією менше припускатиметься в житті помилок, тому що матиме до них вироблений імунітет.

Зміст Програми

I розділ Програми «Я і моє оточення» (1–2 класи)

Мета: закласти основи для формування громадянськості як інтегративної риси особистості.

II розділ Програми «Я і моє довкілля» (3–4 класи)

Мета: формування взаємин з навколишнім світом, відчуття відповідальності за природу як національну та загальнолюдську цінність, основу життя на землі; виховання дбайливого ставлення до природи, любові до рідного краю.

III розділ Програми «Я і мій духовний світ» (5–6 класи)

Мета: формування в учнів переконання, що вони за своїми природними властивостями самі створюють себе як особистість, що, лише навчившись правильно пізнавати свій особистий світ, вони можуть оволодіти потрібними знаннями, гуманістичною мораллю і, навчившись мистецтва самопізнання й саморозвитку, стати особистістю, здатною розумно будувати життя своє і своєї країни.

IV розділ Програми «Я — творець» (7–9 класи)

Мета: розвивати творчий потенціал кожної дитини, створити умови для реалізації її нахилів і здібностей у різних сферах діяльності.

V розділ Програми «Я — громадянин України» (10–12 класи)

Мета: формування громадянина України, активного, творчого, здатного розв'язувати завдання, які сприятимуть громадянському самовизначенню.

Щоб програма була дієвою, а життя учнівських колективів повноцінним, цікавим та захоплюючим, до виховного процесу залучались органи шкільного учнівського самоврядування, увесь учнівський колектив, громадськість, оскільки громадянську спрямованість виховному процесу надає громадянсько орієнтована комунікативна взаємодія вихователя з вихованцем.

Шляхи реалізації Програми:

- упровадження активних методів виховної діяльності (ситуаційно-рольові ігри, дебати, практикуми, аукціони тощо);
- застосування педагогічними працівниками в практиці виховної роботи інноваційних виховних технологій;
- безпосередня участь учнів у позаурочній навчально-пізнавальній, суспільно-гуманістичній, художньо-естетичній, спортивно-оздоровчій, трудовій, організаторській діяльності;

- використання індивідуальних, групових та масових форм роботи;
- співпраця школи з сім'єю та громадськістю у створенні умов для розвитку виховного середовища;
- допомога батькам у підвищенні їхньої психолого-педагогічної культури, організації родинного життя як джерела самовиховання дитини;
- координація класними керівниками діяльності вчителів, які працюють в одному класі, з метою досягнення єдності у створенні простору для самореалізації та різнобічного розвитку кожної дитини.

Очікувані результати реалізації Програми: випускник школи стане соціально активною особистістю з яскраво вираженими особистісними рисами громадянина України, які включають у себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і талантів.

Програма розвитку мережі шкіл сприяння здоров'ю в Котовському районі на 2004–2009 роки «Здорова дитина — здорове суспільство»

Провідна ідея Програми: спираючись на народні традиції, кращі надбання національної та світової педагогіки і психології, формувати в дітей та учнівської молоді ціннісне ставлення до власного здоров'я і здорового способу життя, що є важливою умовою становлення активної життєвої позиції зростаючої особистості, сформованості в неї вміння цінувати себе як носія фізичних, духовних та соціальних сил.

Мета Програми:

- створити умови для зміцнення фізичного, духовного здоров'я, психологічного комфорту та соціального благополуччя дітей шляхом визначення пріоритету здорового способу життя як основного чинника збереження та зміцнення здоров'я, утвердження свідомого ставлення та громадянської відповідальності за власне здоров'я;
- озброїти учнів, їх батьків, педагогічних працівників знаннями про фундаментальні закони формування, збереження та зміцнення здоров'я, про теорію та практику управління здоров'ям

у всіх його аспектах — духовному, фізичному, психологічному та соціальному.

Основні напрями реалізації Програми:

- узгодженість дій за участю представників органів місцевого самоврядування, відділів районної державної адміністрації, дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних закладів, батьківської громадськості, місцевих підприємств;
- вироблення ефективних стратегій для захисту дітей від впливу негативних факторів оточуючого середовища, пропаганди культури насильства та жорстокості;
- профілактика соціального неблагополуччя дитини;
- визначення пріоритетів для створення здорового середовища проживання дітей;
- зміцнення і розвиток виховних функцій загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів району з формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя;
- координація зусиль учасників навчально-виховного процесу, спрямована на створення умов для формування здорового способу життя;
- надання пріоритетності проблемі формування здорового способу життя дітей і молоді в навчальних закладах району;
- гуманізація та демократизація відносин учасників навчально-виховного процесу, забезпечення в навчальних закладах сприятливого психологічного мікроклімату та відповідного інформаційно-предметного середовища;
- залучення учнівської молоді до активної участі в просвітницькій та волонтерській роботі з пропаганди здорового способу життя в середовищі однолітків;
- підтримка, розвиток національних та родинно-сімейних традицій здорового способу життя й виховання здорової дитини; широке залучення батьків до цього процесу;
- послідовне формування культури здоров'я педагогів як необхідної умови розвитку позитивної мотивації у вихованців на здоровий спосіб життя;
- здійснення моніторингу ходу виконання програми й аналіз отриманих результатів.

Очікувані результати реалізації Програми:

- піднесення ролі виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності в педагогічному процесі навчальних закладів району;
- проведення моніторингу стану здоров'я дітей, учнівської молоді, педагогічних працівників;
- створення необхідних умов для виховання дітей та учнівської молоді, розвитку їх здібностей, професійного самовизначення;
- установа партнерства педагогічних працівників, учнів та громадськості, які у відповідному соціально-культурному й фізичному середовищі вирішують проблеми стану здоров'я, формування людини з новим світоглядом, спроможною активно реалізувати себе в дорослому житті;
- забезпечення ефективності профілактики девіантної поведінки дітей та учнівської молоді, дитячої безпритульності, правопорушень, попередження та подолання тютюнокуріння, уживання наркотичних речовин, профілактики ВІЛ/СНІДу;
- поширення та розвиток районної мережі дитячих і молодіжних громадських організацій як осередків самореалізації особистості;
- розвиток навчальних закладів сприяння здоров'ю, пріоритет діяльності яких ґрунтується на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях і духовності, які враховують територіальні, соціальні, національні особливості;
- координація дій педагогічних колективів, сім'ї, громадськості з питань збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління;
- підвищення професійної компетентності педагогів у здійсненні процесу виховання фізично здорової та морально досконалої молодої людини;
- формування фізично, психічно, морально здорової особистості з високим рівнем громадянської відповідальності, готової до самостійного вибору власного місця в житті, яка має гуманістичний світогляд та гуманістичні якості, поважає батьків, інших людей, які її оточують, веде здоровий спосіб життя, прагне до самовдосконалення.

Зміст цих районних програм є основою для організації виховного процесу з учнями різних вікових груп у загальноосвітніх

навчальних закладах району. Ефективне вирішення поставлених завдань виховання полягає в орієнтації діяльності педагогічних колективів на створення та розбудову виховної системи в кожному навчальному закладі.

Так у районі та області успішно впроваджуються авторські інноваційні моделі шкіл, виховні системи навчальних закладів:

- *модель «Школа сприяння здоров'ю — освітній простір для формування життєвої компетентності як основи успіху та самовдосконалення особистості»* Липецької ЗОШ І–ІІІ ступенів, навчального закладу Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю (автор Л. М. Ісаєва). Новизною моделі школи сприяння здоров'ю є поєднання наукових засад особистісно орієнтованого виховання, концептуальних основ проектування та прогнозування можливих і бажаних результатів навчально-виховного процесу, гуманістичної педагогіки співробітництва та ідей виховання на засадах родинної педагогіки, етнопедагогіки, педагогіки народознавства, педагогіки компетентної людини, зорієнтованих на розвиток життєвої компетентності як основи успіху та самовдосконалення особистості;
- *модель школи сприяння здоров'ю «Розвиток здорової нації через формування ключових компетентностей особистості»* Мардарівської ЗОШ І–ІІІ ступенів, навчального закладу обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю (автор Р. А. Мокрянська);
- *модель школи сприяння здоров'ю «Здорова дитина — відмінне навчання»* Новоселівської ЗОШ І–ІІІ ступенів, навчального закладу обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю (автор Н. М. Черній);
- *модель виховної системи малокомплектної сільської школи «Розвиваємо творчі здібності, формуємо компетентності, готуємо лідерів, досягаємо успіху»* Борщанської ЗОШ І–ІІІ ступенів (автор А. І. Ракша, дипломант обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Заступник директора з виховної роботи»). Головною ідеєю системи є орієнтація виховання сільських школярів на сільський спосіб життя.

Сьогодні в нашій країні цілеспрямовано й послідовно формується державна політика щодо здоров'я нації, здорового способу життя. Тому сучасна українська школа повинна передавати молодому поколінню не тільки досвід і знання, але й навчати його творити своє життя, зберігати й зміцнювати своє здоров'я.

Методичний кабінет став ініціатором цілеспрямованих дій у залученні якнайширшого кола державних установ, організацій району до вирішення завдань збереження, формування культури здоров'я населення, здійснення профілактичної роботи щодо негативних проявів у молодіжному середовищі.

У районі активізована робота з підтримки та розвитку навчальних закладів, які визначили пріоритетом життя та здоров'я дитини, створена районна мережа шкіл сприяння здоров'ю (2004 р.), до якої увійшли 14 загальноосвітніх шкіл та районний Центр позашкільної освіти і виховання дітей та юнацтва. Районним інформаційним центром ШСЗ щодо просвітницької роботи з питань формування та зміцнення здоров'я стала Липецька ЗОШ І–ІІІ ступенів, у якій реалізується проект (протягом п'яти років) «Школа сприяння здоров'ю — крок до життєвої компетентності», розробляється програма розбудови освітньо-виховного здоров'язберігаючого простору Липецького освітнього округу. У районі ефективно діють інформаційні центри ШСЗ на базі Новоселівської ЗОШ (директор В. В. Несторенко) та Мардарівської ЗОШ (директор Л. М. Богаченко), навчальних закладів обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю.

Для ефективного забезпечення розвитку та якісної роботи шкіл сприяння здоров'ю, виконання положень «Концепції проведення профілактичних заходів у рамках боротьби зі СНІДом в Одеському регіоні» в 2007–2008 рр. РМК у співпраці з Благодійним фондом «Баварський дім. Одеса» проведено спеціальний семінар для шкільних координаторів шкіл сприяння здоров'ю, підготовлено 79 педагогів (заступники директорів з виховної роботи, педагоги-організатори, класні керівники), які стали учасниками програми «Тренінг для тренерів» за темою «Навчання тренерів для проведення занять з профілактики СНІДу в школах та організаціях». Отримані знання педагоги успішно використовують у роботі з учнями та вчителями. За даний період ними були охоплені навчанням на спеціальних заняттях 82% учнів 8–11 класів.

Деякі роки у школах району впроваджуються авторські шкільні програми виховання:

1. «Я — родина — Батьківщина — незалежна Україна — планета Земля» (автор Н. Б. Черній, заступник директора з виховної роботи Новоселівської ЗОШ І–ІІІ ступенів, переможниця Всеукраїнського конкурсу на кращу модель учнівського самоврядування);

2. Творчо-цільові програми Липецької ЗОШ І–ІІІ ступенів:

- для учнів 1–4 класів — «Створи в собі Людину: чотири кроки пізнання» (автор А. В. Тіора), складається з чотирьох змістовних блоків — «кроків пізнання»: «Я — Я», «Я — ми», «Я — світ навколо мене», «Я — Батьківщина»;
- для учнів 5–7 класів — «З віри в себе — до творця своєї долі» (автор Л. М. Ісаєва), складовими якої є чотири періоди: «Учимося спілкування», «Учимося пізнавати себе», «Учимося формувати духовні потреби, моральні цінності», «Учимося бути здоровими»;
- для учнів 8–11 класів — «Розвиток життєвої компетентності особистості — шлях до самовдосконалення» (автор С. С. Шитра), в основі якої п'ять творчо-цільових програм: «Пізнавально-самоосвітня компетентність», «Комунікативна компетентність», «Компетентне ставлення до власного здоров'я», «Особистісна компетентність», «Соціальна компетентність»;
- шкільна програма «Сім'я та школа: інтеграція зусиль», метою якої є сприяння особистісному росту школярів шляхом поєднання та взаємодії шкільного і сімейного виховання.

У розбудові виховної системи району особлива роль належить класному керівнику, який є головною дійовою особою в здійсненні виховного процесу в сільському районі. Він виконує цілу низку професійно-педагогічних функцій щодо учнів, їх батьків, учителів-предметників, громади: виховну, розвиваючу, організаторську, координуючу, інтегруючу. Як показали підсумки проведених районних етапів Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник–2004» та обласного конкурсу «Класний керівник–2008», значна частина класних керівників здійснює творчий пошук, ефективно впроваджує сучасні форми та методи виховної роботи, інноваційні виховні технології, програми виховання. Досвід свідчить, що класні керівники, здійснюючи управлінську діяльність у межах класного колективу, створюють ефективні інноваційні виховні системи класу. Так у районі та області успішно пропагуються такі **авторські моделі виховної системи класу**:

- модель виховної системи класу-родини «Гармонійний розвиток особистості дитини — головна мета застосування класу-родини “Віра”» (автор Т. М. Шуляк, дипломант Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник–2004»);

- модель виховної системи класу «Система роботи класного керівника щодо забезпечення процесу розвитку та саморозвитку учня» (автор Л. І. Крецул, дипломант Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник–2004»);
- модель виховної системи малокомплектного класу (автор Н. П. Маковська, учасниця обласного конкурсу «Класний керівник–2008»);
- модель виховної системи класу «Формування духовно багатой, фізично здорової, творчої, соціально активної особистості» (автор А. В. Тіора, переможниця районного конкурсу «Класний керівник — за здоров'я дитини»).

Педагогічні працівники двох районних позашкільних закладів (Центр позашкільної освіти і виховання дітей та юнацтва, дитячо-юнацька спортивна школа) працюють над забезпеченням доступності позашкільної освіти в сільській місцевості, збереженням та розвитком гуртків за інтересами в загальноосвітніх навчальних закладах. Створена атмосфера творчого пошуку сучасних механізмів розвитку виховного простору в районі сприяла активізації науково-методичної роботи працівників Центру позашкільної освіти і виховання, розроблені авторські програми. За підсумками обласних етапів Всеукраїнських конкурсів навчальних програм, посібників із позашкільної освіти визнані переможцями методист еколого-натуралістичного відділу О. В. Уварова, керівники гуртків Л. М. Нестеренко, А. В. Староконь.

Реалізація районної програми «Формування громадянської зрілості учнівської молоді» спонукала педагогічні та учнівські колективи до активного пошуку, апробації оптимальних моделей освітнього простору, гуманізації та демократизації шкільного життя, де учні не тільки вчаться, а й живуть повноцінним духовним та соціальним життям, де їх люблять і про них турбуються. У районі здійснюється пошук шляхів ефективного розвитку та реорганізації учнівського самоврядування, апробація та створення моделей демократизованого учнівського самоврядування відповідно до Конституції України, Законів України «Про загальну середню освіту», Конвенції ООН про права дитини та інших документів. Такий підхід до демократизації шкільного життя сприяє вільному розвитку здібностей учнів, формує в них потребу інтелектуального, духовного, культурного розвитку, виховує повагу до суверенітету особистості дитини. Досвід шкіл

району свідчить, що життя учнівських колективів, побудоване на демократичній основі, спонукає до розвитку різноманітних форм співробітництва, співтворчості, створення демократизованого учнівського самоврядування як активної форми громадянського виховання; державно-громадське управління навчальним закладом стало важливою складовою частиною в системі виховного процесу навчальних закладів. У дев'яти навчальних закладах району впроваджується модель учнівського самоврядування Новоселівської ЗОШ I–III ступенів (автор Н. М. Черній).

Для ефективного вирішення сучасних завдань виховання, існуючих потреб підростаючого покоління особлива увага в районі приділяється організації сфери вільного часу школярів, змістовного дозвілля з урахуванням їх інтересів, потреб та здібностей. З метою розширення можливостей вільного вибору кожним учнем соціально значущого виду діяльності діють районні клуби учнівської молоді (інтелектуальний клуб «Ерудит», літературно-поетичний клуб «Джерело»), мережа шкільних клубів «Старшокласник», «Червоні вітрила», «За здоровий спосіб життя», шкільні дитячі громадські та творчі об'єднання, секції, гуртки та інше. Велику зацікавленість школярів викликає проведення районних учнівських дебатів, започаткованих РМК у 2004 році, які були реорганізовані в районний клуб дебатів «Лідер». Участь у роботі клубу сприяє формуванню соціальної компетентності старшокласників, навичок логічного та критичного мислення, уміння переконливо доводити свої думки та погляди, спілкуватися з ровесниками.

Ефективне вирішення завдань сучасної школи щодо формування творчої, соціально активної, усебічно розвиненої компетентної особистості багато в чому залежить від забезпечення освіти кваліфікованими педагогічними кадрами, рівня їх професійної майстерності, компетентності, широти світогляду, педагогічної культури, здатності й готовності до запровадження інновацій у навчально-виховний процес, творчого самовдосконалення. Тому важливою складовою у створенні виховної системи району є організація методичної роботи з педагогічними працівниками за виховною проблемою району «Від інновацій в освіті через педагогічну майстерність вихователів до творчої самостійної особистості учня, здатної до саморозвитку та самовиховання».

Протягом останніх шести років районний методичний кабінет цілеспрямовано працює над створенням цілісної системи стимулювання професійного зростання педагогів, розкриттям їх творчих

індивідуальних можливостей, підвищенням педагогічної майстерності з проблем виховання. Головною метою такої діяльності є допомога педагогічним кадрам у підвищенні їх професійної компетентності, удосконаленні педагогічної майстерності, активізація творчого потенціалу, формування здатності швидкої адаптації до нового етапу розвитку суспільства. Методичну роботу було спрямовано на розв'язання таких завдань:

- розвиток відповідних якостей особистості педагога, його прагнення набуття необхідних умінь, поглиблення знань та устремління до інноваційної діяльності;
- розкриття творчого потенціалу педагогічних працівників та їх підтримка;
- виявлення, узагальнення та запровадження в практику роботи передового педагогічного досвіду з актуальних проблем виховання учнів, інноваційних систем, моделей виховання; популяризація педагогічних здобутків;
- надання науково-методичної допомоги у створенні сучасних виховних систем, програм та методичних розробок;
- моделювання та апробація сучасних технологій управління виховним процесом;
- сприяння розвитку самоосвіти педагогічних працівників.

У районі систематично проводяться заходи, спрямовані на підвищення професійної компетентності педагогічних працівників щодо здійснення виховної роботи. З метою поширення та впровадження в практику діяльності педагогів району досягнень вітчизняної та світової педагогічної науки з проблем виховання, передового досвіду педагогів-новаторів, інноваційних технологій виховання РМК на діагностичній основі постійно проводяться конференції, круглі столи, виїзні семінари, майстер-класи, упроваджуються активні форми і методи роботи (тренінги, рольові ігри, мозкові штурми, диспути, дебати, аналіз ситуацій). Організована робота районних шкіл перспективного досвіду та творчих груп. У РМК створено банк авторських доробок з питань виховної роботи. Педагогічні працівники мають можливість ознайомитись із зібранням творчих робіт педагогів району — учасників районних, обласних та республіканських конкурсів, обласних ярмарків педагогічних ідей і технологій.

Особлива увага приділяється проведенню постійно діючого семінару (ПДС) заступників директорів з виховної роботи та педагогів-

організаторів. Його роботу було спрямовано на підвищення фахової компетентності, розв'язання актуальних проблем організації виховного процесу. Так протягом останніх років учасники ПДС працювали над розв'язанням таких актуальних проблем:

- 2003–2004 н. р. — «Розвиток індивідуальних здібностей і талантів учнівської молоді, забезпечення умов їх самореалізації — пріоритетний напрямок освіти»;
- 2004–2005 н. р. — «Створення системи правовиховної роботи на основі гуманізації шкільного життя як один із шляхів профілактики правопорушень школярів»;
- 2005–2006 н. р. — «Гуманізація виховного процесу школи — шлях до формування творчої особистості, здатної до саморозвитку та самореалізації в сучасних умовах»;
- 2006–2007 н. р. — «Основні шляхи підвищення ефективності сучасного виховного процесу»;
- 2007–2008 н. р. — «Формування ціннісних орієнтацій особистості в умовах сучасної школи»;
- 2008–2009 н. р. — «Компетентісно орієнтований підхід до виховання школярів в умовах сучасної школи».

Для педагогів, які тільки розпочали свою діяльність на посаді з виховної роботи, у районі працює школа молодих та малодосвідчених педагогів-організаторів та заступників директорів з виховної роботи, на засіданнях якої вони опрацьовують нормативно-правову базу з проблем виховання, зустрічаються за круглим столом з досвідченими педагогами, розробляють проекти.

Зважаючи на те, що в малокомплектних школах за штатним розкладом не передбачені посади заступника директора з виховної роботи, педагога-організатора, РМК приділяє особливу увагу роботі із заступниками директорів з навчально-виховної роботи цих шкіл. Їх залучають до участі в районних семінарах, тренінгах, круглих столах, що сприяє підвищенню ефективності виховного процесу школи, його дієвості й результативності.

РМК приділяється постійна увага вдосконаленню педагогічної майстерності класних керівників. На засіданнях районних та шкільних методичних об'єднань класних керівників розглядаються найбільш важливі проблеми виховання, педагоги знайомляться із сучасними формами, методиками, інноваційними виховними технологіями, моделюють виховні системи класу, форми проведення годин спілкування. У районі традиційним стало

проведення «Тижня педагогічної майстерності класних керівників», під час якого в навчальних закладах проводяться педагогічні читання, дискусії, майстер-класи, презентації систем виховної діяльності класів, демонстрація використання інтерактивних технологій, нестандартних форм, методів, прийомів, тренінгові заняття, педагогічні дебати, філософські столи.

Системний підхід до проектування, планування виховної діяльності району, діяльнісний, компетентнісний підхід до організації виховного процесу, забезпечення синергетичних умов для співробітництва навчального закладу, сім'ї, державних та громадських організацій, сільської громади, оперативність і дієвість контролю, об'єктивний аналіз результатів виховної діяльності навчальних закладів дозволяє прогнозувати подальші кроки розвитку оздоровлення навколишнього середовища, здійснювати постійне коригування системи виховної роботи району, вносити нове, найбільш сприятливе у виховання особистості, яка володіє не тільки певною сумою знань, умінь і навичок, а й здатна активно включитись у демократичні процеси, які відбуваються в нашій країні, ставати учасником самоврядування сільської громади, з активною життєвою позицією, високою культурою і моральними переконаннями, яка буде стійко оберігати та розвивати народні традиції національної, духовної культури, реально впроваджувати сучасні інноваційні технології в сільському господарстві.

Результативність:

- розбудовуються інноваційні виховні системи сучасної сільської школи, інноваційні виховні системи та моделі діяльності класів;
- проводиться апробація авторських моделей навчального закладу — школи сприяння здоров'ю, виховної системи малокомплектної сільської школи, моделі класу-родини;
- упроваджуються інноваційні виховні технології.

Матеріали моніторингу виховної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів району, діагностування рівня компетентності педагогічних працівників, рівня вихованості учнів свідчить, що майже в усіх школах району створена морально-психологічна атмосфера, яка сприяє співпраці та співтворчості педагогічного й учнівського колективів, батьківської громади, утвердженню прав і свобод дитини, включенню учнів, їх батьків до управління шкільними справами.

Підвищився рівень креативності учасників навчально-виховного процесу. Діти відчувають потребу до самореалізації в житті школи, села, району, області. Рівень вихованості учнів підвищився. Практично всі учні шкіл оздоровлюються, охоплені заняттями в гуртках, секціях, клубах, об'єднаннях, мають різноманітні громадські доручення — тимчасові та постійні, включені до виконання різноманітних форм трудової діяльності.

Слід відзначити, що створена система методичної роботи сприяла вдосконаленню педагогічної майстерності, розвитку їх здібностей до креативної діяльності, що впливає на формування творчої особистості вихованця. Педагоги району стали переможцями Всеукраїнського конкурсу на кращу модель учнівського самоврядування (Н. Б. Черній), дипломантами Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник-2004» (Т. М. Шуляк, Л. І. Крещул). На обласних ярмарках педагогічних ідей та технологій (2003, 2006, 2009 рр.) творчі роботи з актуальних проблем виховання визнані експертною комісією авторськими, а учасники ярмарків нагороджені дипломами та грамотами управління освіти і наукової діяльності Одеської облдержадміністрації.

Передовий досвід з проблем виховання педагогів району описується як на шпальтах місцевої газети, так і в науково-методичному журналі «Наша школа» (Одеса), педагогічній пресі:

- Ісаєва Л. М. Модель школи сприяння здоров'ю // Завуч. — 2009. — № 6;
- Крещул Л. І. Система роботи класного керівника щодо забезпечення розвитку та саморозвитку особистості учня // Наша школа. — 2005. — № 3;
- Черній Н. Б. Формування громадянина України // Наша школа. — 2002. — № 5;
- Шуляк Т. М. Гармонійний розвиток особистості дитини — головна мета заснування класу-родини «Віра» // Наша школа. — 2005. — № 5.

РМК тісно співпрацює з науково-методичною лабораторією проблем виховання Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів (зав. С. І. Шеремет). Саме участь в обласних конференціях, науково-практичних семінарах, методичних фестивалях педагогічної майстерності, круглих столах з проблем виховання, індивідуальні консультації спонукали до розбудови виховної системи сільського району. Л. М. Ісаєва, Н. Б. Черній є членами

обласного клубу «Творчість» творчо працюючих заступників директорів з виховної роботи при Одеському обласному інституті вдосконалення вчителів (з 2005 р.).

Завдяки потужному здійсненню оздоровлення навколишнього середовища, розбудові мережі шкіл сприяння здоров'ю, спільному захисту дітей від впливу негативних факторів оточуючого середовища, упровадженню ефективних технологій перетворення середовища ризиків на простір можливостей для самореалізації особистості дитини ми досягли, по-перше, значного підвищення рівня розвитку творчих можливостей та природних здібностей учнів; по-друге, підвищення якості навчального процесу, по-третє, активізації учнів у розбудові сфери вільного часу, їх схильності до продуктивної пізнавальної, трудової, ціннісно-орієнтаційної діяльності. І, як наслідок, підвищилася результативність навчально-виховного процесу в загальноосвітніх закладах району. Учні неодноразово захищали честь району на різних рівнях, були учасниками та переможцями конкурсів, турнірів, змагань, вони постійно стають лауреатами та дипломантами Всеукраїнського конкурсу «Таланти твої, Україно!», учасниками та призерами обласного туру МАН, Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін. Старшокласники району беруть активну участь в обласних інтелектуальних змаганнях сільських школярів, стають їх призерами та переможцями. Починаючи з 2005 року, район почав брати участь у Всеукраїнському математичному конкурсі «Кенгуру» (м. Львів). Із задоволенням учні та педагогічні працівники беруть участь у районних та обласних спортивних змаганнях. У школах району створені сприятливі умови щодо участі школярів у багатьох шкільних та районних заходах. Приділяється особлива увага учням «групи ризику», які перебувають на внутрішньошкільному обліку, з ними проводиться відповідна робота.

Реалізація даної моделі виховної системи району дала можливість перейти від поодиноких, неузгоджених виховних заходів до проектування цілісного виховного процесу, інноваційних моделей виховних систем у навчальних закладах району з урахуванням регіональних та етнічних особливостей, соціально-економічних умов та специфіки регіону, збереження моральних та етичних цінностей, шляхом створення єдиного виховного простору, який позитивно впливає на творчий розвиток особистості вихователя й вихованця, виховання дітей у сім'ї, забезпечує збереження

та зміцнення фізичного, психічного, духовного здоров'я підрастаючого покоління.

Зрозуміло, що в районі є невирішені проблеми виховання, виникають нові. Це спонукає нас до подальшого творчого пошуку механізмів розбудови виховного простору, скоординованої цілеспрямованої співпраці та співдіяльності педагогічної спільноти, батьківської громади, владних та громадських структур, що дозволить у подальшому розвивати виховний простір сільського району, районну виховну систему на засадах інтеграції всіх виховних впливів. Найближчою перспективою є моделювання та розбудова виховного здоров'язберігаючого простору освітніх округів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех, І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання [Текст] / І. Д. Бех. — К., 2004.
2. Завалевський, Ю. І. Інноваційні педагогічні технології в практичній діяльності сучасного загальноосвітнього навчального закладу [Текст] / Ю. І. Завалевський // Наша школа. — 2007. — № 6.
3. Задорожна, Л. К. Сучасні підходи до організації науково-методичної роботи з педагогічними працівниками Одещини [Текст] / Л. К. Задорожна // Наша школа. — 2004. — № 4.
4. Дем'янюк, Т. Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі : науково-методичний посібник [Текст] / Т. Д. Дем'янюк. — Суми : Антей, 2006.
5. Дербеньова, А. Г. Педагогічна діагностика в класному керівництві [Текст] / А. Г. Дербеньова. — Харків : Основа, 2007.
6. Єрмаков, І. Г. Виховання життєтворчості : моделі виховних систем [Текст] / І. Г. Єрмаков. — Харків : Основа, 2006.
7. Кацинська, Л. Л. Педагогічне управління сучасним виховним процесом [Текст] / Л. Л. Кацинська. — К., 2004.
8. Кириленко, С. В. Моніторинг школи культури здоров'я [Текст] / С. В. Кириленко, О. М. Михайлов, Є. М. Павлютенков, В. П. Сергієнко. — Харків : Основа, 2008.
9. Ковганич, Г. Метод проектів у формуванні життєвої компетентності особистості [Текст] / Г. Ковганич, Н. Кучинська // Завуч. — 2005. — № 19.
10. Сорока, Г. І. Методичне забезпечення виховної роботи [Текст] / Г. І. Сорока. — Харків : Основа, 2004.
11. Чешенко, О. І. Інноваційна спрямованість процесу виховання [Текст] / О. І. Чешенко, В. В. Ягоднікова // Завуч. — 2009. — № 6.
12. Шеремет, С. І. Прагнути до професійної майстерності [Текст] / С. І. Шеремет // Наша школа. — 2008. — № 4.

РЕЦЕНЗЕНТИ МАТЕРІАЛІВ ДО КНИГИ «ШКОЛА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я»

1. Курлянд Зінаїда Наумівна, завідувач кафедри педагогіки Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського, доктор педагогічних наук, професор;
2. Кірюзова Тетяна Христофорівна, доцент кафедри педагогіки і психології Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів, кандидат біологічних наук, експерт-консультант Міжнародного проекту «Добровільне консультування та тестування на ВІЛ-інфекцію»;
3. Копил Ольга Олександрівна, методист з виховної роботи РМК відділу освіти Ізмаїльської райдержадміністрації, співавтор проекту «Розвиток школи як осередку місцевої громади: Школа партнерства в дії»;
4. Корчевський Олександр Еммануїлович, директор навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області;
5. Лескова Ангеліна Анатоліївна, старший викладач кафедри педагогіки і психології Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів;
6. Лісовська Тетяна Іллівна, методист з виховної роботи РМК відділу освіти Котовської райдержадміністрації, автор-керівник Програми розвитку мережі шкіл сприяння здоров'ю в Котовському районі на 2004–2009 роки «Здорова дитина — здорове суспільство»;
7. Романенко Наталія Анатоліївна, директор Одеського НВК № 13 «Загальноосвітня школа I–III ступенів — гімназія» Одеської міської ради Одеської області, навчального закладу обласної мережі шкіл сприяння здоров'ю;
8. Топор Інна Миколаївна, завідувач Центру моніторингових досліджень якості освіти, старший викладач кафедри методики викладання природничо-математичних дисциплін Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів;
9. Унтілова Еліна Артурівна, в. о. доцента кафедри педагогіки і психології Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів, кандидат педагогічних наук;

10. Фокіна Тетяна Вікторівна, заступник директора з виховної роботи загальноосвітньої школи I–III ступенів № 3 м. Котовська, тренер з реалізації Комплексної програми МОН України з формування навичок здорового способу життя серед дітей та підлітків (за проектом «Діалог»);
11. Хомлякова Станіслава Павлівна, методист з виховної роботи РМК відділу освіти Фрунзівської райдержадміністрації, автор-керівник Програми розвитку мережі навчальних закладів — шкіл сприяння здоров'ю у Фрунзівському районі «Гармонія. Працездатність. Духовність»;
12. Чешенко Олена Іванівна, методист науково-методичної лабораторії проблем виховання, старший викладач кафедри педагогіки і психології Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів, регіональний координатор мережі шкіл сприяння здоров'ю;
13. Шеремет Світлана Іванівна, завідувач науково-методичної лабораторії проблем виховання, старший викладач кафедри педагогіки і психології Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів;
14. Ягоднікова Вікторія Вікторівна, старший викладач кафедри педагогіки і психології Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів, кандидат педагогічних наук.

Л. М. Ісаєва, заступник директора з виховної роботи Липецької загальноосвітньої школи I–III ступенів Котовського району Одеської області, член обласного Клубу творчо працюючих заступників директорів навчальних закладів з виховної роботи «Творчість» при Одеському обласному інституті вдосконалення вчителів

ШКОЛА СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю — ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ОСНОВИ УСПІХУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

ВСТУП. СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

Наш час — час змін і перетворень у різних сферах життя, зокрема й в освіті. Ми, учителі, покликані виховати Людину — перспективну, ділову, компетентну, здатну поєднати багатий духовний світ, знання, практику, ініціативність. Освіта сьогодні — це становлення людини, віднаходження нею себе, свого «Я». А це означає, що освіта, як процес навчання та виховання, здійснюється не тільки в інтересах держави, а й в інтересах особистості, суспільства, тому пріоритет освіти змінюється на **особистісно зорієнтований та компетентнісно орієнтований**, що забез-

© Ісаєва Л. М., 2010

печує комфортні, безконфліктні й безпечні умови розвитку дитини, усебічно реалізує її природний потенціал, а досягнення учнів розглядаються як компетентність, котру ми сприймаємо як характеристики, які можна визначити шляхом моніторингу діяльності особистості на основі набутих знань та вироблених умінь і навичок. Тому педагогічний колектив школи працює над **удосконаленням навчально-виховного процесу, переорієнтацією його організації на результат — модель компетентного випускника**, що сьогодні в школі опановує життя, якість якого залежить від рівня розвитку **життєвої компетентності**.

Якщо освіта спрямовуватиме людину до усвідомлення своїх вищих потреб, до їх актуалізації, якщо вона сприятиме самоактуалізації людини, то дуже швидко ми зможемо спостерігати розквіт цивілізації нового типу. Люди стануть господарями свого життя. Людина стане відповідальною за свою долю, керуватиметься цінностями розуму, перестане бути байдужою до довкілля, активно включиться в перебудову суспільства, тому що рух до психологічного здоров'я окремої людини означає наближення до суспільства, побудованого на духовних цінностях, наближення до соціальної гармонії.

А. Маслоу

Щоб знайти своє місце в житті, ефективно освоїти життєві та соціальні ролі, випускник має володіти певними якостями, уміннями:

- бережливо ставитися до свого здоров'я і здоров'я інших як найвищої цінності;
- уміти проектувати свій життєвий шлях;
- уміти добувати інформацію з різних джерел, перетворювати її, застосовувати для власного розвитку;
- мати досвід пізнання самого себе, розуміння інших людей;
- уміти адаптуватися до мінливих життєвих ситуацій;
- творчо використовувати набуті знання й уміння в навколишній дійсності;
- уміти відстоювати свої права та долати труднощі.

Саме на це спрямовані зусилля всіх суб'єктів навчально-виховного процесу Липецької загальноосвітньої школи I–III ступенів — школи сприяння здоров'ю.

Провідна ідея школи сприяння здоров'ю — створити сприятливе освітньо-виховне середовище на основі демократизації, гуманізації, співробітництва, співтворчості, спрямоване на зміцнення здоров'я дітей, їх фізичного розвитку, соціальної адаптації, духовного зростання, орієнтувати внутрішній світ дитини на збагачення індивідуального досвіду самопізнання, самооцінки, саморозвитку, самовизначення, самореалізації.

Мета школи сприяння здоров'ю — сприяти досягненню нової якості середньої освіти на основі розвитку в її вихованців ключових життєвих компетенцій, які дадуть їм змогу успішно інтегруватися в суспільство, визначати та втілювати свою життєву стратегію та життєвий проект.

Головні завдання школи сприяння здоров'ю:

1. Формувати мотиваційне поле успішного навчання, забезпечити досягнення заданого рівня освіченості, що відповідає ступеню освіти, потенціалу дитини, потребам її особистісного розвитку;
2. Вивчати індивідуальні особливості учнів, їхні інтереси та потреби; орієнтувати кожного учня на розвиток його нових психологічних можливостей; проектувати, організовувати та керувати процесом його розвитку;
3. Формувати в учнів життєві навички та стійкі переконання в перевагах здорового способу життя, викликати в кожного бажання свідомого прагнення до вдосконалення власного «Я», якнайповнішої реалізації природних задатків; сприяти виробленню власної життєвої позиції;
4. Сприяти духовному збагаченню учнів, формувати високі моральні якості, потребу поводитися відповідно до моральних норм, прийнятих у суспільстві, наслідувати кращі традиції родини, народу;
5. Виховувати почуття національної гідності, любові до рідного краю;
6. Утверджувати позиції школяра як рівноправного учасника педагогічного процесу;
7. Підвищувати професійний рівень кадрового потенціалу з питань збереження та зміцнення здоров'я;
8. Здійснювати координацію зусиль усіх структурних елементів школи та громадських організацій з метою узгодження та згуртування дій щодо вирішення питань стосовно здоров'я дітей і дорослих.

Новизна

Опираючись на основи класичної педагогіки (Я. А. Каменський, Г. С. Сковорода), наукові засади впровадження особистісно зорієнтованого виховання (І. Д. Бех, В. О. Сухомлинський), концептуальні основи проектування та прогнозування можливих і бажаних результатів навчально-виховного процесу (О. В. Киричук, О. М. Коберник, О. В. Безпалько та ін.), засади гуманістичної психології (А. Маслоу, Ролло Мей, Карл Роджерс), основи педагогіки компетентної людини (І. Г. Єрмаков, П. Штомпки, О. Овчарук), досвід педагогів Одещини, зокрема М. П. Гузика (м. Южне), С. В. Мельник (м. Одеса), Т. В. Фокіної (м. Котовськ), О. Г. Голік (м. Одеса) та інших, ми вдосконалюємо систему діяльності школи сприяння здоров'ю, орієнтуючись на положення про розвиток життєвої компетентності як основи успіху та самовдосконалення особистості.

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

1. Ідея розвитку та самовдосконалення

Великий український філософ Г. Сковорода на питання, який шлях веде до справжньої людини, відповідав: «Пізнай себе, спрямуй себе, створи себе».

Виховання — це розвиток, а розвиток — це самоствердження особистості. Без самовиховання нема виховання. Не тільки знання, а й виховання характеру, почуттів стає першочерговою потребою в сьогоднішньому житті, і тому підійти до ідеї самовдосконалення потрібно як до сенсу життя.

2. Ідея виховуючих суб'єкт-суб'єктних стосунків

Феномен їх впливу на життєдіяльність особистості, а також колективу знайшли своє відображення, обґрунтування та розвиток у філософських трактатах С. Полоцького, Ф. Прокоповича, просвітителів О. Духновича, С. Русової, педагогічній спадщині видатних українських педагогів К. Ушинського, А. Макаренка,

В. Сухомлинського, публікаціях учених-науковців О. Киричука, І. Беха, М. Красовицького та багатьох інших. Саме суб'єкт-суб'єктні виховуючі відносини, як стверджує педагогічна наука й педагогічна народна мудрість, виступають першоосновою та найважливішими умовами повноцінного розвитку особистості дитини, її громадянського становлення, набуття позитивного соціального досвіду, формування вміння особистості жити та діяти серед цивілізованих людей на користь собі та іншим людям.

3. Ідея поєднання інтересів розвитку особистості й розвитку суспільства

Суть соціального замовлення суспільства школі полягає у вихованні особистості, яка володіє не тільки певною сумою знань, умінь та навичок, а й здатна активно включитися в демократичні процеси, які відбуваються в нашій країні.

4. Концепція любові

Людина починається з любові. Є любов — є людина, є життя. Любов — запорука від деградації людства, тому треба вчити наших дітей любити людину та життя, учити їх жити без насильства й страху, будувати стосунки за законами гуманізму, дбайливого ставлення до людини і людського життя як найвищої цінності, одним словом, треба навчати дітей освоювати найголовнішу, дуже складну і багатогранну науку — *науку любові*.

5. Концепція здоров'я

Здоров'я людини — це її якість як біосоціального утворення, характеристика її цілісності. Здоров'я — показник суспільного прогресу, характеристика добробуту народу. Здоров'я визначає потенціал працездатності людини та є способом вияву її сутності. Бути здоровим — це право кожної людини, це норма і краса, це необмежені ресурси для самовдосконалення та саморозвитку особистості.

6. Ідея виховання на засадах етнопедагогіки та педагогіки народознавства

Великий педагог Г. Ващенко зазначав, що виховний ідеал відбивається не тільки в педагогічних системах, але й у звичаях народу, його піснях, традиціях, особливостях його ментальності. Усе це охоплює етнопедагогіка як система поглядів на виховання підростаючого покоління. В. О. Сухомлинський називав народну

педагогіку живим вічним джерелом педагогічної мудрості, зосередженням духовного життя народу. Тому сучасний педагог має поставити перед собою мету поступово відроджувати споконвічну народну педагогіку, плекати в душах дітей паростки національної самосвідомості, утверджувати в їх душах і серцях поняття честі, гідності, поваги до рідної мови, національних традицій, звичаїв.

7. Ідея виховання на засадах родинної педагогіки

Родинність прищеплює учням основні родинні цінності: працьовитість, шляхетність, милосердя, щирість, любов до рідного краю, рідної історії, народу, любов до порядку, шанування старших, творчість слова, знання роду, збереження його честі, демократизм стосунків, доброта, подружнн вірність та любов.

9. Ідея розвитку життєвої компетентності

Статус людини в суспільстві залежить від неї самої: швидкоплинність соціального прогресу, динамічних змін викликає необхідність постійної роботи над собою, розвиток життєвої компетентності, посилення відповідальності молодій людині за своє майбутнє, за можливість досягнення життєвого успіху.

СТРУКТУРА ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

Коллективом Липецької ЗОШ I–III ступенів було обрано модель школи саморозвитку та самовиховання, але, виходячи з позицій компетентнісно спрямованої освіти, що є актуальною сьогодні, ми переосмислили складові навчально-виховного процесу. Наше бачення діяльності школи сприяння здоров'ю на найближчі п'ять років знайшло своє відображення в проекті «Школа сприяння здоров'ю — крок до життєвої компетентності». Компетентне ставлення особистості до життя ми сприймаємо як потребу в самопізнанні та самореалізації в різних видах творчої діяльності; володіння науковими знаннями про сутність «Я»; осмислене розв'язання міжособистісних суперечностей; усвідомлення життєвого шляху особистісного розвитку; відповідальне ставлення до свого життя та здоров'я; усвідомлене оцінювання результатів своєї діяльності та філософське, етичне осмислення свого життя.

Взявши до уваги загальнолюдські цінності, загальнодержавні орієнтири, національні та регіональні особливості, урахувавши думку вчителів, учнів, їх батьків щодо створення *моделі випускника школи* і виходячи з поставлених завдань та мети школи, ми визначили таку **модель діяльнісно-цільової структури школи сприяння здоров'ю**:

- формування та розвиток пізнавально-самоосвітньої компетентності учнів;
- формування та розвиток компетентного ставлення до власного здоров'я;
- формування та розвиток комунікативної компетентності учнів;
- формування та розвиток особистісної компетентності учнів;
- формування та розвиток соціальної компетентності учнів;
- підвищення професійної компетентності педагогічного колективу школи.

Головними напрямками роботи школи сприяння здоров'ю є:

- формування потреб здорового способу життя;
- формування духовної культури та загальнолюдської моралі;
- превентивне, правове виховання;
- екологічне виховання;
- демократизація та гуманізація навчально-виховної роботи;
- створення умов для саморозвитку, самовиховання, самовияву, самоствердження особистості в колективі та розвиток інтересів, творчих здібностей учнів;
- розвиток системи учнівського самоврядування.

Реалізація цілей і завдань здійснюється через **роботу підсистем** школи сприяння здоров'ю:

- управлінської;
- дидактичної;
- виховної;
- науково-методичної;
- суспільно-педагогічної.

Робота учасників **управлінської підсистеми** відображається в діяльності, пов'язаній із виконанням управлінських функцій: здійснення педагогічного аналізу, проектування та планування, вироблення та прийняття управлінських рішень, організація ді-

яльності школи, регулювання та коригування процесу виконання рішень, облік і контроль. Сьогодні на порядку денному гостро стоїть питання про ефективність роботи школи, тобто про якість її роботи. І саме цілеспрямовані дії учасників управлінської підсистеми сприяють пошуку *шляхів ефективної діяльності школи*. Серед них такі:

- визначення місії школи, її концепції;
- орієнтація на високі стандарти та очікування;
- ефективне шкільне лідерство, орієнтація на пошук та розвиток ініціативних, творчих людей, здатних розгледіти прихований потенціал, згуртувати людей, повести їх за собою;
- високий рівень співробітництва та спілкування всіх учасників навчально-виховного процесу, активне залучення до шкільних справ батьків та громадськості;
- моніторинг стану навчання та виховання;
- підвищення професійної компетентності педагогічного колективу;
- створення сприятливого розвиваючого та безпечного освітнього середовища, яке динамічно змінюється в школі й простежується в дотриманні санітарно-гігієнічних норм, у гігієні праці, у проведенні діагностики, у структурі освітнього процесу, у змісті навчання, у методах вивчення програмового матеріалу, у визначенні шляхів, форм, засобів та умов використання змісту навчання та виховання.

Учителі як учасники **дидактичної підсистеми** сприяють опануванню дитиною компетенціями гармонійної особистості, забезпечують сприятливі умови для фізичного, інтелектуального, психологічного, духовного, соціального становлення особистості школярів, досягнення ними рівня освіченості, який відповідає ступеню навчання та потенційним можливостям учнів.

Для впровадження в школі особистісно та компетентісно зорієнтованого навчання в навчально-виховний процес створені сприятливі умови:

- навчальний процес здійснюється відповідно до навчального плану;
- удосконалюється мотиваційне середовище дитини;
- здійснюється допрофільне та профільне навчання, створюються можливості вибору учнями освітнього профілю відповідно

до індивідуальних психофізичних особливостей та особистих побажань;

- налагоджені стосунки та співпраця зі школами Липецького освітнього округу, Котовським професійним ліцеєм;
- підвищується відповідальність педагогічного колективу та батьків за результати навчання, виховання й розвитку учнів;
- підвищується професійна майстерність педагогів;
- накопичується особистий педагогічний досвід (написання авторських програм, методичних розробок тощо);
- здійснюється комп'ютеризація навчального процесу;
- розширилася мережа гуртків та факультативів;
- учні залучаються до участі в управлінні шкільними справами в різних видах діяльності;
- відбувається перехід на викладання українською мовою;
- реалізовується молдавознавча культурологічна складова освіти;
- посилюється оздоровча спрямованість навчально-виховного процесу, комплексний підхід до гармонійного формування всіх складових здоров'я;
- створюється інформаційне забезпечення для уможливлення переходу школи до роботи в інноваційному режимі;
- упроваджуються інноваційні методи формування життєвої компетентності учнів;
- проводиться діагностика та моніторингові дослідження навчальних досягнень учнів, їх виховання та розвитку.

Мета виховної підсистеми — забезпечити умови для індивідуального розвитку, розвитку ключових життєвих компетенцій, облік особистих досягнень учнів, стимулювання їхньої творчої активності, найповнішої самореалізації в різних видах позаурочної діяльності, реалізації нахилів та інтересів дітей через насичене освітнє середовище.

Організуючи діяльність навчального закладу як школи сприяння здоров'ю, ми спиралися на визначення ВООЗ про те, що здоров'я — це сукупність фізичного, духовного і соціального благополуччя.

Визначальним є те, що в основу організації виховного процесу були покладені три програми, авторами яких є вчителі нашої школи і за основу яких взято положення, що особистість —

це система відношень до оточуючого середовища, до самого себе і з самим собою.

Творчо-цільова програма для учнів 1–4 класів «Створи в собі Людину: чотири кроки пізнання» (автор А. В. Тіора, учитель початкових класів) складається з чотирьох змістовних блоків — «кроків пізнання»:

- «Я — Я»;
- «Я — ми»;
- «Я — світ навколо мене»;
- «Я — Батьківщина».

Зміст кожного з «кроків» — це реальний зв'язок, який установлює дитина з об'єктами оточуючої дійсності у своїй свідомості. Усі «кроки» поєднані єдиною ідеєю гуманістичного розуміння сутності людини, гармонізації різних сторін її ставлення до себе, інших, навколишнього світу, суспільства.

Організація виховної роботи в **5–7 класах** здійснюється за **програмою «З віри в себе — до творця своєї долі»** (автор Л. М. Ісаєва, заступник директора з ВР), де відповідно до річного циклу, який розділено на чотири періоди, відбувається виховний вплив на дитячий колектив та особистість школяра:

- «Навчаємося спілкування»;
- «Навчаємося пізнавати себе»;
- «Навчаємося формувати духовні потреби, моральні цінності»;
- «Навчаємося бути здоровими».

Організація виховної роботи у 8–11 класах здійснюється за **програмою «Розвиток життєвої компетентності особистості — шлях до самовдосконалення»** (автор класний керівник 8 кл. С. С. Шитра), у якій розв'язання проблем формування та розвитку життєвої компетентності — пріоритетний напрям розвитку особистості, здатної до самоактуалізації, творчого сприймання світу та соціально значущої діяльності. Класифікація компетенцій, що ввійшли як складові до моделі випускника нашої школи, і лягла в основу п'яти творчо-цільових програм:

- «Пізнавально-самоосвітня компетентність»;
- «Комунікативна компетентність»;
- «Компетентне ставлення до власного здоров'я»;
- «Особистісна компетентність»;
- «Соціальна компетентність».

Своєрідність виховної системи школи полягає в організації роботи класних керівників відповідно до річного циклу, який розділено на чотири періоди для 1–4, 5–7 класів та на п'ять періодів для 8–11 класів, що є *виховними комплексами*, через які здійснюється цілісний вплив на дитячий колектив і особистість вихованця. Кожен період має свою мету, яка є частиною загальної мети, і спрямований на те, щоб формувати психічне, фізичне, духовне, соціальне здоров'я та ключові компетенції особистості школяра.

У школі створено банк даних відомих методів діагностики. Забезпечення індивідуального розвитку школярів та їх виховання відбувається саме на підставі діагностики, де визначається стан розвитку дитини, її проблеми чи проблеми класного колективу, затверджуються напрямки корекційної роботи: організація різних видів діяльності вихованців за сферами діяльності, організація колективної творчої діяльності, педагогічне сприяння учнівському самоврядуванню, моніторинг досягнень учнів відповідно до певних критеріїв тощо.

Організація виховного процесу ґрунтується на *концепції особистісно та компетентісно зорієнтованого виховання*, які передбачають якомога більшу внутрішню диференціацію учнів та інших суб'єктів виховного процесу, щоб забезпечити кожному школяреві розвиток відповідно до його природних та індивідуальних можливостей при опорі на позитивне при формуванні взаємин. Це і є тим середовищем, у якому розвиваються особистість дитини та особистість дорослого як вихователя.

Педагогічний колектив у своїй роботі використовує такі форми роботи, які створюють атмосферу довіри та взаємоповаги, дають можливість спільними зусиллями знайти істину. Серед них такі:

- *тренінгові заняття* («Світ мого «Я», «Я — частинка людства», тренінг розвитку профорієнтаційних знань старшокласників, «Стань успішною людиною», «Я та мій темперамент» та ін.);
- *спілкування в колі* («Шляхи побудови адекватної самооцінки», «Розкажи мені про себе», «Домінуючий мотив навчання», «Чому я собі не подобаюся?» тощо);
- *години спілкування* («Бути здоровим — моє право», «Організуй себе сам», «Без добрих справ нема доброго імені», «Нам співчуття дається, як дається благодать», «Розкіш та вбогість спілкування», «У тобі зростає громадянин» та ін.);

- *дискусії, диспути* («Як знайти формулу життя?», «Як спіймати птаха щастя?», «Підлітковий вік — який він?», «Чи всім треба бути моральними?» тощо);
- *мозковий штурм* («Кохання — це ...», «Як не опинитися в обіймах алкоголю?», «10 заповідей здоров'я», «Бути здоровою людиною — які переваги це дає?» та ін.);
- *ситуативні, рольові ігри* («Непрохані гості», «Я вдома сам», «У гостях», «У громадському транспорті» та ін.);
- *діалог із самим собою*;
- *презентація творчого задуму*;
- *складання азбуки самовиховання*;
- *створення особистого банку життєтворчих ідей*.

Семеро вчителів школи навчалися за програмою «Тренінг для тренерів» за темою «Навчання тренерів для проведення занять з профілактики СНІДу в школах та організаціях» й отримали посвідчення тренерів від Благодійного фонду «Баварський дім. Оdesa». Отримані знання педагоги успішно використовують у роботі з учнями. Вони не тільки проводять тренінги, але і є авторами багатьох сценаріїв виховних заходів.

Дитина в системі виховної роботи школи — це суб'єкт життєдіяльності, здатний до саморозвитку й самореалізації свого життя та діяльності, а основою саморозвитку й самореалізації є прагнення до вищих досягнень, успіху, удосконалення, активна життєва позиція, позитивне мислення, віра у свої можливості. Це яскраво проявляється в роботі органів *учнівського самоврядування*, де всі центри: «Здоров'я», «Знання», «Етики та порядку», «Дозвілля», Центр інформації — вносять свою частку у вирішення завдань, які стоять перед школою, де у відносинах між дітьми впроваджується педагогіка співробітництва й співдружності, повага до особистості, тактовність, підтримка одне одного в добрих починаннях. Традиційними стали акції «Милосердя», «Ветерани живуть поруч», «Молодь — за здоровий спосіб життя», «Посади своє дерево», «Затишок» (з благоустрою території школи) та ін., участь дітей у МАН, щорічних виставках-ярмарках «Щедрість рідної землі», декоративно-прикладної творчості, у Всеукраїнському конкурсі творчих робіт «Історія одного села», «Мої права», конкурсах малюнків «Права дитини в малюнках», «Осінній вернісаж» та ін. Шкільна агітбригада (члени гуртка творчих справ

«Вікторія») неодноразово посідали призиви місця в районних екологічних конкурсах-фестивалях, конкурсах команд КВК (чотири рази шкільна команда КВК брала участь в обласних конкурсах), у конкурсі-фестивалі «Молодь — за здоровий спосіб життя» (двічі була учасницею обласного конкурсу-фестивалю), шкільні команди з футболу, волейболу, шахів, легкої атлетики — неодноразові призери районних спортивних змагань.

У рамках експедиції «Моя земля — земля моїх батьків» збирався матеріал про голодомор у нашому селі, велася пошукова робота з вивчення історії свого села, долі своєї родини, збиралися рецепти народної медицини, приготування їжі, випічки хліба, народних ремесел, зразки усної народної творчості від старожилів села. У минулому році члени вокального гуртка (керівник Н. І. Мігова) були учасниками обласного конкурсу «Традиційні обряди мого села».

Самоврядування надає кожному учневі можливість відчувати себе господарем своєї школи, розвиває в учнів організаторські здібності, почуття відповідальності, ініціативи і є однією з головних умов розвитку самостійності особистості.

Однією з форм учнівського самоврядування є *об'єднання учнів: «Веселята»* (учні 1–4 кл.), *«Веселкова республіка»* (учні 5–8 кл.), *«Старшокласник»* (учні 9–11 кл.). Ці дитячі об'єднання через притаманні їм форми і методи створюють умови для розвитку творчих здібностей дитини, для самореалізації та самоствердження особистості.

Серед різноманітних форм позакласної та позашкільної роботи, що дають можливість розкрити дітям свої таланти та здібності, є гурткова робота. У школі працюють такі *гуртки: «Біохімік», «Лісовичок», «Юний натураліст», «Юні друзі природи», «Говоримо англійською», «Користувач ЕОМ», 2 вокальних, народно-етнографічний «Ложкарі», «Захисник Вітчизни», спортивний, технічного моделювання, «Рослини — символи України», математичний, «Книжкова лікарня», творчих справ «Вікторія», «Витинанка», «Стань творцем свого життя».*

Уже традиційно на базі нашої школи проводиться конкурс серед учнів шкіл Липецького округу «Учень року округу» за такими номінаціями: «Кращий у навчанні», «Кращий спортсмен», «Кращий організатор цікавих справ», «Кращий художник», «Майстер “золоті руки”», «Кращий співак».

Учасниками **науково-методичної підсистеми** є методична та координаційна рада, творча група класних керівників, динамічні групи вчителів. Методична служба школи керується тим, що методична робота з учительським колективом повинна мати особистісно орієнтовану спрямованість, щоб кожен педагог мав можливість удосконалювати рівень професіоналізму, оволодівати секретами педагогічної майстерності й збагачувати внутрішній світ власної особистості. Адже особистість учителя багато важить.

Німецький педагог А. Дістервег писав: «Найважливішим явищем у школі, найбільш цікавим прикладом для учня є сам учитель. Він — утілений метод навчання, саме втілення принципу навчання й виховання. Його особистість завойовує йому повагу, вплив і силу».

Методична робота має безперервний та систематичний характер і тісно пов'язана з *проблемою*, над якою вже кілька років працює педколектив: *«Від інновацій в освіті через педагогічну майстерність учителів до формування фізично розвинутої, духовно багатої, творчої особистості учня, здатної до саморозвитку та самореалізації в сучасних умовах»*. Інформаційне забезпечення нововведень здійснюється шляхом створення банку технологій управління, навчання, виховання, оздоровлення, розвитку. Провідником інформації є освітньо-інформаційний центр освітнього округу, який знаходиться в нашій школі й містить картотеку газетно-журнальних статей, каталог науково-педагогічної та психологічної літератури, зразки передового педагогічного досвіду тощо. Це зумовлює розвиток освітнього середовища не тільки нашої школи, але й округу, у межах якого відбувається становлення особистості школяра, здійснюється продуктивна діяльність педагогів, зростає їхня професійна компетентність. Згідно з річним планом діяльності Липецького освітнього округу на базі нашої школи проводяться спільні засідання методичних об'єднань, взаємовідвідування уроків та виховних заходів, спільне проведення Тижнів високих технологій та педагогічної майстерності класних керівників. У рамках цих тижнів були проведені тренінг «Який я вчитель?», семінар керівників шкільних методичних об'єднань «Колективні форми роботи та активні форми навчання й виховання», практичний семінар «Метод проектів у навчально-виховній діяльності. Формування вмінь створювати проекти», методичний

міст «Забезпечення компетентісно зорієнтованого підходу до навчання й виховання», організовувалися методичні виставки тощо. На базі нашої школи проводився семінар директорів шкіл Котовського району з проблеми «Використання можливостей освітнього округу для забезпечення якісної освіти навчально-виховного процесу». Були відвідані уроки, а також з директорами шкіл був проведений тренінг з організації системної роботи щодо формування профорієнтаційних інтересів, нахилів учнів, їх професійного самовизначення, а з учнями 9–11 класів шкіл округу — тренінг розвитку профорієнтаційних знань. Під час районного семінару заступників директорів з виховної роботи та педагогів-організаторів, який проводився на базі нашої школи, розглядалося питання «Потенціал учнівського самоврядування для розвитку соціальних компетенцій в учнівській молоді». Було проведено практичне заняття «Розвиток компетенцій учнів у проектній діяльності», відкрите засідання шкільного методичного об'єднання класних керівників «Рівні професіоналізму та сформованості професійної компетентності класного керівника» та дискусію «Шляхи підвищення професійної компетентності класного керівника». Нетрадиційно, з використанням інтерактивних технологій, роботи в групах, проводяться засідання педагогічної ради, на останній педраді розглядалося питання «Потреба в здоровому способі життя як ознака компетентності особистості».

У методичній роботі ми використовуємо ті *форми*, які реально дозволять вирішити проблеми та завдання, що стоять перед школою: тематичні педагогічні ради, засідання шкільних методичних об'єднань, взаємовідвідування та аналіз виховних заходів, предметні тижні, педагогічні мости, педагогічні читання, круглі столи, творчі звіти, ярмарок педагогічних ідей, розробка методичних рекомендацій на допомогу класному керівникові та вчителю-предметнику, індивідуальні бесіди й консультації щодо організації та проведення виховних заходів й уроків, наставництво, методичні оперативки, атестація.

Учасниками *суспільно-педагогічної підсистеми* є батьки та оточуючі нас установи й організації: сільська рада, відділ сім'ї та молоді, туризму та спорту при райдержадміністрації, міліція, дільнична лікарня, районний центр «Здоров'я», районний та міський відділи культури, Центральний будинок культури с. Липецьке, сільські бібліотеки, Державний центр зайнятості населення, Дер-

жавна служба з надзвичайних ситуацій, взаємодія з якими допомагає в реалізації мети навчання та виховання школярів.

Першоосновою розвитку дитини як особистості є виховання в *сім'ї*. Ст. 59 Закону України «Про освіту» покладає на батьків відповідальність за фізичне здоров'я і психічний стан дітей, створення належних умов для розвитку їхніх природних здібностей. Співпраця батьків та вчителів школи реалізується відповідно до *програми «Сім'я та школа: інтеграція зусиль»* (автор Л. М. Ісаєва) через:

- організацію педагогічної просвіти (батьківські збори, засідання батьківського всеобучу, індивідуальна робота з батьками);
- поєднання завдань виховання сім'ї та школи через визначення спільних проблем шляхом анкетування батьків та учнів, відвідування учнів за місцем проживання, вивчення умов проживання учнів тощо;
- виховання через повагу до сімейних традицій та звичаїв;
- спільну діяльність батьків та дітей, їх участь у шкільних заходах.

Сільський голова Р. І. Тінкован бере активну участь у плануванні роботи округу, вносить свої пропозиції, вникає в усі проблеми освітнього округу та школи. Вона є головою молдавської спільноти Котовського району, багато робить для того, щоб наші діти, молдавани за національністю, не втрачали своє національне коріння, поважали й зберігали культурні та духовні надбання свого народу.

Школа успішно використовує матеріально-технічну базу Центрального будинку культури для проведення масових заходів: свят до Дня захисту дітей, Дня людей похилого віку, професійного свята — Дня вчителя, свята Осені та ін., які стали традиційними і збирають повний зал на 500 глядацьких місць. Крім того, через Центральний будинок культури ми підтримуємо зв'язок з районним та міським відділами культури, які проводять концерти для дітей, різноманітні конкурси з учнями, забезпечують участь наших школярів у районних заходах.

Учні школи користуються бібліотечним фондом сільської бібліотеки. Спільно з учнями, учителями, класними керівниками, бібліотекарями шкільної та сільської бібліотек проводяться читачькі конференції, круглі столи, свята поезії тощо.

Школа тісно співпрацює з дільничною лікарнею, яка дбає про здоров'я наших вихованців: за школою закріплена медсестра, у навчальному закладі є спеціально обладнана медична кімната, де проводяться планові щеплення, щорічні медичні огляди. Лікарі та медсестра лікарні, головний лікар районного центру «Здоров'я» проводять серед дітей профілактичну роботу щодо запобігання захворювань, виступають перед учнями з лекціями.

Ми тісно співпрацюємо з Державним центром зайнятості населення, що є важливим у проведенні профорієнтаційної роботи, з Державною службою надзвичайних ситуацій, яка допомагає в проведенні заходів з цивільної оборони та в роботі щодо забезпечення безпеки життєдіяльності учнів. Частий гість на шкільних заходах з правовиховної роботи — дільничний міліціонер, підполковник міліції В. В. Корня. Він постійно виступає з лекціями на правову тематику, разом із класними керівниками відвідує проблемні сім'ї, працює з дітьми, які пропускають навчальні заняття без поважних причин, проводить індивідуальні бесіди з ними та їхніми батьками.

Нещодавно в школі відбувся «круглий стіл» з представниками організації з безпеки та співробітництва в Європі, представництво якої знаходиться в Котовському районі, прикордонної та митної служб, де демонструвалися відеосюжети з діяльності Європейського Союзу, вівся жвавий, конструктивний діалог старшокласників з учасниками зустрічі щодо економічного розвитку України, політичного перебігу подій у країні та світі, перспектив продовження навчання у ВНЗ.

РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

Освітньо-виховне середовище школи характеризується процесами вдосконалення, самовираження, самоконтролю через спілкування, обговорення, об'єктивну оцінку, бажання самореалізуватися, співпрацювати з іншими учасниками навчально-виховного процесу, що прагнуть до новизни, творчості, розвитку, гармонійного поєднання фізичного, психічного та духовного здоров'я як результату самопізнання й самореалізації. Освітні діагностика

та моніторинг спрямовує діяльність усіх учасників навчально-виховного процесу на досягнення єдиного результату — створення благодатних умов для особистісного розвитку учнів школи — і разом з тим дає змогу реалізувати свої можливості, досягти вагоміших показників завдяки саморегулюванню кожного з них.

Виходячи з мети та завдань школи, були визначені **напрямки моніторингу** навчально-виховного процесу:

- якість навчального процесу;
- якість навчальних досягнень;
- якість виховного процесу;
- рівень сформованості життєвих компетенцій;
- загальнофункціональний стан дитини;
- рівень та динаміка професійної діяльності педагогічних працівників.

Учителі-предметники, класні керівники застосовують такі методи моніторингу, як метод анкетування, інтерв'ю, спостереження, опитування, групове чи індивідуальне тестування, методи аналізу результатів діяльності учнів тощо. Завдання педагога на цьому етапі — підтримувати сформований рівень взаємин з учнем та уважно спостерігати за розвитком його особистості, направляючи цей розвиток у доцільному напрямку. Уже тепер можна зафіксувати деяку позитивну динаміку рівня соціальної активності учнів, зростання їхньої фізичної підготовленості, високий рівень саморегуляції, що є показником високого психічного розвитку, а також пріоритет духовних цінностей, що є показником духовного розвитку.

Моніторинг якості знань учнів, аналіз результатів допомагає оперативно корегувати діяльність учителів та учнів, своєчасно виявляти прогалини в знаннях і вміннях учнів, повторювати та систематизувати матеріал, визначати рівні готовності до застосування нових знань, формувати вміння самоконтролю, самоперевірки, стимулювати відповідальність.

Результати моніторингових досліджень сприяють підвищенню ефективності навчально-виховного процесу, повноцінному розвитку особистості школяра, його духовності та моральності, соціокультурного рівня, громадянських якостей, що визначає сутність особистості випускника школи. Крім того, щорічно проводиться діагностика щодо визначення соціального портрету школи, що дає можливість передбачити труднощі в роботі з окремими учнями та їх батьками. Дані показують, що 29% сімей не нададуть

належної допомоги дітям у навчально-виховному процесі, а це значить, що з такими сім'ями треба проводити індивідуальну роботу з питань попередження неуспішності та відставання школярів, прогнозування успіхів учнів, що потребують підтримки від школи.

З метою дослідження впливу освітнього середовища на всіх учасників навчально-виховного процесу проводилася діагностика:

- рівня визначення ціннісних орієнтацій в спілкуванні;
- рівня цікавості до навчання;
- інтересів учнів;
- здібностей учнів;
- компетентнісного ставлення до власного здоров'я;
- темпераменту учнів;
- моніторингові дослідження щодо вивчення рівня сформованості деяких компетенцій: рівня самоорганізації, рівня знань правил збереження здоров'я, рівня осмислення професійного вибору, ставлення до шкідливих звичок, самооцінки, загального розвитку учнів.

Учителі навчилися створювати таке виховуюче середовище, що спонукає учнів до самовизначення й самоуправління в прийнятті рішень, вибудовування спілкування з дітьми так, щоб їх внутрішній світ займав у взаєминах значне місце, установлювати довірливі стосунки з учнями на основі взаємної відповідальності. Результати діяльності школи підтвердили, що дана модель школи сприяння здоров'ю є дієвою, сучасною, динамічною і забезпечує наступність, цілісність, ефективність навчальних, виховних, розвиваючих впливів на особистість дитини.

ПРОЕКТ «ШКОЛА СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю — КРОК ДО ЖИТТЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»

I. Вступ

Конституція України визнає життя та здоров'я людини як найвищу соціальну цінність. На даний час в Україні гостро стоїть проблема виховання духовно, фізично та психічно здорової особистості, формування в дітей та молоді пріоритету загаль-

нолюдських цінностей, любові до рідної землі, відповідальності за себе й за навколишній світ. «Освіта може й повинна взяти на себе розв'язання найважливішого завдання цивілізаційного масштабу: повернути людям віру у вищі моральні ідеали та цінності, дати кожній людині розуміння й внутрішнє прийняття сенсу людського життя, указати їй шлях досягнення особистих життєвих прагнень», — писав Б. Гершунський. Сьогодні — це час визначення стратегічних орієнтирів, народження нової якості життя, інноваційної культури, що відображається в необхідності кардинальних змін у змістових, технологічних, управлінських складових розвитку освіти, покликаної допомогти молодій людині оволодіти життєвою компетентністю, освоїти ситуацію соціальних і духовних змін. Тому, як було зазначено на II Всеукраїнському з'їзді працівників освіти в 2001 році, «сьогодні головним виміром якості функціонування освітньої системи має бути здатність молодого покоління повноцінно жити й активно діяти в новому світі, адекватно реагувати на зміни...».

«Школа — це простір життя дитини, — зазначено в Концепції загальної середньої освіти, — тут вона не готується до життя, а повноцінно живе», і тому діяльність нашої школи вибудовується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника свого життя. Педагогічний колектив усвідомлює, що з розвитком педагогічних інноваційних процесів великого значення набувають пошуки принципово нових підходів до стратегії розвитку навчального закладу, бо сучасна педагогічна технологія повинна гарантувати досягнення високого рівня навчання та виховання, бути ефективною за результатом та оптимальною в часі, витратах сил і засобів. Утіленню в життя цих завдань сприяє розробка проекту «Школа сприяння здоров'ю — крок до життєвої компетентності», у якому в єдине ціле об'єднуються зусилля всіх суб'єктів навчально-виховного процесу для втілення життєтворчих технологій, спрямованих на збереження та зміцнення фізичного, духовного, морального, психічного здоров'я дитини, створення умов для оволодіння нею мистецтвом життя, бо входження молоді людини в глобальний динамічний світ, у відкрите суспільство актуалізує роль життєвої компетенції вихованців.

Мета проекту: створення компетентнісно зорієнтованого освітнього простору, спрямованого на становлення особистості як суб'єкта життя.

Завдання проекту:

- виявлення умов ефективного формування в учнівській молоді життєвої компетентності;
- визначення ключових компетентностей для різних сфер життєдіяльності особистості;
- упровадження інноваційних технологій, що сприяють оволодінню компетентністю, розширюють можливості компетентнісного вибору особистістю життєвого шляху;
- розробка, апробація та впровадження програми розвитку життєвої компетентності;
- побудова освітнього простору на діагностичній основі та впровадження моніторингових досліджень для оцінювання рівнів досягнень з різних параметрів життєвої компетентності;
- підвищення професійної компетентності, інноваційної культури педагогічних кадрів.

II. План реалізації проекту**Перший етап — організаційно-мотиваційний****Очікувані результати:**

- здійснення аналізу стану навчально-виховного процесу для виявлення суперечностей у його змісті та організації з урахуванням потреб учнів та їхніх батьків: результати успішності учнів, рівень розвитку, вихованості учнів; стан матеріально-технічної бази; інтелектуальний і творчий потенціал педагогів; традиції; можливості; недоліки в роботі; особливості соціуму, запити батьків;
- створення творчої групи для визначення перспективної стратегії розвитку школи відповідно до існуючих умов;
- розробка перспективного навчально-виховного плану з урахуванням:
 - а) оптимізації процесу розвитку дітей через інтеграцію урочної та позаурочної діяльності;
 - б) розв'язання проблеми навчального навантаження за рахунок створення єдиного розкладу урочної та позаурочної роботи;
 - в) об'єднання в єдиний комплекс освітніх та оздоровчих процесів.

Другий етап — технологічний**Очікувані результати:**

- створення психолого-діагностичного банку для оцінки рівнів навчальних досягнень, вихованості учнів, їхнього розвитку;
- створення банку даних обдарованих дітей, виявлення особливостей креативного розвитку школярів, відстеження динаміки їхнього розвитку;
- створення інформаційно-методичного центру;
- розподіл обов'язків між учасниками навчально-виховного процесу школи, методичними об'єднаннями, творчими групами та координація їхніх дій;
- формування пакета нормативних документів з організації роботи школи;
- спільний творчий пошук педагогічним та учнівським колективом джерел, шляхів становлення життєвої компетентності особистості;
- формування громадської та педагогічної думки стосовно проекту. Поширення ідей проекту через засоби масової інформації.

Третій етап — етап реалізації проекту, діяльнісний**Очікувані результати:**

- наявність структури організації закладу для досягнення мети і завдань;
- зміцнення матеріально-технічної бази з метою поліпшення умов праці вчителів і дітей;
- комплектування школи належними кваліфікованими кадрами;
- здійснення суб'єкт-суб'єктного спілкування на всіх рівнях і з усіма учасниками педагогічного процесу;
- формування в учасників педагогічного процесу розуміння необхідності та доцільності особистісно та компетентнісно зорієнтованого навчання та виховання в школі;
- здійснення просвітницької діяльності з питань охорони та збереження здоров'я, запровадження особистісно та компетентнісно зорієнтованого навчання й виховання в школі;
- оволодіння вихованцями знаннями, уміннями, навичками і технологіями формування та розвитку життєвої компетентності в найголовніших сферах людського життя;
- реалізація творчого потенціалу учнівської молоді в інтересах її становлення та самореалізації, формування морально-правової

культури та профілактики негативних явищ в учнівському середовищі;

- створення сприятливих умов для повноцінної соціалізації та активного залучення молоді до соціально-економічного, політичного, культурного життя суспільства;
- розвиток в учнівській молоді вмінь розробляти та реалізовувати соціально значущі проекти, створення умов для самореалізації в суспільно значущій діяльності;
- становлення особистості як активного творця своєї життєвої долі;
- вивчення передового педагогічного досвіду роботи щодо реалізації напрямків діяльності школи сприяння здоров'ю педагогічних працівників нашої школи, шкіл району, області;
- розвиток професійної самосвідомості вчителя та підвищення фахового рівня педагогічних працівників.

Четвертий етап — підбиття підсумків

Очікувані результати:

- створення творчої групи, яка здійснює цілеспрямований добір анкет, тестових методик для виявлення сформульованих параметрів освітньої діяльності школи; складає план проведення моніторингових досліджень, обробляє та аналізує дані досліджень, виробляє рекомендації для вдосконалення досліджуваного явища, а саме: психолого-педагогічного аналізу освітнього процесу на всіх рівнях його структурної організації, виявлення причинно-наслідкових зв'язків між умовами та результатами; комплексного психолого-педагогічного вивчення якості навчання, виховання, розвитку учнів, а також рівня професійної компетентності вчителя;
- дидактична корекція навчально-виховного процесу, психолого-педагогічна корекція особистої активності учасників навчально-виховного процесу на шляху до саморозвитку;
- забезпечення учасників навчально-виховного процесу інформацією про результати освітнього моніторингу діяльності школи сприяння здоров'ю.

III. Шляхи реалізації проекту

- Створення творчої групи для збору інформації про вітчизняний та зарубіжний досвід з проблеми.

- Методичне та теоретичне обґрунтування засад, форм і методів розв'язання проблеми.
- Пропаганда інноваційного пошуку.
- Самоосвітня робота педагогів за індивідуальними темами з проблеми.
- Створення психолого-діагностичного банку для оцінки рівнів сформованості навчання, виховання учнів, їхнього розвитку.
- Створення банку даних обдарованих дітей, виявлення особливостей креативного розвитку школярів, відстеження динаміки їхнього розвитку.
- Створення інформаційно-методичного центру.
- Звітність про стан запровадження компетентісно зорієнтованого навчання та виховання в освітній процес школи перед педагогічною радою, батьками.
- Робота педагогічної ради з питань запровадження компетентісно зорієнтованого навчання та виховання.
- Робота методичної ради з проблеми.
- Робота батьківської ради з проблеми.
- Робота бібліотекаря щодо забезпечення педагогів необхідною навчально-методичною, науковою літературою з даної проблеми.
- Проведення педагогічних читань «Творча спадщина В. О. Сухомлинського і сьогодні».
- Проведення проблемного постійно діючого семінару для педагогічних працівників школи: «Компетентісно зорієнтована організація навчально-виховного процесу в сучасних умовах модернізації системи освіти» (2007/08 н. р.), «Креативність освітнього простору — шлях до творчої самореалізації особистості школяра» (2008/09 н. р.), «Формування ціннісних орієнтацій — основа формування життєвої компетентності особистості учня в умовах становлення громадянського суспільства» (2009/10 н. р.), «Партнерство сім'ї та школи в ім'я розвитку компетентної особистості» (2010/11 н. р.), «Інтерактивні технології формування та розвитку життєвої компетентності особистості» (2011/12 н. р.).
- Проведення науково-практичної конференції «Соціально-психологічний тренінг особистісного зростання як метод розвитку життєвої компетентності».
- Робота шкільних методичних об'єднань з проблеми.

- Організація роботи школи перспективного досвіду класного керівника С. С. Шитрі для класних керівників Липецького освітнього округу з проблеми «Формування та розвиток життєвої компетентності як основи успіху та самовдосконалення особистості».
- Підготовка та проведення практикуму з методики проведення фізкультхвилинок на уроках.
- Щорічне заслуховування на нараді при директорові інформації про стан здоров'я учнів.
- Організація гарячого харчування дітей.
- Ведення «Паспортів здоров'я» учнів.
- Щорічне оздоровлення дітей у пришкольному таборі «Сонечко».
- Проведення консультацій з учителями з теми «Визначення компонентів культури здоров'я, здорового способу життя, здоров'ятворчої діяльності, які відповідають віковим особливостям учня».
- Робота творчої групи вчителів з проблеми створення моделі культури здоров'я і здорового способу життя.
- Щорічне здійснення моніторингу фізичного, соціального, інтелектуального, особистісного та духовного компонентів здоров'я учнів.
- Організація роботи школи перспективного досвіду класного керівника А. В. Тіори для вчителів початкових класів району з проблеми «Формування духовно багатой, фізично здорової, творчої, соціально активної особистості».
- Проведення районного практичного семінару з проблеми «Збереження та зміцнення фізичного, духовного, морального, психічного здоров'я дитини в контексті педагогіки життєтворчості».
- Вивчення особливостей учнів за допомогою психологічних тестів і методик, спостереження, аналізу продуктів діяльності учнів.
- Створення моделі випускника школи.
- Підвищення ефективності роботи учнівського самоврядування школи шляхом участі учнів у суспільно-корисній, спортивно-оздоровчій, краєзнавчій, екологічній, художньо-естетичній, науково-дослідницькій діяльності.
- Участь у громадських акціях.
- Індивідуальна та групова робота з учнями з розвитку здібностей, рис та властивостей особистості.

- Забезпечення організації факультативів і гуртків різної спрямованості.
- Проведення предметних олімпіад, інтелектуальних турнірів, конкурсів, предметних тижнів.
- Проведення учнівської конференції «Від учнівського самоврядування до громадянського суспільства».
- Проведення учнівської конференції «Через компетентність, культуру, демократію до мого майбутнього».
- Організація навчально-дослідницької роботи учнівського колективу.
- Організація змістовного дозвілля учнів, участь учнівського колективу в позакласних виховних заходах.
- Надання методичної допомоги членам педагогічного колективу з метою вдосконалення методики викладання предметів та проведення виховних заходів.
- Поповнення та правильне використання навчально-матеріальної бази для запровадження особистісно та компетентісно зорієнтованого навчання й виховання.
- Аналіз об'єктивних результатів педагогічної діяльності та вироблення рекомендацій.
- Дидактична корекція навчально-виховного процесу, психолого-педагогічна корекція особистої активності учасника навчально-виховного процесу на шляху до саморозвитку.

IV. Механізм реалізації проекту

- Організація сприятливого соціокультурного, освітнього простору для розвитку потенційних можливостей усіх учасників навчально-виховного процесу, їх внутрішнього світу.
- Організація різноманітних видів діяльності як умови самореалізації кожної дитини: соціально-комунікативної, суспільно-корисної, дозвіллево-ігрової, фізично-оздоровчої, художньо-естетичної, краєзнавчої, екологічної тощо.
- Організація продуктивного спілкування, що є важливим чинником соціального розвитку дитини, умовою її самоствердження.
- Стимулювання духовно-катарсичної, учинкової активності дитини, яка сприяє здатності робити свій вибір діяльності та вчинку.

- Психолого-педагогічна підтримка в розв'язанні учнями своїх проблем, допомога їм у самопізнанні, самооцінці, самовизначенні.
- Забезпечення спільної координованої діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу школи сприяння здоров'ю.

V. Критерії ефективності реалізації проекту

- Позитивні тенденції в молодіжному середовищі.
- Висвітлення проекту в засобах масової інформації.
- Розробка й запровадження нових методик, технологій та розвитку життєвої компетентності особистості.
- Забезпечення високого рівня впровадження проекту на місцевому та регіональному рівнях.
- Установлення контактів з громадськими організаціями, проведення спільних заходів з проблем розвитку життєвої компетентності особистості.
- Забезпечення високого рівня керівництва проектом.
- Введення проблематики формування та розвитку життєвої компетентності до планів роботи.

VI. Нормативно-правові акти, документи, які унормовують діяльність школи з проблем виховання підростаючого покоління

1. Загальна Декларація прав людини (1949 р.).
2. Конституція України (28.06.1996 р.).
3. Конвенція ООН про права дитини (20.11.1989 р.; підписана Україною 21.02.1990 р.; ратифікована 27.02.1991 р.; набула чинності для України 27.09.1991 р.).
4. Закони України:
 - «Про охорону дитинства» (від 26.04.2001 р. № 2402-III);
 - «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (23.03.2000 р. № 1613-III);
 - «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (1992 р.);
 - «Про мови в Україні»;
 - «Про освіту» (23.03.1996 р.);

- «Про загальну середню освіту» (від 13.05.1999 р. № 651-XIV);
 - «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (01.12.1998 р.).
4. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття).
 5. Національна доктрина розвитку освіти в Україні, затверджена Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347.
 6. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту в Україні, затверджена Указом Президента України від 28.08.2004 р. № 1148.
 7. Національна програма «Діти України».
 8. Міжгалузєва комплексна програма «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 р. № 14.
 9. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання — здоров'я нації».
 10. Комплексні заходи щодо профілактики бездоглядності та правопорушень серед дітей, їх соціальної реабілітації (18.03.1998 р.).
 11. Додаткові заходи щодо запобігання дитячої бездоглядності (13.11.2001 р.).
 12. Концепції:
 - Концепція виховання дітей та молоді в національній системі освіти (1996 р.);
 - Концепція позашкільної освіти та виховання (1996 р.);
 - Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності (2000 р.);
 - Концепція превентивного виховання (1998 р.);
 - Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя в дітей та молоді (2004 р.);
 - Концепція фізичного виховання в системі освіти України (1997 р.).

VII. Використана література

1. Бех, І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання — нова освітня філософія [Текст] / І. Д. Бех // Педагогіка толерантності. — 2001. — № 5.

2. *Баженова, Л.* Самовдосконалення вчителя (особистісно зорієнтований тренінг) [Текст] / Л. Баженова // Психолог. — 2002. — №4.
3. *Єрмаков, І.* На шляху до компетентності [Текст] / І. Єрмаков // Завуч. — 2005. — №19.
4. *Кушнір, В.* Рівні управління педагогічним процесом [Текст] / В. Кушнір // Рідна школа. — 2001. — №11.
5. *Ковганич, Г.* Метод проектів у формуванні життєвої компетентності особистості [Текст] / Г. Ковганич, Н. Кучинська // Завуч. — 2005. — №19.
6. *Ковганич, Г.* Крок за кроком до життєвої компетентності [Текст] / Г. Ковганич, І. Єрмаков // Завуч. — 2005. — №19.
7. *Малихіна, В.* Управлінська підтримка інноваційної діяльності вчителя [Текст] / В. Малихіна // Директор школи. — 2002. — №35.
8. *Чешенко, О. І.* Проектування районної/міської програми методичного об'єднання щодо підвищення рівня професійної компетентності сучасного класного керівника. Матеріали на допомогу керівникам районного/міського методичного об'єднання класних керівників [Текст] / О. І. Чешенко. — Одеський ОІУВ. — 2007.
9. *Чешенко, О. І.* Здоров'я для всіх у XXI столітті [Текст] / О. І. Чешенко. Серія «Школи сприяння здоров'ю». — Одеський ОІУВ. — 2007.
10. *Чешенко, О. І.* Методичні поради учасникам обласного етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу — школи сприяння здоров'ю [Текст] / О. І. Чешенко. — Одеський ОІУВ. — 2007.

Т. П. Лимаренко, директор Білгород-Дністровської ЗОШ №3, Одеська обл.

ШКОЛА СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю «ГАРМОНІЯ, КУЛЬТУРА, ТВОРЧИСТЬ»

ВСТУП

Здоров'я — це перша та найважливіша потреба людини, що визначає здатність її до праці й забезпечує гармонійний розвиток особистості.

Здоров'я, за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, — це стан повного фізичного, духовного й соціального благополуччя.

Ставлення людини до свого здоров'я, спосіб її життя, формування, збереження й зміцнення здоров'я становлять культуру здоров'я людини, що є частиною її загальної культури.

Чому здоров'я погіршується? Які чинники впливають на нього? Сучасні дослідження свідчать, що **чинниками ризику для здоров'я** нині є:

- гіподинамія;
- незбалансоване харчування;
- шкідливі звички;
- негативні емоції;
- екологічне забруднення;
- нові соціальні чинники (безробіття, відсутність правового захисту тощо);
- низький рівень культури здоров'я;
- слабка (часто негативна) мотивація молоді на здоровий спосіб життя.

Актуальність проблеми здоров'я нації в наш час стала не тільки предметом наукових досліджень, а й першочерговим завданням.

Національна доктрина розвитку освіти в Україні висуває завдання піднесення освіти до *рівня загальнонаціональних пріоритетів як засобу формування освіченої, вихованої, фізично і духовно здорової української нації*.

Стрімке погіршення стану фізичного та розумового розвитку школярів, недостатня культура здоров'я молодого покоління, перетворення освітнього процесу на головний фактор, який руйнує здоров'я підростаючого покоління, усе ближче підводить суспільство до трагічної та невблаганної дилеми: або здоров'я, або освіта.

Спираючись на те, що половина успіху в збереженні та зміцненні здоров'я школярів залежить від їх свідомого формування й розвитку фізично, психічно, соціально і морально здорової особистості зі стійкими переконаннями та системою знань про власне здоров'я, здоровий і безпечний спосіб життя, наша школа визначила актуальним завданням розбудову школи сприяння здоров'ю «Гармонія, Культура, Творчість» в умовах інтенсивного використання інноваційних педагогічних технологій навчання та виховання. Це сприятиме створенню умов для збереження здоров'я учнів, підготовки їх до суспільно значущого самоствердження, самодостатності та самореалізації в здоровому житті.

Провідна ідея школи сприяння здоров'ю «Гармонія, Культура, Творчість»:

- створення творчого освітньо-виховного **середовища** на засадах гуманізму, толерантності, доброзичливості, демократії та глибокої поваги до людини;
- організація та безперервний **гармонійний** розвиток особистості;
- становлення духовного, психічного та фізичного **здоров'я** кожної дитини;
- розкриття **потенціалу** самопізнання, самооцінки, самореалізації, інтеграції в соціокультурний простір через єдність національного та загальнолюдського;
- виховання **освіченої творчої та самодостатньої особистості**;
- формування **гідності особистості** на основі дотримання європейських конвенційних норм і прав дитини;
- формування **культури особистості**, шанобливого ставлення до держави, інших культур і традицій.

Мета та головні завдання:

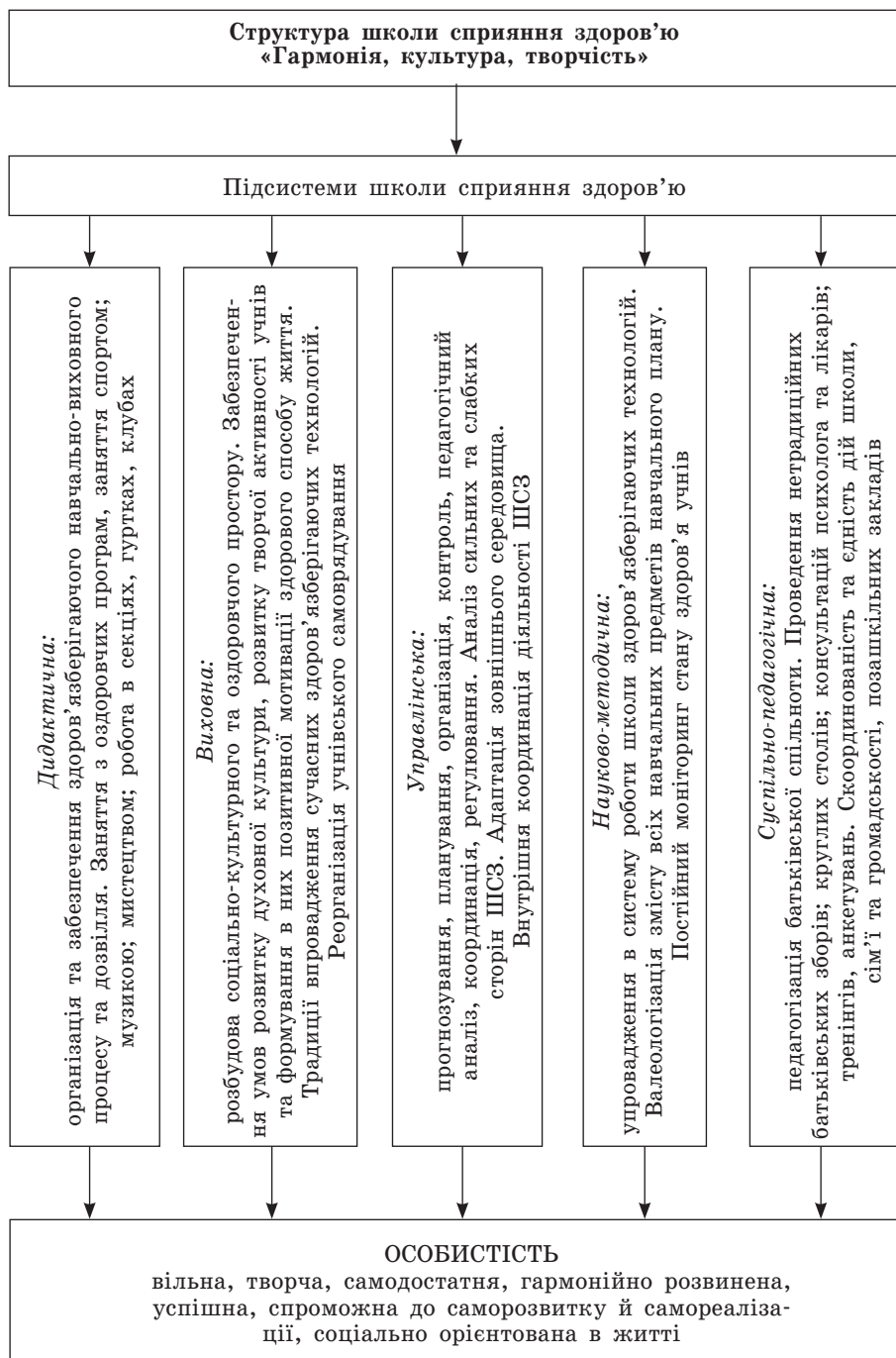
- створення умов для розвитку духовної культури особистості, розвитку творчої активності учнів та формування в них позитивної мотивації здорового способу життя;

- забезпечення розвитку комунікативних здібностей особистості, самостійності в прийнятті рішень, критичності та культури мислення, формування позитивної «Я-концепції», почуття власної гідності та потреби в самореалізації;
- підготовка до життя в швидко змінюваних умовах соціокультурного життя та професійної діяльності;
- формування позитивного соціально-психологічного мікроклімату в школі та класах на основі аналізу даних соціометричних досліджень;
- забезпечення дієвості учнівського самоврядування;
- відповідність вимогам санітарно-гігієнічних нормативів навчального закладу, наявність еколого-оздоровчих та санітарно-гігієнічних умов для навчання, творчого розвитку учнів у різноманітних видах діяльності;
- проведення просвітницької, роз'яснювальної роботи серед учнів, батьків щодо життєвої необхідності медичних обстежень, негайного звернення до медичних працівників у разі погіршення стану здоров'я.

СТРУКТУРА ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

Спираючись на досвід роботи вітчизняних і зарубіжних учених (Л. Ю. Гордін, В. А. Караковський. «Розвиток школи творчості й самостійності», М. М. Поташник, В. С. Лазарев. «Управління розвитком школи»), сьогодні своїм основним завданням педагогічний колектив школи вважає сприяння різнобічному та гармонійному розвитку особистості. Тому діяльність школи сприяння здоров'ю «Гармонія, Культура, Творчість» спрямована на визначення пріоритету індивідуальних і творчих можливостей кожної дитини для формування цілеспрямованої особистості, здатної до саморегуляції, передбачення, конструювання власної життєвої стратегії.

Структура школи сприяння здоров'ю «Гармонія, Культура, Творчість» складається з 5 підсистем: управлінської, науково-методичної, дидактичної, виховної, суспільно-педагогічної.

Механізми реалізації концептуальних засад школи сприяння здоров'ю «Гармонія, Культура, Творчість»:

- організація навчально-виховного процесу на гуманістичних засадах;
- нові взаємовідношення між суб'єктами навчально-виховного процесу: «учень — учень», «учень — учитель», «учень — батьки — учитель»;
- підготовка педагогічного колективу до роботи в нових взаємовідношеннях між суб'єктами навчально-виховного процесу, формування в них валеологічної культури;
- упровадження інноваційних педагогічних технологій, валеологізація навчально-виховного процесу; упровадження сучасних особистісно орієнтованих технологій навчання та виховання щодо формування життєвих навичок та компетенцій учнів;
- навчально-методичне забезпечення педагогічного процесу;
- програмно-методичне забезпечення;
- комп'ютерна підтримка змісту освіти;
- комплексна дидактико-психологічна та медична діагностика особистості;
- робота медичної служби; упровадження системи моніторингу й обстеження учнів за інформативно-діагностичною програмою «Школяр»;
- упровадження профілактичних програм щодо підвищення здоров'язберігаючої компетентності випускників початкової школи, базової школи, середньої школи;
- психолого-педагогічний супровід;
- реалізація системи соціально-педагогічного захисту дітей;
- забезпечення раціональним харчуванням;
- співпраця школи, батьків, громадськості;
- фінансове забезпечення.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Школа визначила науково-методичну проблему: «Розвиток творчого потенціалу дитини з урахуванням її індивідуальних можливостей та соціальної ситуації розвитку».

Для реалізації даної проблеми здійснюється цілеспрямована науково-методична діяльність, яка відповідає певним вимогам:

- урахування здоров'я учнів, екологічного стану міста, рівня професійної компетентності педагогічних працівників;
- оволодіння перспективними знаннями, інноваційними технологіями та передовим педагогічним досвідом;
- залучення педагогів до активної діяльності та ділової гри;
- організація роботи зі здібними та обдарованими учнями;
- збільшення активності педагогів щодо участі в конкурсах, конференціях.

Форми реалізації науково-методичної проблеми школи:

- науково-практичні, теоретичні семінари;
- методичні оперативні наради;
- участь у тематичних конкурсах;
- відкриті уроки, заходи;
- позакласна робота з предмета;
- проведення тижнів пропаганди й агітації навчальних предметів;
- дидактичне забезпечення викладання предмета: придбання дидактичних збірників, робочих зошитів з друкованою основою, систематизація матеріалів для тематичного обліку знань;
- вивчення та узагальнення педагогічного досвіду вчителів;
- друковані праці вчителів у предметних журналах;
- робота з обдарованими учнями: олімпіади з базових дисциплін, участь у МАН, система клубів за інтересами, факультативи, спецкурси, створення авторських підручників, спецкурс з інформатики для 10–11 класів;
- підвищення кваліфікації вчителів: курсова перепідготовка, атестація, участь у семінарах школи, міста, навчання у ВНЗ, робота творчих груп («Проблема наступності в роботі початкової та середньої ланки освіти»; «Сучасне прочитання творів класичної української літератури»; «Інтерактивні форми роботи для вчителів-початківців»);
- творчі звіти;
- самоосвіта;
- школа передового педагогічного досвіду;
- випуск методичного бюлетеня;
- малі педради;
- конкурси «Учитель року», «Класний керівник року»;
- школа молодого вчителя.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Нами визначені **прогнозовані результати** впровадження концепції школи сприяння здоров'ю:

- засвоєння учнями системи знань та прийомів самостійної навчальної діяльності на рівні Держстандарту;
- наявність позитивного соціально-психологічного мікроклімату в школі та класах — на основі аналізу даних соціометричних досліджень;
- створення умов для розвитку духовної культури особистості, розвитку творчої активності учнів та формування в них позитивної мотивації здорового способу життя;
- відповідність вимогам санітарно-гігієнічних нормативів навчального закладу, наявність еколого-оздоровчих та санітарно-гігієнічних умов для навчання, творчого розвитку учнів у різноманітних видах діяльності;
- забезпечення розвитку комунікативних здібностей особистості, самостійності в прийнятті рішень, критичності та культури мислення, формування позитивної «Я-концепції», почуття власної гідності та потреби в самореалізації;
- удосконалення змісту, форм та методів виховання в учнів культури здоров'я;
- мотивація у вихованців потреби в заняттях фізичною культурою й спортом, фізичною працею, активним відпочинком, загартуванням як засобами формування соматичного здоров'я;
- формування в школярів потреби морального, психічного та фізичного самовдосконалення, виховання в них дбайливого та бережливого ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих;
- прищеплення навичок особистої гігієни та санітарії як складових частин загальної культури особистості;
- здійснення морально-статевого виховання. Знайомство учнів із засобами профілактики вагітності, венеричних захворювань, СНІДу, уживання алкоголю, наркотиків та тютюнопаління;
- удосконалення системи моніторингу й обстеження учнів за інформативно-діагностичною програмою «Школяр»;
- забезпечення та підготовка учнів до збалансованого харчування;
- забезпечення дієвості учнівського самоврядування;

- створення сприятливих умов для задоволення різноманітних інтересів дітей та підлітків;
- підтримка та розвиток родинних традицій щодо виховання здорової дитини;
- підвищення ефективності психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу;
- підготовка до життя у швидко змінюваних умовах соціокультурного життя та професійної діяльності;
- проведення роз'яснювальної роботи серед учнів, батьків щодо життєвої необхідності медичних обстежень, негайного звернення до медичних працівників у разі погіршення стану здоров'я;
- розширення спектру духовного, етичного, естетичного виховання, формування в учнів загальнолюдських моральних цінностей.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧНЯ

Здоров'язберігаюча компетентність випускника початкової школи:

- володіє навичками особистої гігієни й самообслуговування;
- має початкові уявлення про шкідливі звички: алкоголізм, наркоманію, паління;
- зацікавлений у регулярних заняттях з фізичної культури, відпочиваючи на природі, не завдає їй шкоди;
- уміє уникати небезпечних ситуацій.

Здоров'язберігаюча компетентність випускника базової школи:

- відповідально ставиться до свого життя та здоров'я, прагне культури фізичного розвитку, усвідомлює престижність бути здоровим фізично і духовно;
- відчуває потребу в активному відпочинку;
- має мотивовану установку на здоровий спосіб життя як одну з головних умов зміцнення власного здоров'я;
- уміє переживати невдачі, діяти в екстремальних ситуаціях;

- виявляє розуміння впливу навколишнього середовища на власне здоров'я.

Здоров'язберігаюча компетентність випускника середньої школи:

- ставиться до свого здоров'я як до найвищої цінності, прагне до фізичної досконалості;
- має стійку установку на здоровий спосіб життя як одну з головних умов зміцнення власного здоров'я;
- оптимістично ставиться до життя, уміє переживати невдачі, діяти в екстремальних ситуаціях, уникати небезпеки;
- обґрунтовує джерела впливу навколишнього середовища на власне здоров'я.

МОДЕЛЬ ВИПУСКНИКА ШКОЛИ

Інтелектуальна культура:

1. Начитаність, глибокі знання в окремих областях науки;
2. Бажання займатися самоосвітою;
3. Уміння працювати з інформацією (систематизувати, структурувати);
4. Уміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
5. Культура мовлення, обґрунтованість суджень.

Фахова культура:

1. Чітке уявлення про свої інтереси;
2. Чітке уявлення про свої можливості;
3. Усвідомлення вибору професії;
4. Відповідальність за вибір професії;
5. Чітке уявлення про сфери можливого працевлаштування та функціональні обов'язки.

Культура самоорганізації:

1. Навички планування діяльності;
2. Цілеспрямованість, уміння ставити ближні цілі;
3. Усвідомлене виконання своїх обов'язків;
4. Сформованість життєвих цілей або інтересів;
5. Рефлексія.

Культура саморозвитку:

1. Прагнення до самопізнання;
2. Ступінь самовизначення;
3. Ступінь самоповаги;
4. Прагнення до самореалізації;
5. Чесність.

Трудова культура:

1. Сформованість навичок самообслуговування;
2. Поважне відношення до праці інших;
3. Наявність і ступінь виконання домашніх обов'язків;
4. Уміння щось робити своїми руками, майструвати;
5. Відповідальність.

Культура спілкування:

1. Толерантність;
2. Відкритість для спілкування;
3. Перевага гуманістичної орієнтації при спілкуванні з навколишніми;
4. Розвиток лідерських якостей;
5. Уміння співпрацювати з іншими.

Культура психічного та фізичного здоров'я:

1. Уміння управляти своїми емоційними станами;
2. Сформованість негативного ставлення до шкідливих звичок;
3. Уміння організувати режим і дотримуватися його;
4. Регулярність занять спортом, правильне харчування;
5. Додержання правил особистої гігієни.

РОБОТА МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ЖИТТЯ, ЗДОРОВ'Я ТА ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ І ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧА РОБОТА

Особистісно орієнтоване виховання та навчання без урахування соматичного та психічного здоров'я дитини неможливо.

У школі сприяння здоров'ю проводиться змістовна діяльність представниками **медичної служби:**

- на початку року організовується проведення медичного обстеження учнів;
- ведуться індивідуальні медичні картки учнів;
- здійснюється контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних норм режиму та харчування школярів;
- пропагується здоровий спосіб життя на батьківських зборах, через санбюлетені;
- ведеться робота щодо оздоровлення дітей у літньому пришкольньому оздоровчому таборі;
- здійснюється моніторинг стану здоров'я учнів.

Характеристика медичних груп школярів для занять фізичною культурою

Назва медичної групи	Медична характеристика	Допустиме фізичне навантаження
Основна	Діти без відхилень або з незначними відхиленнями в стані здоров'я при достатньому фізичному розвитку та фізичній підготовленості	Заняття за навчальними програмами з фізичної культури, виконання тестових вправ, залучення до занять у спортивних секціях, участі в спортивних змаганнях
Підготовча	Діти, які мають незначні відхилення в стані здоров'я або практично здорові, при недостатньому фізичному розвитку та низькій фізичній підготовленості	Заняття за навчальними програмами з фізичної культури на загальних засадах, за винятком — виконання комплексних тестів із тих вправ, які протипоказані їхньому стану здоров'я; рекомендується проводити додаткові заняття в секціях загальної фізичної підготовки
Спеціальна	Діти, які мають значні відхилення в стані здоров'я, постійного або тимчасового характеру, що вимагають обмеження фізичних навантажень	Заняття за спеціальною навчальною програмою з урахуванням характеру та виду захворювання

Результати моніторингу стану здоров'я учнів школи

№	Захворювання	Кількість дітей			%		
		2007	2008	2009	2007	2008	2009
1	Опорно-рухової системи	47	44	40	5,3	5	4,6
2	Органів зору	93	91	83	10,6	10,4	9,5
3	Алергійні	16	13	7	1,8	1,5	0,8
4	Серцево-судинної системи	25	25	21	2,9	2,3	2,4
5	Органів травлення	26	22	19	3	2,5	2,2
6	ЛОР	13	12	10	1,5	1,1	1,1
7	Нирок	11	10	8	1,3	1,1	0,9
8	Нервової системи	29	29	26	3,3	3,3	2,9
9	Інші	91	87	78	10,4	9,9	8,9
Усього		351	333	292	40,1	37,1	33,3

Щороку за даними обстеження школярів медичні працівники визначають структуру захворюваності учнів. Результати комплексної діагностики знаходять своє відображення в **паспорті здоров'я дитини**, який дає повну й чітку інформацію про зріст, вагу, артеріальний тиск, об'єм легенів, фізичний розвиток та функціональні розлади організму. Результати медико-психологічної діагностики учнів та моніторингу ми розглядаємо на робочих нарадах педагогічного колективу, батьківських зборах, складаємо рекомендації для учнів, батьків, учителів. Усебічна інформація про фізичний стан дитини дає можливість учителю та класному керівникові розумно планувати роботу щодо залучення дітей до навчальної діяльності, фізкультурно-оздоровчої роботи та трудового виховання.

Для підвищення рівня фізичного розвитку й зміцнення здоров'я учнів передбачено різноманітні **фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня школи**. Базові знання про своє здоров'я учні отримують на уроках:

- фізкультури;
- «Основ здоров'я»;
- «Охорони безпеки життєдіяльності»;
- «Я і Україна»;
- біології, фізики, хімії.

У школі проводиться **ранкова гімнастика** перед початком уроків. Такі заняття сприяють регуляції нервової системи, підвищенню розумової працездатності учнів, активізують їхню увагу. Це особливо важливо для підготовки дітей до тривалих статичних навантажень упродовж навчального дня.

У школі запроваджено **фізкультхвилинки та валеопозиції** під час навчальних занять у 1–9 класах. Вони спрямовані на відновлення працездатності, уваги, запобігають захворюванням опорно-рухового апарату, зору. Для цього розроблено спеціальні комплекси вправ гімнастики для занять з учнями I, II, III ступенів та спеціальні комплекси фізичних вправ для учнів різного віку. На кожному уроці в 1-х класах фізкультхвилинки проводяться двічі. Формування здорового способу життя продовжується і на перервах, де організуються **рухливі ігри**.

Кафедрою вчителів фізичного виховання здійснюється потужна робота щодо впровадження, використання в практичній діяльності та пропаганди сучасних досягнень науки, практики, рекомендацій спеціальних видань з фізкультури і спорту, особлива увага приділяється таким **проблемам**:

1. Упровадження інноваційних технологій у процес корекційно-педагогічної системи реабілітації дітей з різними розладами здоров'я;
2. Технологія формування в дівчат-старшокласниць позитивної мотивації та життєвої компетенції щодо репродуктивного здоров'я та використання цього на уроках фізкультури;
3. Застосування нетрадиційної оздоровчої гімнастики на уроці фізкультури дівчат-старшокласниць з метою поліпшення репродуктивної діяльності (методичні рекомендації);
4. Диференціація та індивідуалізація навчання учнів на уроках спеціальної групи дітей з порушенням статури, урахування стану їхнього здоров'я та фізичного розвитку (фрагмент профілактичного оздоровчого уроку спецгрупи дітей з порушенням статури);
5. Забезпечення оптимального навчального навантаження учнів протягом уроку з урахуванням динаміки їхньої працездатності, вікових та індивідуальних особливостей (конспект уроку з легкої атлетики в 7 класі).

На базі початкових класів у школі організована робота на основі програми НОРЕ «Корисні звички» (тренінги з учнями 1–4 класів). Метою програми «Корисних звичок» є оволодіння учнями об'єктивними, відповідними до віку, знаннями, а також формування здорових установок і навичок відповідальної поведінки, що знижують імовірність прилучення до вживання тютюну, алкоголю й інших психоактивних речовин.

Велика робота щодо сприяння здоров'ю в школі проводиться в позаурочний час. Класні керівники постійно влаштовують такі виховні заходи: «Піклування про здоров'я — обов'язок усіх членів родини», «Приховані вороги людини», «Екологічне середовище людини та її здоров'я», «СНІД — чума ХХІ століття», бесіди про основні проблеми, з якими стикається суспільство щодня: наркоманія, алкоголізм, тютюнокуріння тощо.

Традиційно в школі проводяться **позакласні заходи**, спрямовані на зміцнення фізичного здоров'я та валеологічної культури учнів:

- день здоров'я та фізичної культури;
- загальношкільна спартакіада;
- товариські зустрічі з футболу;
- змагання на першість міста з волейболу, баскетболу, тенісу;
- спортивні змагання «Веселі старти», «Старти надій»;
- спортивне свято «Мама, тато, я — спортивна сім'я»;
- спортивно-патріотичні змагання «Козацький гарт», «Патріот»;
- конкурси малюнків, плакатів, рефератів, творчих робіт «Світ, у якому є СНІД», «Спорт — це здоров'я»;
- туристичні походи «Перехід Пам'яті», «День туризму»;
- свято з допризовною молоддю до Дня захисника Вітчизни;
- обов'язкові бесіди щодо безпеки життєдіяльності;
- виступи агітбригад «За здоровий спосіб життя», ЮІР.

Шкільна команда **ЮІР** протягом багатьох років посідає призові місця в міських, обласних та всеукраїнських конкурсах. У школі працює методичний кабінет ЮІР, у якому розміщено методичні посібники, роздатковий та методичний матеріал для кращого засвоєння учнями правил дорожнього руху.

Ми вважаємо, що основними завданнями фізкультурних свят є забезпечення дітям задоволення, радості від фізичних вправ, оздоровлення дітей шляхом збільшення рухової активності. Людина повинна займатися фізкультурою та спортом передусім не для досягнення успіху в змаганнях, а для фізичної досконалості.

Важливою ланкою у створенні умов для фізичного розвитку учнів є **секції та гуртки**, які пропагують культ здорового тіла й здорового духу, допомагають зберегти високу трудову активність.

У школі діють секції баскетболу, волейболу, футболу, настільного тенісу, вільної боротьби, хореографічний ансамбль «Водограй».

РОБОТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ З ВИХОВАННЯ В ШКОЛЯРІВ ПОТРЕБИ В ЗДОРОВОМУ СПОСОБІ ЖИТТЯ

Одним з головних напрямків роботи шкільної психологічної служби є збереження психічного здоров'я учнів. Це важливо в попередженні дезадаптації до процесу навчання, особливо учнів перших та п'ятих класів. З цією метою були обстежені учні перших та п'ятих класів, виявлені діти «групи ризику». Ці діти були включені до корекційних груп. Протягом двох місяців (січень—лютий) психологом О. В. Мамей проводяться з ними корекційні заняття.

Група учнів перших класів навчається за корекційно-розвивальною програмою Л. Козіної «Я вчуся керувати собою», яка спрямована на формування емоційної культури особистості, допомагає дітям долати життєві труднощі не лише в шкільному віці, але й у майбутньому житті.

Група учнів п'ятих класів навчається за корекційно-розвивальною програмою Т. Носової «Подолання шкільної тривожності п'ятикласників», яка спрямована на підвищення рівня адаптованості та усунення тривожності учнів п'ятих класів.

У грудні та січні цього року психологом школи були проведені дослідження особливостей особистості учнів 8-х класів з метою визначення рівня шкільної тривожності учнів, акцентуацій характеру, мотиваційної структури особистості, соціометричного статусу в класному колективі. За результатами дослідження була проведена консультативна робота з класними керівниками щодо кожного учня та робота з батьками восьмикласників індивідуально, де були визначені спільні шляхи подолання виявлених проблем. На засіданні шкільної наради був проведений психолого-педагогічний семінар «Профілактика посилення акцентуацій характеру як забезпечення психічного здоров'я підлітків».

У лютому було проведено психологом школи психодіагностичне дослідження учнів 11-х класів з метою ефективної психологічної допомоги їм, як випускникам, які повинні вміти належним чином зосередити зусилля, сконцентруватися, тобто діяти за певних екстремальних умов. За результатами цих досліджень заплановано провести тренінгові заняття «Формула успіху на іспитах». Також у січні та лютому психологом школи було проведено анкетування

учнів 5, 6, 7 класів щодо визначення емоційної атмосфери в сім'ї та характеру стосунків з педагогами.

I. Визначення емоційної атмосфери в сім'ї

№ з/п	Питання	Варіант відповіді	5-А (27 учнів)	5-Б (18 учнів)	5-В (18 учнів)	Разом, %
1	Чи проводиш ти свій вільний час з батьками?	а б	19 7	14 2	15 3	48-76 17-19
2	Які стосунки між батьками: а) дружні; б) напружені; в) конфліктні?	а б в	22 5 2	14 2 —	15 1 2	51-80 8-12 4-6,3
3	Які стосунки в тебе з батьками: а) дружні; б) напружені	а б	24 3	15 1	15 3	54-85 7-11
4	Чи ділишся ти з батьками проблемами, радощами, невдачами?	а б	23 3	15 3	15 3	53-84 9-14
5	Чи хотів би ти виховувати своїх дітей так, як тебе виховують твої батьки?	а б	17 10	14 5	13 4	44-69 19-30
6	Чи дають тобі кишенькові гроші?	а б	18 7	13 5	12 7	43-68 19-30
7	Кому в сім'ї належить вирішальний голос?	а б	13 7	9 6	13 12	35-55 35-55
8	Чи застосовуються у твоїй сім'ї фізичні покарання?	а б	7 19	6 11	8 10	21-33 40-63

II. Визначення характеру стосунків з педагогами

№ з/п	Питання	Варіант відповіді	5-А (27 учнів)	5-Б (18 учнів)	5-В (18 учнів)	Разом, %
1	Чи були випадки, коли дії вчителя викликали в тебе образ, незадоволення?	а б	19 6	12 5	16 2	48-76 13-20

№ з/п	Питання	Варіант відповіді	5-А (27 учнів)	5-Б (18 учнів)	5-В (18 учнів)	Разом, %
2	Чи були випадки, коли ти своєю нетактовною поведінкою спонукав вчителя до непедагогічних дій?	а б	4 21	4 16	9 11	17-27 48-76
3	Чи завжди вчителі справедливо оцінюють знання, уміння та навички учнів?	а б	14 11	7 12	12 8	33-52 31-49
4	Ділишся ти з учителями планами, проблемами, радощами та печалями?	а б	5 20	6 10	2 18	13-20 48-76
5	Чи відвідували вчителі твою сім'ю?	а б	4 21	3 14	7 12	14-22 47-74

За результатами анкетування за I розділом виявлений взаємозв'язок емоційно-психічного стану дитини та характеру емоційної атмосфери в сім'ї:

- 21 % учнів 5, 6, 7 класів не проводять зовсім свій вільний час з батьками;
- у 16 % учнів 5-7 класів напружені стосунки з батьками;
- у 16 % школярів 5-7 класів немає повної довіри з батьками, вони не діляться з ними своїми проблемами, радощами та печалями, між ними немає взаємопорозуміння;
- 25 % підлітків 5-7 класів не хотіли би виховувати своїх дітей у майбутньому так, як їх виховують їхні батьки;
- у 27 % сімей учнів 5-7 класів застосовуються іноді фізичні покарання.

Сім'я — джерело здоров'я. Сімейні розлади спричиняють моральні страждання дитині, фізичні та психічні хвороби, багато в чому визначають майбутнє дітей. Навчання як повноцінний процес неможливе без постійного зв'язку із сім'єю. Ураховуючи результати анкетування, класними керівниками разом із психологом були визначені напрямки роботи з проблемними сім'ями, а також виступи на батьківських зборах.

За результатами анкетування за II розділом — «Визначення характеру стосунків з педагогами» — по 5–7 класах виявлено, що в 78 % учнів із 190 анкетованих виникали проблеми дидактогенії.

Дидактогенія (за характеристикою психолога К. Платонова) є однією з форм психогенії, зумовленою психічними травмами. Це нервові зриви, що виникають унаслідок неправильних дій педагога чи його висловлювань та травмують психіку учня. К. Платонов звертає увагу педагогів на негативний, невротизувальний вплив недоречно сказаного слова, як на причину виникнення своєрідного «шкільного неврозу», в основі якого — психічна травма.

На питання «Чи були випадки, коли ти своєю безтактною поведінкою спонукав вчителя на непедагогічні дії?» 47 учнів (25 %) відповіли «так», а 143 учня (77 %) відповіли «ні». Тільки 20 % учнів 5–7 класів відповіли, що діляться з учителями своїми проблемами, радощами та печаллями. Це, на жаль, свідчить про обмеженість взаємопорозуміння у взаємовідносинах між учителями та учнями. На питання «Чи завжди вчителі справедливо оцінюють знання, уміння та навички учнів?» 110 учнів (59 %) відповіли «так», а 89 учнів (41 %) відповіли «ні».

Також за результатами тестування рівня «шкільної тривожності» учнів 8 класів у 25 % дітей підвищений рівень «шкільної тривожності», а в 92 % учнів 8 класів підвищений рівень страху перевірки знань: у 8–А він складає 17 %, у 8–Б — 17 %, у 8–В — 25 %, у 8–Г — 33 %. Усі ці факти потребують особливої уваги педагогів, батьків та психолога.

На нарадах при директорові психологом було рекомендовано заради комфортного психологічного середовища як для учнів, так і для вчителів, а також для запобігання та профілактики проявлення в учнів «шкільного неврозу»:

- педагогам продовжувати роботу щодо поглиблення знань про індивідуально-типологічні особливості школярів усіх вікових періодів;
- усім педагогам вивчати свої індивідуальні особливості, які впливають на рівень розвитку педагогічної майстерності, що передбачає педагогічну техніку, етику, такт, високу особисту культуру й досконале володіння своїм предметом;
- педагогам необхідно продовжувати у своїй роботі націлюватися тільки на позитивні принципи взаємовідносин між учнями

ми та вчителями (ні в якій мірі не залежних від того, що справжня вимогливість — це обов'язково сухість, черствість та авторитаризм у стосунках з учнями), а насамперед, доброзичливість, демократизм разом із діловим стилем.

Як компонент таких взаємовідносин, може стати демократична спільна форма оцінювання усних відповідей учнів (з шостого по одинадцятий класи). Організована робота колективу над даною формою оцінювання.

Учню, який відповів, пропонується оцінити спочатку самому свою відповідь, але обов'язково з коментарієм (що йому найбільш удалося розкрити у своїй відповіді, а що не дуже, яку оцінку він собі виставляє). Потім це самостійне оцінювання пропонується на класне голосування, хто згоден — підіймає руку та вибірково пояснює свою згоду чи незгоду з точкою зору відповідаючого. Учитель підводить підсумок.

Така форма оцінювання займає небагато часу, але виховує в школярів відповідальність, самокритичність, уміння об'єктивно відноситися до себе. А також допомагає уникнути негативного ставлення до навчального предмета, який викладає вчитель, допомагає уникнути підвищеної вразливості, різкої зміни настрою учнів, конфліктних ситуацій, переживань, емоційних стресів. При спільній формі оцінювання налагоджується психологічна сумісність між учнями та вчителями.

У школі особлива увага приділяється проблемам виявлення взаємозв'язків емоційно-психічного стану дитини, характеру емоційної атмосфери в сім'ї, визначенню характеру стосунків з педагогами, здійснюється тестування рівня «шкільної тривожності». Виявлені факти потребують особливої уваги педагогів, батьків та психолога, класними керівниками разом із психологом визначаються стратегічні напрямки роботи з проблемними сім'ями.

Такий підхід до організації навчально-виховного процесу формує в школярів відповідальність, самокритичність, уміння об'єктивно відноситися до себе, допомагає уникнути негативно ставлення до навчального предмета, підвищеної вразливості, різкої зміни настрою учнів, конфліктних ситуацій, переживань, емоційних стресів, сприяє налагодженню психологічної сумісності між учнями та вчителями.

Для розбудови комфортного психологічного середовища як для учнів, так і для вчителів, а також для запобігання та профілактики проявлення в учнів «шкільного неврозу» здійснюється цілеспрямована робота з педагогами (семінари, тренінги, рольові ігри, інтерактивні форми), націлювання їх діяльності тільки на позитивні принципи взаємовідносин між учнями та вчителями, доброзичливість, демократизм на засадах ділового стилю.

Наступним і дуже важливим кроком в організації здорового способу життя є визначення загального розумового рівня розвитку учня, його інтересів, здібностей, типу темпераменту, особливостей характеру. Усі ці дані заносять до «Індивідуальної картки психологічного розвитку».

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАХОДИ В РАМКАХ ПРОЕКТУ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

Соціально-педагогічні заходи в рамках проекту «Школа сприяння здоров'ю» проводяться за такими напрямками:

1. Організація харчування;
2. Оздоровлення учнів пільгових категорій;
3. Підтримка дітей з обмеженими функціональними можливостями.

1. Організація харчування

Харчування учнів організоване в приміщенні їдальні ЗОШ №3. Розпочинається — з початком нового навчального року. Закінчується — згідно з датою закінчення навчального року. Усіма видами харчування охоплюється 1005 учнів школи. Безоплатним харчуванням охоплюються учні молодших класів та діти пільгового контингенту. Це такі, як: діти-сиріти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти з малозабезпечених сімей.

Їдальня ЗОШ №3 має 115 посадкових місць. Харчоблок забезпечений холодною та гарячою водою, необхідним технологічним та холодильним обладнанням, кухонним та столовим посудом, внутрішньоцеховим та роздрібним інвентарем. У міськсанепідемослужбі затверджуються примірні двотижневі меню, перелік по-

стачальників продуктів харчування та продовольчої сировини, графіки та маршрути постачання.

Працівники, пов'язані з організацією харчування, проходять медичні огляди.

Харчування дітей організовується відповідно до норм харчування згідно із сумою, що надається.

Кількість поварів, підсобних працівників, комірників — відповідно до штатного розкладу.

Серед учнів школи постійно проводиться санітарно-просвітницька робота, як медичними працівниками, так і вчителями школи, з питань дотримання правил особистої гігієни.

Сніданки та обіди проходять згідно з графіком, що встановлюється на початку року.

2. Оздоровлення учнів пільгового контингенту

До пільгового контингенту відносяться діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування, та діти з малозабезпечених сімей.

На початку навчального року складається банк даних з учнів вищеназваних категорій. Усі вони оздоровлюються під час літньої оздоровчої кампанії, якщо є можливість, то і під час навчального року.

Улітку діти оздоровлюються як в пришкільному таборі, так і в інших профільних таборах, таких, наприклад, як «Хвиля надії». Протягом року завдяки взаємодії з управлінням у справах сім'ї, дітей та молоді діти мають можливість отримувати путівки до оздоровчих таборів, таких як «Артек», «Молода гвардія» та інших. А завдяки взаємодії з дитячою поліклінікою діти мають можливість відпочивати в санаторіях Одеської області, Карпат, Криму та інших.

Стан здоров'я дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей-сиріт контролюється громадським інспектором з охорони дитинства: регулярно щороку збираються довідки про стан здоров'я дітей вищеназваних категорій та надаються до опікунської ради.

Також ведуться регулярні обстеження житлово-побутових умов, де контролюється санітарний стан помешкання та ведеться контроль за станом морально-психологічного клімату в сім'ї. Усі діти пільгового контингенту забезпечуються безоплатним харчуванням у шкільній їдальні.

ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

До дітей з обмеженими функціональними можливостями відносяться діти-інваліди. Інвалід — це особа, яка має порушення здоров'я зі стійкими розладами функцій організму, обумовлене захворюваннями, наслідками травми чи дефектами, що призводять до обмеження життєдіяльності та викликають необхідність соціального захисту. На початок року складається банк даних на дітей-інвалідів.

Діти, які мають фізичну можливість вільно пересуватися, ходять до школи; ті, які за станом здоров'я відвідувати школу не можуть, займаються на дому.

Реабілітація дітей з обмеженими функціональними можливостями ведеться за такими напрямками:

- створення середовища фізичної та емоційної безпеки;
- фізичний розвиток дитини згідно зі станом здоров'я;
- розвиток потенційних творчих можливостей дітей-інвалідів;
- здійснення профорієнтаційної роботи серед дітей-інвалідів.

СИСТЕМА РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

Мета: формування творчої всебічно розвиненої особистості учня.

Завдання:

- створити максимально сприятливі умови інтелектуального, морального та фізичного розвитку обдарованих дітей;
- розробити та поетапно впроваджувати новий зміст освіти, прогресивні технології навчання й виховання учнів.

Основні напрямки діяльності

I. Удосконалення творчого потенціалу педкадрів

1. Самоосвітня діяльність учителя.
2. Нестандартні форми методичної роботи.
3. Методична та психологічна корекція.
4. Методичний зв'язок із вищими навчальними закладами.
5. Клуб педагогічного спілкування.

II. Удосконалення навчально-виховного процесу

1. Відокремлення класів високого творчого потенціалу.
2. Нестандартний розподіл часу варіативної частини: музика, хореографія, технічна творчість, фізична культура, МАН, підготовка до олімпіад.
3. Введення курсів: економіка, іноземна мова (англійська та німецька).
4. Співробітництво з вищими навчальними закладами.

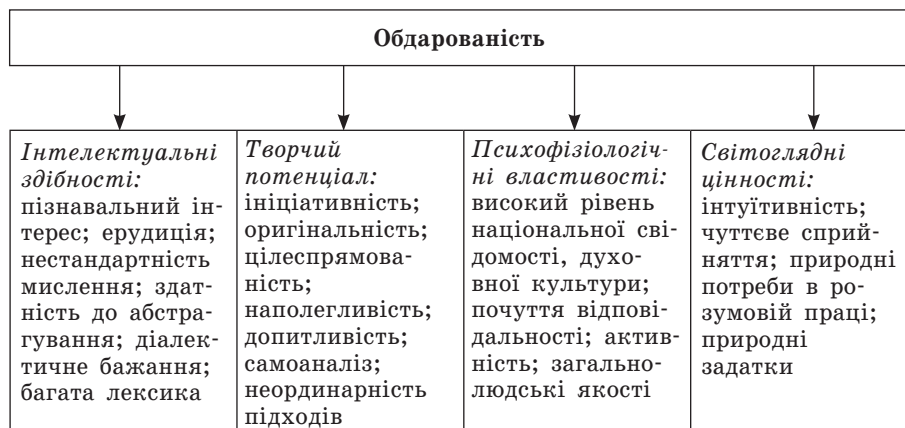
Очікуваний результат:

- розвиток в обдарованих дітей високого рівня світоглядних уявлень;
- потреба в постійному пошуку, аналізі й застосуванні нової інформації;
- формування позитивної «Я-концепції».

Система пошуку обдарованих дітей

Модель «Обдарованість»

План реалізації програми «Творча обдарованість»

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповід.
1	Поповнити інформаційний банк даних «Обдарованість» відомостями про особливо здібних, обдарованих дітей з кожного предмета, а також педагогів і науковців, які з ними працюють	До 01.10	
2	У методкабінеті, навчальних кабінетах та предметних кафедрах поповнити куточки «На допомогу учню-досліднику», «Науковому керівнику»	Вересень-жовтень	
3	Взяти участь у: <ul style="list-style-type: none"> предметних олімпіадах різного рівня; всеукраїнських заочних олімпіадах, конкурсах, турнірах; соціологічних дослідженнях з проблем дитячої обдарованості; предметних турнірах з: <ol style="list-style-type: none"> математики; фізики; винахідників і раціоналізаторів; хіміків; істориків; біологів; журналістики; рейтингових олімпіадах з інформатики; дебатах з правознавства; 	Червень-листопад	

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповід.
	<ul style="list-style-type: none"> міжнародному математичному конкурсі «Кенгуру»; грі «Левеня», «Колосок»; міському, обласному, всеукраїнському конкурсі-захисті наукових робіт; заочних конкурсах; конкурсі юних літераторів; Міжнародному конкурсі знавців української мови ім. Петра Яцика 		
4	Забезпечити участь учнів у секціях МАН	З вересня	
5	Організувати Дні науки в школі	Грудень	
6	Засідання літературної вітальні (відповідно до плану)	Двічі на семестр	
7	Змагання серед учнів загальноосвітніх шкіл «Старти надій», «Шкіряний м'яч», з баскетболу, легкої атлетики, настільного тенісу	Протягом року	
8	Спартакіада школярів	II півріччя	
9	Шкільний конкурс-захист наукових робіт	Грудень	
10	Залучити школярів до участі в гуртках, клубах за інтересами, студіях тощо, які діють у школі	Вересень	
11	Створити інформаційний банк даних про зайнятість учнів у гуртках, студіях тощо	До 05.10	
12	Заняття семінару «Основи наукових досліджень» для новопризначених наукових керівників та учнів	До 01.12	
13	Пошуки шляхів матеріального стимулювання роботи педагогів і навчання учнів	Постійно	
14	Подальший розвиток і вдосконалення самостійної роботи, що спрямована на розвиток і самореалізацію педагогів в умовах роботи з обдарованою особистістю	Постійно	
15	Комп'ютерне забезпечення власної веб-сторінки школи. Участь у конкурсі на кращу веб-сторінку	Постійно	
16	Використання інформації через електронну мережу Інтернет про роботу з обдарованою молоддю	Постійно	
17	Удосконалення навчального плану, пошуку доцільних та обґрунтованих резервів навчального часу	Березень-червень	

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповід.
18	Упровадження інноваційних підходів до організації науково-пошукової роботи учнів школи. Вивчення й оволодіння методикою інтелектуального тренінгу	Протягом року	
19	Відпрацювання організаційних і психолого-педагогічних заходів з упровадження програми розвитку творчої обдарованості учнів, програми «Рівний — рівному»	Протягом року	
20	Забезпечення навчально-матеріальною базою каб. 26 (н/т «Інтелект»), бібліотеки та читального залу — науковою, художньою, методичною літературою, посібниками, словниками, енциклопедіями, відеоаудіозаписами тощо	Протягом року	
21	Передплата періодичної преси і журналів на 2009 р.	Листопад–грудень	
22	День здоров'я в школі	Вересень–травень	
23	Скласти програми індивідуального розвитку особистості з: <ul style="list-style-type: none"> • фізики; • математики; • географії; • біології 	До 01.02	
24	Організація персональних виставок учнів (образотворче мистецтво, вишивка тощо)	Двічі на семестр	
25	Участь у конкурсі «Живи, книго!»	Протягом року	
26	Міський інтелектуальний брейнг-ринг	Лютий	
27	Участь у конкурсі «Учень року–2009»	Травень	
28	Участь у міському туристичному зльоті	Червень	
29	Залучити учнів 5–7-х класів до занять із спецкурсу «Комп'ютерна графіка»	Вересень	
30	Моніторинг участі школярів у предметних олімпіадах, конкурсах-захистах, турнірах, здійснення профільного навчання	Двічі на рік	
31	Підготовка та проведення педагогічних конференцій у 1-му класі	Листопад	
32	Продовжити ведення каталогу тем наукових робіт старшокласників, які вибороли 1–3-ті місця на обласних і всеукраїнських конкурсах-захистах	Протягом року	

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відповід.
33	Організовувати презентації книг, творчі зустрічі з цікавими людьми	Двічі на семестр	
34	Участь у місячниках: <ul style="list-style-type: none"> • дорожнього руху; • правових знань і правової пропаганди; • профілактики СНІДу та наркоманії; • національного виховання; • громадянського виховання; • військово-патріотичного виховання; • художньо-естетичного виховання; • трудового виховання і формування ЗСЖ; • родинного виховання 	Вересень Жовтень Листопад Грудень Січень Лютий Березень Квітень травень	

СИСТЕМА РОБОТИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДОПРОФІЛЬНОЇ ТА ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку загальної середньої освіти однією з важливих проблем є підготовка дітей до вступу у вищі навчальні заклади за різними спеціальностями, які потребують глибоких знань з відповідних навчальних дисциплін. Це питання стало особливо актуальним під час переходу загальної середньої освіти на модель профільного навчання.

Профільне навчання — вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх проблем, нахилів та здібностей учнів і створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення.

Створення профільних класів дає змогу навчати дітей з різним рівнем здібностей і нахилів та забезпечує їм умови для здобуття освіти понад державний мінімум і здійснює їхню науково-практичну підготовку.

Основними завданнями профільного навчання є:

- створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;

- виховання в учнів любові до праці, забезпечення умов для їхнього життєвого і професійного самовизначення, формування готовності до свідомого вибору й оволодіння майбутньою професією;
- формування соціальної, комунікативної, інформаційної, технічної, технологічної компетенцій учнів на допрофільному рівні, спрямування підлітків щодо майбутньої професійної діяльності;
- забезпечення наступно-перспективних зв'язків між загальною середньою та професійною освітою відповідно до обраного профілю.

Програма розрахована на 2007–2010 роки та передбачає рішення змістовних і технологічних питань, а також нормативних, організаційних, науково-методичних, психолого-педагогічних, кадрового забезпечення, введення профільного навчання в школі.

Паспорт програми допрофільної та профільної освіти

Найменування програми	Програма введення профільного навчання на старшому ступені загальної освіти в ЗОШ №3
Підстави програми	Створення умов успішного навчання, виховання, розвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина України
Замовник програми	Батьки та учні школи
Основні розробники програми	Адміністрація школи
Основна мета програми	Необхідність орієнтації школи на збереження та подальший розвиток індивідуальності учнів, його потенціальних можливостей і здібностей. Надання підтримки у виборі профілю навчання та створення умов для підлітків до соціального, професійного і культурного визначення в цілому
Завдання програми	<ul style="list-style-type: none"> • Оновлення змісту освіти; • розробка спеціальної національної програми перепідготовки вчителів, які працюватимуть у профільних класах; • розробка перспективних напрямів щодо організації профільного навчання; • розробка спеціальних навчальних планів в умовах змін у змісті та структурі освіти; • розробка перспективних форм організації профільного навчання; • налагодження моніторингового супроводу ефективності профільного навчання; • налагодження зв'язків школи з вищими навчальними та науково-дослідницькими установами; • розробка національної інфраструктури науково-методичного забезпечення учнів і вчителів

Найменування програми	Програма введення профільного навчання на старшому ступені загальної освіти в ЗОШ №3
Виконавці програми та її основних заходів	Адміністрація та педагогічний колектив школи
Очікувані результати	Підвищення доступності та якості освіти відповідно до сучасних вимог
Перелік індикаторів ефективності заходів програми	Можливість вибору учнями відповідного профілю, визначення найкращих шляхів навчання та розвитку індивідуально-психологічних особливостей учнів
Контроль за виконанням програми	Адміністрація школи

I розділ. Зміст проблеми й обґрунтування необхідності її розв'язання програмними методами

У центрі уваги нашого закладу — особистість учнів, підготовка їх до самостійного життя, орієнтування на майбутню професію.

Серед форм реалізації профільної підготовки найбільш поширеними є впровадження курсів за вибором, профільне вивчення окремих предметів на диференційованій основі, факультативи, предметні тижні тощо.

Для розв'язання найбільш значущих проблем профільного навчання необхідно:

1. Вивчення та систематизація нормативно-правової бази МОН України щодо впровадження профільного навчання в старшій школі членами педколективу (семінари, педради, конференції, наради, засідання кафедр);
2. Вивчення та апробація наявного програмно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу та приведення його у відповідність до потреб реалізації профільного навчання (програми, підручники, методична література, матеріально-технічне забезпечення, довідники, посібники, методичні рекомендації МОН України тощо);
3. Створення науково-методичного обґрунтування впровадження профільного навчання та розвитку матеріально-технічної бази школи;
4. Кадрове забезпечення (підбір кадрів для профільних класів та курсова перепідготовка вчителів);
5. Упровадження профільних предметів та спецкурсів;
6. Розробка, затвердження та апробація авторських програм профільних спецкурсів;

7. Проведення анкетування учнів, учителів, батьків щодо прогнозування розвитку впровадження профільності навчання в школі;
8. Складання банку професій;
9. Розробка та складання банку психологічних діагностик щодо супроводження профілізації навчання (вивчення інтересів, запитів, можливостей та здібностей учнів, комплектування профільних груп і класів, психологічне супроводження дітей при організації профільного навчання, моніторинг результатів та подальше прогнозування розвитку профільної освіти в закладі);
10. Визначення шляхів інтеграції профільного та професійного навчання, організація спільної роботи гімназії та ВНЗ в аспекті впровадження профільного навчання;
11. Упровадження в практику освітнього процесу принципів особистісно орієнтованого навчання;
12. Вивчення прогресивного педагогічного досвіду роботи шкіл нового типу в Україні;
13. Участь у роботі міських, обласних семінарів, науково-практичних конференцій з проблем упровадження в практику роботи профільного навчання.

II розділ. Основні цілі, завдання і терміни реалізації програми на 2007–2010 роки

Основна мета програми:

- реалізація Концепції профільного навчання в старшій школі, направленої на доступність до якісної освіти;
- реалізація цільових програм «Обдаровані діти», «Від профільного навчання до професійного самовизначення».

Педагогічний колектив чітко усвідомлює необхідність наукового системного підходу в організації профільного навчання в напрямку профорієнтації, де будуть задіяні всі соціальні інститути (навчальні заклади різних рівнів, підприємства, центри профорієнтації, центри зайнятості).

На основі вивчення запитів учнів та їхніх батьків (анкетування, попередня діагностика, опитування тощо), з урахуванням матеріально-технічної бази школи та кадрового й методичного забезпечення визначені профілі навчання:

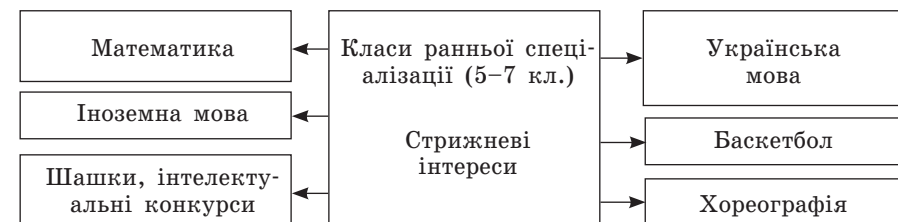
- математичний (профільний предмет — математика);
- природничий (профільні предмети — біологія та хімія);

- філологічний (профільні предмети — українська мова, англійська мова);
- суспільно-гуманітарний (профільні предмети — історія та право).

Згідно з проведеним аналізом рівень навчальних досягнень з базових дисциплін учнів профільних класів вище, ніж загальноосвітніх. Про це можна судити за результатами предметних олімпіад різних рівнів (від міських до всеукраїнських). Кожного року 35–40 учнів стають призерами міських предметних олімпіад, 1–5 — обласних, 1 — всеукраїнських, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН (16 призових місць — I тур, 4 — II тур).

З метою розвитку творчого потенціалу учнів і підвищення їхнього загальнокультурного рівня раціонально використовується варіативна частина навчального плану, у якій передбачено додаткові заняття розвиваючого характеру, факультативні заняття та курси за вибором.

У 5–7 класах відбувається рання предметна спеціалізація, адаптація до навчання в класах допрофільної освіти. Тут створюються умови для визначення схильностей і здібностей учнів. Цьому сприяє надання додаткових годин варіативного компонента навчального плану на поглиблене вивчення окремих предметів.

Організовується участь дітей в інтелектуальних конкурсах, учнівських олімпіадах, турнірах. Усе це сприяє всебічному розвитку особистості дитини, забезпечує інтелектуальне, моральне, трудове, естетичне виховання й загальний розвиток особистості дитини. Разом з тим визначаються схильності та здібності учнів, формується практичний досвід та інтереси в різних сферах навчальної та трудової діяльності, відбувається орієнтація на вибір профілю в старшій школі. Навчальна і самоосвітня діяльність учнів проводиться під керівництвом учителів.

8–9 класи — виявляються інтереси, перевіряються можливості учнів, розвиваються здібності особистості в певній галузі пізнавальної діяльності, відбувається подальше ознайомлення з професіями, орієнтація на вибір профілю в старшій школі.

Освіта стає більш індивідуалізованою, ефективною. Розвивається творча самостійність учнів, поступово формується система уявлень, ціннісних орієнтирів, дослідницьких умінь і навичок.

Школа початку професійної кар'єри передбачає поглиблення та варіативність змісту, обсягу та рівня загальнообов'язкової підготовки, інтеграції та спеціалізації навчальних предметів з урахуванням потреб учнів і умов школи.

Вибір предметів для поглибленого вивчення в профільних класах сприяє задоволенню інтересів учнів, бажанню одержати фундаментальні знання та специфічні вміння й тим самим створює базу для свідомого вибору майбутньої професії. Цьому сприяє й організація спецкурсів, курсів на вибір і факультативів.

В 11–А класі природничо-математичного профілю вводяться: спецкурс «Комп'ютерна графіка» (інформатика), факультативи «Ділове мовлення» (українська мова), «Методи розв'язування рівнянь, нерівностей, їх систем» (математика), «Країнознавство» (англійська мова).

В 11–Б та 10–В класах (універсальні) — спецкурс з математики, факультатив з хореографії, додаткові години на вивчення української мови, української літератури, інформатики та фізики.

У 10–А класі (філологічному) — факультатив з математики «Методи розв'язування рівнянь і нерівностей» та додаткові го-

дини на вивчення української мови, англійської мови, історії України.

У 10–Б класі (гуманітарний та природничо-математичний профіль) — спецкурс «Основи економіки», додаткові години на вивчення іноземної мови, української мови, біології, математики.

Педколектив школи вважає, що в одному класі старшої школи, де учні мають різноманітні природні задатки, інтереси, нахили, здібності, здатність до навчання, потрібно вводити «м'яку» диференціацію для профільного навчання як спеціально організовану систему, у якій кожен учень, навчаючись в одному й тому ж класі й опанувавши певним мінімумом значущої, адаптивної загальноосвітньої підготовки, отримує право й гарантовану можливість надавати перевагу тим напрямам, які найбільше відповідають його нахилам, здібностям і майбутнім життєвим планам, вивчаючи обрані предмети на профільному рівні.

III розділ. Система програмних заходів (алгоритм)

1. Організація роботи щодо реалізації проблемної теми школи «Формування активної творчої особистості методом індивідуалізації навчально-виховного процесу в умовах реформування школи».
2. Проведення діагностичних досліджень з метою виявлення відповідності профільного навчання освітнім потребам учнів.
3. Узагальнення підсумків запровадження профільного навчання, виявлення позитивних тенденцій і проблем, розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку профільної освіти.
4. Створення умов для впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес у цілому, у перспективі —

підключення до мережі Інтернет, участь учнів у телекомунікаційних проєктах, Інтернет-олімпіадах, конкурсах, турнірах.

5. Удосконалення та поповнення матеріально-технічної бази школи щодо забезпечення профільного навчання.
6. Розвиток творчого потенціалу учнів як пріоритетного напрямку профільного навчання.
7. Вивчення запитів батьків, потреб учнів щодо необхідності введення поглибленого вивчення предметів у межах профільного навчання.
8. Розробка та апробація науково-обґрунтованої системи проф-орієнтації учнів.

IV розділ. Матеріально-технічне забезпечення програми

	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010
Кошти управління освіти (бюджетні)				
Позабюджетні надходження за видами: батьківські внески, безгрошова благодійна допомога	32 000	30 000	28 000	28 000
Надання додаткових освітніх послуг				
Оренда приміщень				

V розділ. Механізм реалізації програми

Етап 1. Діагностично-прогнозуюча робота: підготовка інформаційних заходів для учнів та їх батьків щодо ознайомлення з можливостями школи з упровадження профільної освіти в старшій школі.

Етап 2. Організація допрофільної підготовки учнів основної школи: самовизначення учнів 9-х класів по відношенню вибору профілю та майбутнього навчання в 10–12 класах.

Етап 3. Організація профільного навчання в старшій школі: підготовка особистості випускника, який має якісну базову підготовку, володіє способами самостійного здобуття знань, здібністю до змін професії протягом свого життя.

VI розділ. Організація управління програмою і контроль за ходом її реалізації

Суб'єкти, які здійснюють контроль:

1. Органи управління освітою;
2. Державна адміністрація міста;
3. Рада з допрофільної підготовки й профільного навчання.

Відповідальність за підготовку та реалізацію програми несе адміністрація школи.

Погодження дій і реалізацію програми заходів забезпечують органи управління освіти. Цільове й ефективне використання коштів — Рада школи.

VII розділ. Очікувані результати, оцінка ефективності

1. Підвищення доступності та якості освіти.

2. Прогнозовані результати:

- різноманітність профілів у загальноосвітній школі, які враховують здібності й особливості школярів;
- створення системи допрофільної підготовки в основній школі;
- підвищення якості освіти на старшому ступені освіти;
- створення умов для індивідуалізації освіти та соціальної адаптації випускників школи.

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ РОБОТИ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

Робота за програмою школи сприяння здоров'ю дала помітні позитивні результати:

- високий рівень адаптації учнів;
- позитивна мотивація до навчання учнів;
- високий рівень активності учнів;
- динаміка стабільності навчання;
- психоемоційна стабільність;
- психологічний комфорт;
- зорієнтованість на здоровий спосіб життя забезпечує людині активність, фізичне здоров'я до глибокої старості;
- число хворих дітей під час комплексних оглядів знижується;
- відсутність збільшення хронічної патології за період навчання в школі;
- за результатами корекційно-оздоровчої роботи знизився рівень інфекційних захворювань;
- налагоджено роботу тренінгів-семінарів для вчителів та учнів школи;

- упродовж 5-ти років школа отримує призові місця в конкурсах на кращу організацію спортивно-масової та оздоровчої роботи;
- медико-педагогічна просвіта батьків та учнів з питань особистої гігієни, режиму праці та відпочинку учнів, раціонального харчування, впливу телебачення та використання таких активних форм, як тренінги, проектні технології, позитивно впливають на виховання в дітей негативного ставлення до шкідливих звичок, формують здоров'язберігаючу компетентність;
- за результатами анкетування батьків 90% високо оцінили заходи, здійснювані в межах програми «Школа здоров'я», та вважають, що ці заходи мають позитивний вплив на їхніх дітей.

Педагогічний колектив дійшов висновку, що поєднання педагогіки з медициною в інтересах дитини створює можливості для виховання **гармонійно** розвиненої особистості, сприяє **соціальному, емоційному та когнітивному** розвитку кожної дитини, щоб вона відчула себе неповторним, повноцінним учасником громадського життя.

Нашим педагогічним кредо є слова В. О. Сухомлинського: «Школа — це тонкий і чутливий музичний інструмент, який творить мелодію людської гармонії, що впливає на думку кожного вихованця, але творить лише тоді, коли цей інструмент добре настроєний».

О. А. Ступкевич, заступник директора з виховної роботи Одеської гімназії №8 — навчального закладу Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю

ШКОЛА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ КОМПЕТЕНТНОЇ ОСОБИСТОСТІ

СТВОРЕННЯ «ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я — ШКОЛИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ»

На засадах Концептуальної моделі школи сприяння здоров'ю «Здоров'я, інтелект, духовність» та зважаючи на те, що сьогодні головною складовою фізичного, психічного, інтелектуального розвитку дитини, її соціального благополуччя є культура здоров'я, в Одеській гімназії №8 заснована «Школа культури здоров'я — Школа розвитку сучасної компетентної особистості».

Головним пріоритетом розбудови школи культури здоров'я є створення комфортного освітньо-виховного простору, забезпечення розвитку життєвої компетенції гімназиста, формування всебічно розвинутої, конкурентоспроможної, здорової особистості з громадянською позицією, готової до конкретного вибору свого місця в житті, здатної змінити на краще своє життя й життя своєї країни.

Провідна ідея: розбудова школи культури здоров'я на основі діючої з 2002 р. школи сприяння здоров'ю за програмою «Здоров'я, інтелект, духовність» на засадах інтегрованого підходу, гуманізації змісту та методів навчання й виховання, інтенсивного використання сучасних інноваційних технологій, формування сучасної компетентної особистості в різних сферах діяльності, збагачення інтелектуального і культурного генофонду України.

Головна мета школи культури здоров'я — продовження роботи щодо:

- реалізації політичної стратегії держави в збереженні генофонду нації, вирішенні завдань виховання здорового покоління;

- збереження, зміцнення життя та здоров'я дітей, учнівської молоді;
- формування в школярів позитивної мотивації, життєвих компетенцій, навичок здорового та безпечного способу життя;
- забезпечення повноцінного розвитку компетентного гімназиста в різних сферах діяльності та забезпечення його якісною освітою.

Основні завдання школи культури здоров'я:

- формування домінуючої світоглядної установки на пріоритетну цінність здоров'я;
- сприяння формуванню мотивації на здоровий та безпечний спосіб життя через розвиток усіх аспектів здоров'я: духовність, інтелект, фізичний розвиток, соціальний захист, формування особистості лідера, емоційно здорової людини;
- забезпечення повноцінного компетентнісного розвитку гімназиста та забезпечення якісною освітою;
- створення сприятливих умов для фізичного, духовного й інтелектуального розвитку дітей;
- формування усвідомлення престижності бути здоровим фізично і духовно;
- організація активної пізнавальної та фізкультурно-оздоровчої роботи;
- збереження та зміцнення психічного здоров'я, визначення загальнозміцнюючих засобів у формуванні психічного здоров'я;
- формування вмінь та навичок здорового способу життя;
- прищеплення любові до всього живого світу, культури, людей і самого себе;

У гімназії здійснено цілеспрямоване науково-методичне навчання, підвищується професійна майстерність педагогічного колективу, **упроваджуються такі стратегії навчання:** інтерактивне, індуктивне, самостійне, дедуктивне.

Для забезпечення якісної базової освіти в гімназії працюють 8 кафедр:

- кафедра вчителів естетики та здоров'я;
- кафедра виховної роботи;
- кафедра природничих наук;

- кафедра точних наук;
- кафедра вчителів української мови та літератури, російської мови та зарубіжної літератури;
- кафедра вчителів німецької та французької мови;
- кафедра вчителів англійської мови;
- кафедра суспільно-гуманітарних наук.

Однією з провідних кафедр є **кафедра естетики та здоров'я**, яка працює за напрямками: навчальний, оздоровчо-освітній, спортивний, фізичної культури. Основний напрямок діяльності кафедри — розвиток фізичних здібностей дітей, удосконалення їх здоров'я, виховання високих моральних якостей, формування понять про те, що турбота про своє здоров'я є громадянським обов'язком.

Упровадження диференційованого підходу на уроках фізичного виховання сприяє формуванню в гімназистів прагнення до фізичного самовдосконалення, позитивної мотивації на здоровий спосіб життя. Гімназистами досягнуто високих результатів у професійному спорті. Ефективно впроваджуються **авторські методиками**: методика розвитку фізичних якостей у юнаків на уроках фізичного виховання та предмету «Захист Вітчизни», методика навчання самостійних занять, методика «Особливості жіночого спорту». У гімназії продовжує свою роботу філіал ДЮСШ №4 «Мілленіум», відділення боротьби дзюдо.

Робота педагогічного колективу направлена на формування знань про духовний та фізичний розвиток людини, вивчення інтересів, нахилів, здібностей учнів, їх свідомого ставлення до свого стану здоров'я через систему уроків біології, хімії, фізики, ОБЖ, фізичної культури, де впроваджуються **елементи формування культури здоров'я**. Щорічно коригується варіативна частина навчального плану 1(5) – 7(11) класів — вводяться індивідуальні та групові заняття для підтримки інтелектуального, психічного та фізичного розвитку дитини.

У школі культури здоров'я активно здійснюється стратегічне впровадження інноваційних технологій виховання:

- проекту «Тімблдінг» (мотузковий курс);
- театрального проекту;
- екологічного проекту «Врятуємо нашу планету»;
- проекту «Школа проти СНІДу»;
- проекту «Обдарована дитина».

Система навчально-виховного процесу гімназії включає в себе крім уроків роботу індивідуально-групових консультацій, додаткових занять, факультативів та курсів за вибором, проектну діяльність учнів.

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ УМОВ ТА МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

Школа культури здоров'я коригує весь оздоровчо-освітній процес у гімназії. Систему роботи школи регулює координаційна рада, яка сприяє роботі п'яти комплексів гімназії: історично-філологічного, фізкультурно-спортивного, лікувально-профілактичного, художньо-естетичного, природничо-математичного.

Роботу комплексів планують і координують предметні кафедри. Для організації повноцінного навчально-виховного процесу комплекси мають 38 навчальних кабінетів (у всіх кабінетах організовані робочі місця, які відповідають нормам охорони праці, правилам техніки безпеки та виробничої санітарії, а також віковим особливостям гімназистів, у всіх кабінетах є технічні засоби навчання), гімнастичного (123 м²) та тренувального залів (310 м²), спортивного майданчика, стадіону, зимового саду, Зали Бойової Слави, музичного салону (67,7 м²), бібліотеки (69,2 м²), актової зали (276,5 м²), медичного пункту (кабінет лікаря, процедурний кабінет, профілактична кімната, кабінет стоматолога), їдальні, харчоблоку.

Робота педагогічного колективу направлена на продовження формування в учнівській молоді позитивної мотивації, життєвих компетенцій, навичок здорового способу життя, забезпечення повноцінного компетентнісного розвитку гімназиста та забезпечення якісною освітою.

У гімназії під керівництвом досвідчених медичних працівників якісно здійснюються лікувально-профілактичні та санітарно-оздоровчі заходи, організовано якісне та раціональне харчування, організовано доставку питної негазованої води «Аляска» (виробник «Миргородський завод мінеральних вод»).

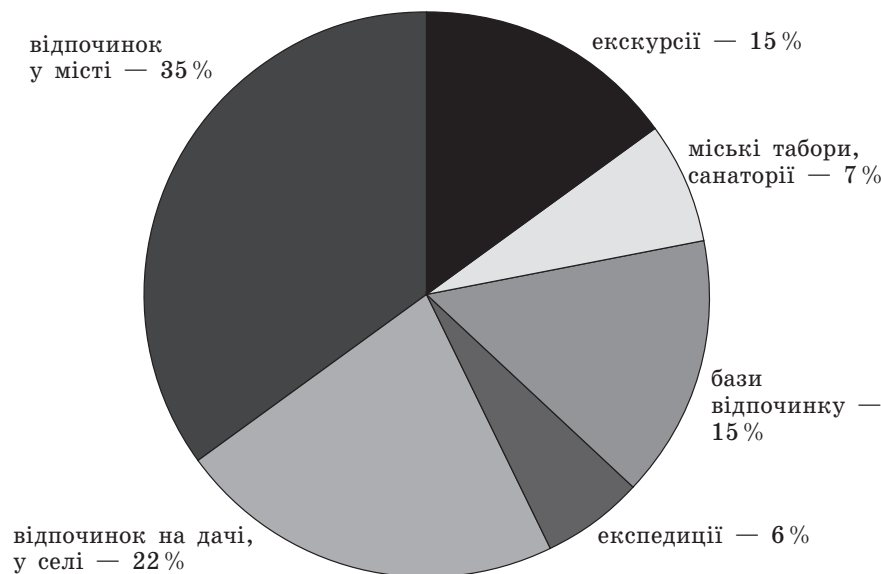
Щорічно гімназисти проходять медичне обстеження. Медичною сестрою, учителями фізичної культури, класними керівниками

ведуться листки здоров'я класних колективів, де висвітлюється стан здоров'я кожної дитини, індивідуальні картки гімназистів. Лікарі стежать за рухом та оздоровленням диспансерної групи (ДГ) учнів ДГП №5 та групи учнів з патологіями, які не належить до ДГ.

Моніторинг стану здоров'я дітей свідчить, що за останні три роки захворюваність дітей, які входили до диспансерної групи, зменшується.

Ведеться щомісячний облік учнів, які забезпечуються пільговим харчуванням. При вивченні забезпеченості учнів гімназії харчуванням було виявлено, що щоденно харчується 2% дітей пільгового контингенту, 41% — гарячим харчуванням за рахунок батьківських грошей, 57% — харчуються кондитерськими виробами, соком, солодкою негазованою водою, гарячими напоями.

У гімназії створено систему оздоровлення в канікулярний період з використанням навколишнього середовища: щорічно діє оздоровчо-літній табір «Зорецвіт». У ході обстеження щодо форми відпочинку дітей влітку виявлено, що учні обирають такі види відпочинку: екскурсії — 15%, міські табори, санаторії — 7%, бази відпочинку — 15%, експедиції — 6%, відпочинок на дачі, у селі — 22%, відпочинок у місті — 35% (див. рис.).

Учнівське самоврядування в гімназії представлено парламентом «Сузір'я», у якому діють такі сектори: навчальний, господарський, правовий, культурно-масовий, прес-центр, фізкультури та спорту. Члени парламенту та творчі групи учнів є ініціаторами та організаторами загальногімназійних заходів, проводять конкурси, змагання, акції, спрямовані на збереження життя та здоров'я, формування здорового й безпечного способу життя. Вони є активними учасниками районних, обласних, Всеукраїнських та міжнародних проєктів, конференцій, форумів, фестивалів. Так гімназисти були учасниками:

- восени 2004 р. — Всесвітнього фестивалю «Молодь світу за здорову планету», який проходив в Угорщині;
- у травні 2005 р. — Міжнародного форуму дітей та підлітків «Покоління світу — без війни»;
- у травні 2006 р. — Європейської конференції «SAVE OUR PLANET» («Збережемо нашу планету») з проблем екологічного виховання, яка проходила в Словачії;
- у липні 2008 р. — Міжнародної дитячої конференції «Тунза-2008» із захисту навколишнього середовища в м. Ставангер, Норвегія.

У гімназії проводяться різноманітні заходи з учнівською молоддю, спрямовані на виявлення обдарованих дітей, їх підтримку та розвиток, діє програма «Обдарованість», зростає кількість змагань, конкурсів, турнірів, які дають можливість залучати до **інтелектуальної творчості** якомога більше учнів, а саме:

- Мала академія наук;
- олімпіади з базових предметів;
- науково-практичні конференції;
- Всеукраїнські проєкти: «Диво-дитина», «Обдарована молодь України», «Добро починається з тебе», «Обдарована молодь гімназії»;
- міжнародний проєкт «Врятуємо нашу планету»;
- європейський математичний конкурс «Кенгуру»;
- Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Чисті роси» тощо.

Для розвитку сучасної здорової компетентної особистості в Одеській гімназії №8 діють **вокальний ансамбль «Ніжність»**, баскетбольні команди дівчаток та хлопчиків, секція дзюдо, **команда КВК «Гарний настрій»**, **літературна студія «Барвистий**

світ», **хоровий колектив «Зорецвіт»**, прес-центр «Ми», психологічний клуб «Пізнай себе», дружина юних пожежних «Спалах», агітбригада «Борці екологічного руху», команда юних інспекторів руху «Квартал», агітбригада «Ми — за здоровий спосіб життя», **екологічний клуб «Планета добрих людей»**.

Для підготовки **компетентного випускника** в гімназії побудована цілісна, доцільна система навчально-виховного процесу, яка узгоджує діяльність різних функціональних модулів: навчально-виховного, науково-дослідного, науково-методичного, інформаційного, соціально-психологічного, матеріально-технічного, — що забезпечує цілісне сприйняття та якісне засвоєння тих навчальних предметів, які вивчаються згідно з програмами Міністерства освіти і науки України. Упроваджуються цільові програми та соціальні проєкти: робота з обдарованими дітьми за цільовою програмою «Обдарованість», яку розроблено педагогами гімназії; упровадження програми ПРООН/ЮНЕЙДС «Сприяння просвітницькій роботі «Рівний — рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя», проєкти «Школа проти СНІДу», «Тімблдінг» (мотузковий курс), театральний проєкт, екологічний проєкт «Врятуємо нашу планету»; організована робота факультативів, тренінгів з формування практичних навичок здорового способу життя, лекторіїв з правових, психологічних, валеологічних знань, діяльність ДЮП, ЮІР, хору «Зорецвіт»; налагоджено співпрацю з громадськими організаціями з питань формування здорового способу життя (громадські організації «Реформація», «Серце до серця»).

Основні напрямки розвитку школи культури здоров'я спрямовані на:

- реалізацію **державних програм** сприяння здоровому способу життя, запобігання шкідливим звичкам тощо;
- підвищення професійного рівня **кадрового потенціалу** з питань збереження та зміцнення здоров'я;
- створення **гармонії взаємин** дитини з колективом ровесників, дорослими, із самим собою;
- **гуманізацію відносин** і поглиблене пізнання духовного світу дитини;
- **розвиток життєстійкості, життєздатності, життєтворчості** гімназиста для забезпечення формування його соціальної **компетентності**;

- забезпечення змісту навчально-виховного процесу освіти та виховання гімназистів на засадах **особистісно зорієнтованих технологій**;
- упровадження **інноваційних здоров'язберігаючих технологій** навчання й виховання, превентивного виховання;
- створення оптимальних **психолого-педагогічних умов** для самореалізації, індивідуального розвитку особистості;
- формування та вдосконалення вмінь та **навичок здорового способу життя** через різні форми навчально-виховного процесу, позаурочну діяльність;
- забезпечення **моніторингу стану здоров'я** гімназистів, профілактики їх захворювань;
- розширення **профілактичної (психолого-медико-педагогічної) роботи** з батьківською громадськістю;
- **оздоровлення середовища буття гімназиста**, співробітництво гімназії, батьків, громадськості для створення збагаченого освітньо-виховного середовища, сприятливих умов для фізичного, духовного та інтелектуального розвитку гімназистів.

Результатом діяльності «Школи культури здоров'я — Школи розвитку сучасної компетентної особистості» має стати набуття учнями **життєвих компетентностей**:

- навчальної;
- здоров'язберігаючої;
- культурної;
- громадянської;
- соціальної;
- інформаційно-комунікативної;
- підприємницької.

Формування компетентностей учнів відбувається в процесі обов'язкової взаємодії всіх суб'єктів освітньо-виховного процесу.

Педагогічний колектив гімназії розуміє всю важливість завдань, які сьогодні стоять перед освітянами, тому й обрав **пріоритетним напрямком** у своїй діяльності роботу з обдарованими дітьми на основі диференційованого підходу в системі навчання й виховання як засобу забезпечення можливостей для самореалізації особистості, її повноцінного компетентісного розвитку, збереження та зміцнення здоров'я своїх учнів, формування в них

позитивної мотивації щодо набуття навичок здорового способу життя, культури здоров'я, превентивного виховання, оздоровлення середовища буття гімназистів. Ефективно працює в напрямку подальшого розвитку та впровадження інноваційних технологій навчання й виховання, які сприяють значній ефективності навчально-виховного процесу, створюють здоровий освітній простір, у якому гімназисти, учителі, медичні працівники, батьки займають чітку громадянську позицію щодо виконання Державних та Національних програм, Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України, спрямованих на отримання гімназистами якісної освіти, їх усебічний розвиток, утвердження здорового способу життя.

Гімназія — це перш за все якісна, ґрунтовна освіта. Глибокі знання учнів — одна з головних цілей. Вона досягається не тільки за рахунок додаткових спецкурсів. Лише сильний педагогічний склад може дати хорошу освіту.

Кожен педагог безпосередньо включається як активний учасник занять у пошук шляхів, засобів розв'язання педагогічних проблем, особлива увага приділяється найбільш ефективним формам **інтерактивного навчання** на засадах **індивідуального та диференційного підходу** до формування сучасної гуманної, толерантної, комунікабельної, соціально здорової, компетентної особистості гімназиста та підготовки його до життя в сучасних умовах.

У гімназії здійснено цілеспрямоване науково-методичне навчання, підвищується професійна майстерність педагогічного колективу, упроваджуються такі стратегії навчання:

- **інтерактивне** навчання — взаємодіюче, основане на спілкуванні;
- **індуктивне** навчання — ділові ігри;
- **самостійне** навчання — письмові роботи, реферати;
- **дедуктивне** навчання — лекція, опитування, показ, демонстрація.

Основними підходами в навчанні й вихованні гімназистів є людинознавчий, народознавчий, системний, діяльнісний, особистісно зорієнтований; ефективно впроваджуються інноваційні технології виховання.

Людинознавчий підхід сприяє здійсненню демократизації життя в гімназії.

Народознавчий підхід забезпечує всебічне та глибоке засвоєння учнями всього культурно-історичного розвитку рідного народу та інших народів, що проживають в Україні.

Системний та діяльнісний підходи забезпечують єдність, взаємозв'язок і взаємозалежність основних понять педагогічного процесу та їх реалізацію в єдності.

Особистісно зорієнтований підхід створює умови для всебічного впливу на людину, глибокого знання педагогом рівня сформованості якостей характеру, компонентів світогляду тощо.

Продовжується співробітництво з вищими навчальними закладами міста Одеси: Південноукраїнським педагогічним університетом ім. К. Д. Ушинського, Одеським національним університетом ім. І. І. Мечникова, Одеським економічним університетом, Одеським екологічним університетом, Юридичною академією тощо. Проводиться педпрактика зі студентами кафедр української мови та літератури, історії, психології. Тісні зв'язки з вищими навчальними закладами допомагають на високому науковому рівні працювати учням і викладачам у межах Малої академії наук.

Важливою складовою школи культури здоров'я в гімназії є робота **психологічної служби**, що вивчає психічний стан дитини, її духовний розвиток, адже здоров'я дитини включає в себе таке поняття, як психічне здоров'я. Тому важливою роботою за цим напрямком є діяльність, спрямована на створення особистості, яка знає себе, свою душу, свою унікальність, світ навколо себе, уміє творити себе, сміливо ступає у цей світ. У гімназії приділяється велика увага духовному вихованню дітей, яке формує їхнє духовне здоров'я.

На засадах партнерства, педагогічної етики, довіри в гімназії з 1997 року працює орган учнівського самоврядування — **парламент гімназистів «Сузір'я»**, який згуртовує учнів у єдиний колектив, формує в них свідоме та відповідальне ставлення до своїх прав і обов'язків. Робота учнівського парламенту спрямована на розвиток духовної культури, фізичного здоров'я дитини та її інтелектуальне збагачення.

З метою пропаганди перспективного педагогічного досвіду Одеської гімназії №8 щорічно проводяться обласні семінари методистів РМК/ММК з виховної роботи, районних/міських координаторів, керівників районних/міських опорних навчальних закладів шкіл сприяння здоров'ю на базі обласної школи перспективного педагогічного досвіду з проблем виховання.

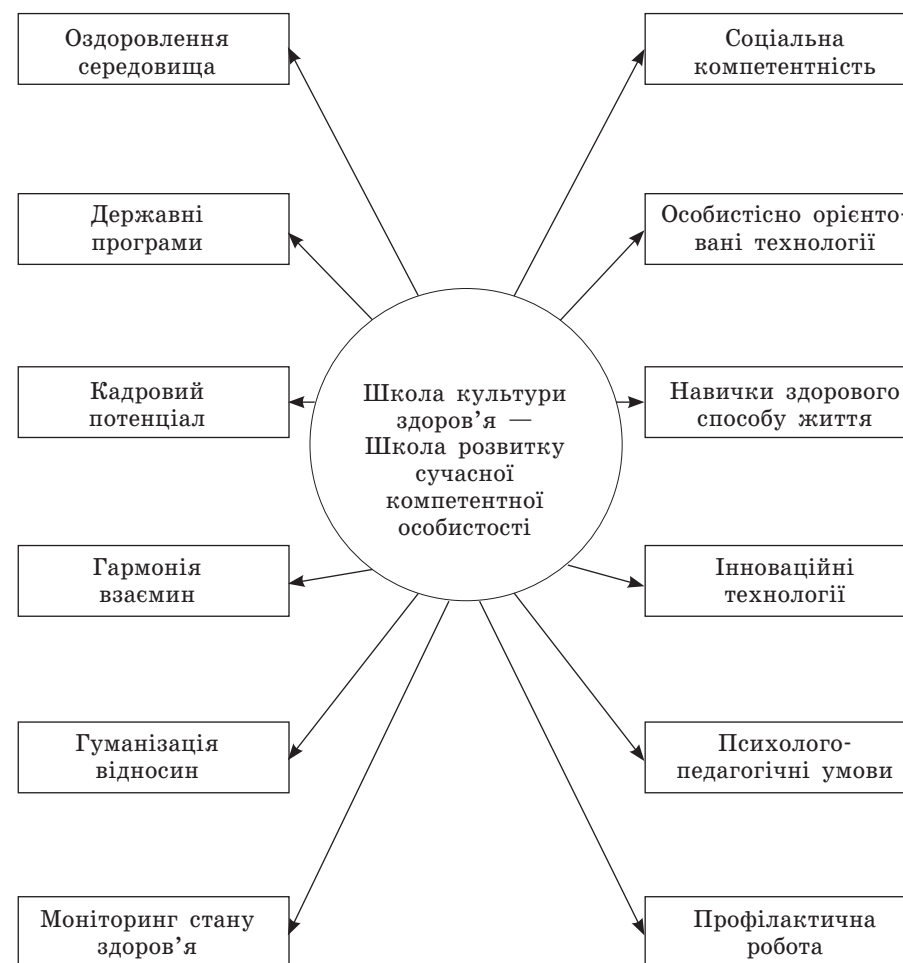
Завдяки діяльності школи культури здоров'я в Одеській гімназії №8 відбувається максимальне розкриття й реалізація індивідуальності дитини, закладених у ній природою здібностей,

нахилів і талантів, що направлено на формування творчої, соціально активної, усебічно розвиненої особистості.

Людина — найвищий продукт земної природи. Але для того, щоби насолоджуватися скарбами природи, людина має бути здоровою, сильною та розумною.

І. Павлов

Напрямки розвитку Школи культури здоров'я

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ВИКОРИСТАННЯ Й УПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ТА АВТОРСЬКИХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ПРОГРАМ, КОНЦЕПЦІЙ, ПОЛОЖЕНЬ, ПРОЕКТІВ, МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

Згідно з Концепцією загальної середньої освіти діяльність Одеської гімназії №8 базується на принципах єдності та варіативності, демократичності та гуманізму; ґрунтується на засадах органічного поєднання національного та загальнолюдського.

Науково-методичні проблеми, над якими працює педагогічний колектив гімназії:

- **інтерактивні технології** навчання та виховання;
- **індивідуалізація та диференціація** навчання;
- **проектна діяльність**;
- **розвиток шкільного комфортного виховного простору** на засадах взаємодії, поєднання учасників навчально-виховного процесу спільною перетворюючою діяльністю на принципах демократизації й гуманізації;
- **збереження та зміцнення здоров'я** гімназистів в умовах навчального закладу нового типу.

Щороку проводиться робота стосовно підбору й розстановки педагогічних кадрів, підвищення їх професійного рівня.

У гімназії створено **фізкультурно-спортивний комплекс**, формами роботи якого є:

- уроки фізичної культури;
- робота спортивних секцій (футбол, баскетбол, волейбол, дзю-до);
- спартакіади, спортивні змагання різних рангів, військово-спортивні ігри;
- Дні здоров'я та спорту;
- туристсько-краєзнавчі подорожі та екскурсії;
- оздоровчі заходи на березі моря (у рамках роботи оздоровчого літнього табору «Зорецвіт»);
- діяльність сектору фізкультури та спорту парламенту гімназистів «Сузір'я»;
- індивідуальна робота з диспансерною групою гімназистів ДГП №5.

Стратегічне впровадження інноваційних технологій виховання в школі культури здоров'я

№	Інноваційні технології	Зміст діяльності
1	Тімблдінг (мотузковий курс)	Програма взаємонавчання, у якій учасники пізнають усе самі з власного досвіду (серія спеціально підготовлених занять, психофізичних вправ, індивідуальні заняття, які направлені на формування таких аспектів: вироблення стратегії групою, творчий підхід, самовираження, результативне лідерство, впевненість у собі, вирішення проблем, подолання себе, довіра іншим і віра в себе)
2	Театральний проект	Виховання творчої особистості, сформованість естетичної культури гімназистів, художньо-естетичних цінностей через театральний проект як основу творчого самовираження й самоствердження особистості
3	Екологічний проект «Урятуємо нашу планету»	Використання широкого кола проблемних, пошукових методів, орієнтованих на реальний практичний результат, значимий для учня (підвищення рівня знань з профільного предмета — іноземної мови), формування екологічного світогляду, бережного відношення до екологічного світогляду
4	Проект «Ми — одесити»	Ознайомлення учнів з цілісною науково обґрунтованою картиною життя Одеси, виховання в учнів патріотичних почуттів, національної гідності, забезпечення усвідомлення ними своєї етнічної спільноти
5	«Основи здоров'я» (нова версія зопита для практичних робіт)	Формування мотивації до збереження та зміцнення здоров'я, практичне застосування учнями знань головних принципів, шляхів і методів збереження й зміцнення здоров'я (усіх його складових), які допоможуть їм краще засвоїти матеріал і сприятимуть їхньому розвитку
6	«Шкідливі звички» (профілактичний курс)	На основі достовірної інформації та форм і методів групової роботи формування свідомого вибору безпечних форм поведінки з огляду на проблеми наркоманії, алкоголізму, тютюнопаління, попередження виникнення незалежності

№	Інноваційні технології	Зміст діяльності
7	Методика розвитку фізичних якостей у юнаків на уроках фізичного виховання та ЗВ	Розвиток фізичних здібностей юнаків, удосконалення їх здоров'я, формування в них навичок здорового способу життя, понять про те, що турбота про своє здоров'я є громадянським обов'язком
8	Програма психологічних досліджень адаптації учнів до нових умов навчання	Виявити рівень адаптації до навчання; виявити життєві установки як мотив до навчання; виявити взаємовідношення в родині як умови для соціального розвитку особистості; виявити рівень самооцінки як головного фактора, який визначає мотивацію до навчання; розвиток творчих здібностей шляхом зняття напруги; виявлення потенційної «групи ризику», тобто дезадаптованих дітей
9	Програма психологічних досліджень з профорієнтації гімназистів	Виявити рівень розвитку комунікативних, організаторських здібностей; з'ясувати сферу діяльності, виявити життєві установки як мотив оволодіння професією
10	Програма дослідження агресивності в підлітковому віці	Виявлення рівня прояву якісних характеристик щодо агресивності, профілактика негативних явищ, поведінкових порушень та конфліктних ситуацій з боку підлітків
11	Проект «Школа проти СНІДу»	Комплекс різноманітних вправ для тренінгових занять та активні методи педагогічного впливу на розвиток самосвідомості підлітків
12	Програма «Обдарованість»	Виробити підхід до кожної дитини, якомога раніше виявити її здібності, схильності, вчасно підтримати обдарованість, розвивати талановитість. Організувати психолого-педагогічний супровід обдарованих і талановитих дітей
13	Програма «Здоров'я, інтелект, духовність»	Забезпечення умов для отримання гімназистами не тільки якісної освіти, а і їх усебічного розвитку, охорона та зміцнення фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я

МОДЕЛЬ КОМПЕТЕНТНОГО ВИПУСКНИКА

Концепція загальної середньої освіти визначає такі головні завдання школи у формуванні громадянина України:

- різнобічний розвиток індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування ціннісних орієнтацій, задоволення інтересів і потреб;
- збереження й зміцнення морального, фізичного та психічного здоров'я вихованців;
- виховання школяра як громадянина України, національно свідомої, вільної, демократичної, життєво і соціально компетентної особистості, здатної здійснювати самостійний вибір і приймати відповідальні рішення в різноманітних життєвих ситуаціях;
- становлення в учнів цілісного наукового світогляду, загальнонаукової, загальнокультурної, технологічної, комунікативної та соціальної компетентностей на основі засвоєння системи знань про природу, людину, суспільство, культуру, виробництво;
- оволодіння засобами пізнавальної та практичної діяльності;
- виховання в учнів любові до праці, забезпечення умов для їх життєвого й професійного самовизначення, формування готовності до свідомого вибору та оволодіння майбутньою професією;
- виховання школяра як людини моральної, відповідальної, культурної, з розвиненим естетичним й етичним ставленням до навколишнього світу та самої себе.

Ці вимоги було покладено в основу моделі випускника школи. При цьому було відокремлено три головні компоненти моделі:

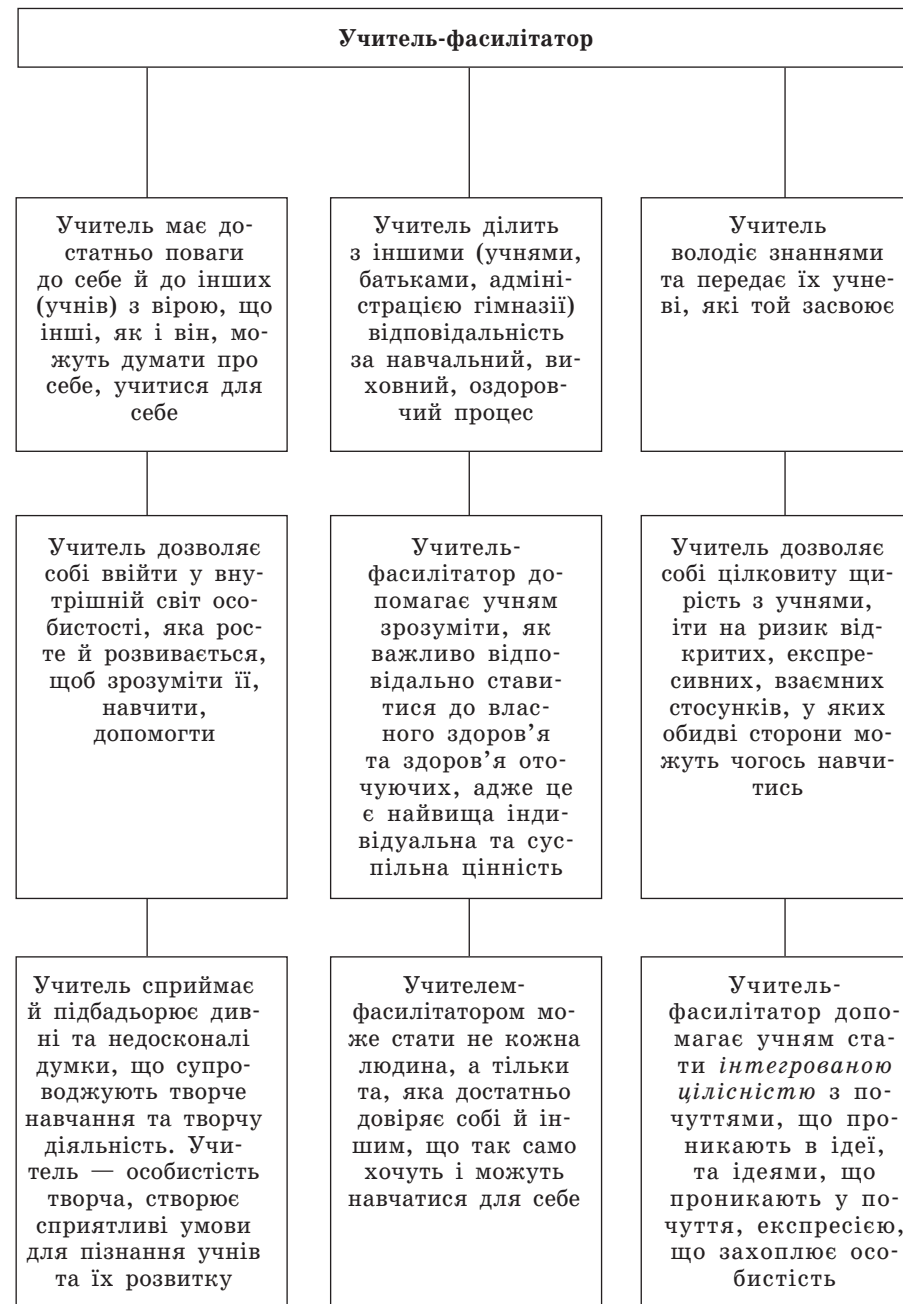
1. Особистісні особливості випускника;
2. Оволодіння випускником знаннями;
3. Готовність випускника до самостійного життя.

При створенні моделі компетентного випускника колектив гімназії (учителі, учні, батьки) спирався на такі принципи:

- демократизація (співробітництво, партнерство, взаємоповага, взаємодопомога);
- гуманізація (гармонізація стосунків між усіма учасниками педагогічного процесу, створення сприятливих умов для творчої самореалізації всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, утвердження особистості як найбільшої цінності в суспільстві);
- особистісно орієнтований підхід (розуміння свободи вибору людини в обранні шляхів до самоактуалізації).

МОДЕЛЬ УЧИТЕЛЯ ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ГІМНАЗИСТІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ЇХНЬОГО ОРГАНІЗМУ ДЛЯ РОЗУМОВОГО, ПСИХІЧНОГО ТА ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

З метою організації профілактичної роботи серед учасників навчально-виховного процесу щодо здорового способу життя розроблено та ефективно реалізується **проект взаємодії колективу гімназії та батьків**. Упроваджуються різні форми участі батьків у шкільному житті: батьківські збори; батьківський всеобуч; вечори-дискусії, анкетування; тестування; інформування батьків із загальних питань, пов'язаних з профілактичною роботою школи; консультації батьків щодо отримання спеціальних знань з питань попередження негативних залежностей (наркоманії, алкоголізму, тютюнопаління) та інших проблемних питань. Запроваджений проєкт взаємодії колективу гімназії та батьків сприяє утвердженню прав, свобод гімназистів, розвитку демократизованого простору життя дітей.

Адміністрацією гімназії, учителями, батьками, учнями дотримуються та вдосконалюються відповідні **санітарно-гігієнічні умови життєдіяльності гімназистів**:

- дотримуються санітарно-гігієнічні вимоги до їдальні: відремонтовано сантехніку, частково замінено посуд, усі старі стільці замінено на нові, працюють електросушарки, є мило та миючі засоби, кип'ячена вода для пиття, контролюється якість продуктів, представники санепідемстанції періодично беруть проби води;
- оновлюються ділянки навколо гімназії: увесь сухостій прибрано, посаджено багато нових кущів та дерев, газони засіяно травою, на ділянках посаджено квіти;
- щорічно лікарями району проводиться медичний огляд дітей, надаються необхідні рекомендації щодо профілактики хвороб та їх лікування;
- усі працівники гімназії щорічно проходять медичний огляд;
- до сучасних стандартів приведено всі туалетні кімнати гімназії;
- створено два додаткових кабінети з німецької мови;
- щоденно проводиться вологе прибирання приміщень, провітрюються класні кімнати;

- практикується пересаджування учнів з метою профілактики сколіозу, при пересаджуванні класними керівниками враховуються індивідуальні особливості дитини (поганий зір, знижений слух, сколіоз, невисокий зріст);
- гімназія продовжує працювати в одну зміну, після уроків перед факультативами та додатковими заняттями введено одну годину відпочинку.

Усі лікувально-профілактичні та санітарно-оздоровчі заходи реєструються в журналах:

- **профілактичний журнал**, де подані відомості про кожного учня, указано діагноз хвороби (якщо є), домашня адреса, приналежність до групи здоров'я, зафіксовані дати щеплень;
- **журнал диспансерного нагляду**;
- **журнал обліку фізкультурної групи**, де вказані учні, що мають займатися фізичною культурою та спортом у спецгрупах, підготовчих групах, учні, тимчасово звільнені від занять спортом, діти з порушенням постави, деформації ступні.

Медичними службами району та міста в гімназії ведеться просвітницька й профілактична робота щодо пропаганди збереження здоров'я, слідкування за ним, попередження захворювань:

- круглі столи;
- лекції;
- брейн-ринги;
- конференції;
- перегляди відеороликів, спрямованих на формування здорових навичок життя;
- інші заходи оздоровчого характеру.

На виконання Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», Постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 р. №1591 «Про затвердження норм харчування в навчальних оздоровчих закладах», рішення виконавчого комітету Одеської міської ради від 16.08.2001 р. №556 «Про затвердження основних напрямків діяльності виконавчого комітету Одеської міської ради у вирішенні проблем інвалідів на період до 2010 року» та з метою організації безкоштовного харчування учнів пільгового контингенту (діти-чорнобильці, малозабезпечені, діти з багатодітних сімей, сироти, діти-інваліди)

у гімназії забезпечено дієвий систематичний контроль за організацією процесу харчування учнів, перш за все, за якістю приготування їжі, дотриманням норм натурального набору продуктів на кожну дитину, виконанням санітарно-гігієнічних норм, фізіологічною повноцінністю харчування тощо.

Порівняльний аналіз стану здоров'я учнів за період **2004–2008 рр.**, проведений по закінченні комплексу профілактичних і оздоровчих заходів, свідчить про покращення деяких показників стану здоров'я учнів з найбільш розповсюджених груп захворювань. Однак, в умовах інтенсифікації навчання навчальні заняття негативно впливають на дітей, що мають хронічні захворювання. Особливо це стосується **зорової патології**.

Стан здоров'я на сьогодні викликає особливу занепокоєність. Тому оздоровчий напрямок роботи є однією з найважливіших складових діяльності гімназії. Робота будується за **схемою: діагностика стану здоров'я учнів — корекція + оздоровчі процедури — діагностика**.

Практичним психологом Одеської гімназії №8 проводиться психодіагностика за такими напрямками:

- дослідження процесу адаптації учнів 1(5)-х класів до навчання в гімназії;
- діагностика з метою оцінювання рівня тривожності серед учнів 1(5) – 2(6)-х класів;
- виявлення обдарованих гімназистів серед учнів перших класів;
- соціометричне дослідження учнів 2(6)–5(9)-х класів (за планом) та 6(10) – 7(11)-х класів (за запитом);
- діагностика підлітків з метою вивчення їх професійних інтересів та нахилів (учні 4(8) – 6(10) класів);
- дослідження акцентуацій характеру серед учнів 4(8)-х, 5(9)-х класів;
- анкетування на тему «Молодь і протиправна поведінка» з метою вивчення думки (батьків, педагогів та учнів) щодо розповсюженості вказаних негативних явищ та можливих шляхів їх подолання;
- психологічні дослідження девіантної поведінки серед учнів 4(8) – 7(11) класів;
- дослідження агресивності в підлітковому віці.

Особлива увага надається вирішенню специфічних проблем, які виникають при переході учнів з початкової школи до гімназії.

Перехід учня з початкової школи до школи другого ступеня супроводжується рядом специфічних проблем, що потребують особливої уваги. Складність цього періоду зумовлена, насамперед, сукупністю тих змін, які відбуваються у внутрішньому світі дітей на рубежі 3–4 та 5 класів.

До того ж нові умови навчання в гімназії висувають високі вимоги до інтелектуального розвитку учня, підвищують темпи навчальної діяльності. Усе це викликає напруження психіки дитини та може призвести до перевтоми, високого рівня тривожності, труднощів у соціально-психологічній адаптації.

Тому для попередження можливих негативних явищ на даному етапі розвитку особистості учня, для досягнення поставленої мети практичним психологом Одеської гімназії №8 була розроблена **програма «Виявлення рівня адаптації гімназистів»**. Мета програми: виявлення рівня адаптації учнів 1-х класів та корекційно-розвивальна робота з дітьми, подальше навчання та виховання яких пов'язані з суттєвими труднощами. З вересня по листопад практичним психологом Одеської гімназії №8 були проведені такі заходи:

- батьківські збори, на яких розглядалися питання «Попередження дезадаптації», «Як треба поводитись із дітьми, які навчаються в 1(5) класі»;
- тренінги для батьків учнів 1(5)-х класів;
- спостереження за поведінкою учнів 1(5)-х класів; діагностика та анкетування учнів, батьків, учителів з метою оцінювання рівня адаптації та рівня тривожності учнів 1(5)-х класів;
- психологічна просвіта батьків та вчителів з питань вікових особливостей першокласників з метою успішної адаптації гімназистів до нових умов навчання;
- діагностичне дослідження за стандартизованими методиками: опитувальник для вчителів і батьків щодо виявлення труднощів у поведінці та емоційних розладів у дітей (автор — Роберт Гудмен, 1996 р., переклад Л. П. Пономаренко); методика «Дерево» (англійські психологи Джон та Даян Лампен, 1997 р.) — для визначення рівня психологічного комфорту учня в класі; тест «Неіснуюча тварина», який надає інформацію не тільки про емоційну, мотиваційну, міжособистісну сфери, а й про деякі характеристики інтелектуальної сфери дитини; малюнок «Вихідний день моєї сім'ї» — умови в родині, емоційний контакт,

батьківська увага до формування особистості дитини; анкета «Школа» (І. В. Крук. Клинико-психопатологические аспекты состояний учебной дезадаптации. — Киев, 1994 г.) — для виявлення учнів з ознаками шкільної дезадаптації; методика визначення особистісної адаптованості школярів (А. В. Фурман // Науково-методичний збірник «Психологія». — Київ : Освіта, 1993 р. — № 41.) — для визначення особистісної адаптованості учнів до зовнішнього та внутрішнього світу.

Діагностика рівня шкільної тривожності за стандартизованою методикою Філіпса дозволила з'ясувати рівень і характер шкільної тривожності за такими ознаками:

- загальна тривожність у гімназії;
- переживання соціального стресу;
- фрустрація потреби в досягненні успіху;
- страх самовираження;
- страх ситуації перевірки знань;
- страх невідповідності сподіванням оточуючих;
- низький фізіологічний опір стресу;
- проблеми та страхи в стосунках з учителями.

За результатами дослідження протягом жовтня–грудня 2008/09 н. р. батькам та класним керівникам 1 (5)-х гімназичних класів були надані рекомендації відповідно до індивідуальних особливостей та віку дітей.

У рамках психодіагностики з жовтня по листопад 2008 н. р. були проведені соціометричні дослідження учнів 2 (6)–5 (9)-х та 7 (11)-х класів за методикою Дж. Морено «Соціометрія». Цей метод надає можливість визначити кількісні показники переваги, байдужості й відвернення, які можуть виявитися членами групи в процесі міжособистісної взаємодії. Соціометрична техніка побудована на тому, що досліджувані особи вибирають партнерів для сумісного проведення вільного часу, спільної роботи або навчання.

У рамках психодіагностики в 2008/09 н. р. проводиться **профорієнтаційна робота** з учнями 4-х та 5-х класів з метою вивчення їх інтересів і нахилів.

Головною метою профдіагностики є підготовка учнів до свого професійного майбутнього, шляхом направленою формування необхідних якостей, властивостей особистості.

Діагностичне обстеження дозволить зрозуміти, чого учень досяг на шляху формування, допоможе учню краще пізнати себе, свої можливості, здібності, інтереси, активізувати своє прагнення до роботи над собою, до самовиховання й самовдосконалення.

Для **профдіагностичного дослідження** були використані такі **методики**:

- *диференціально-діагностичний опитувальник (ДДО)* — з метою вивчення інтересів учнів до тих чи інших типів професій;
- *опитувальник професійної готовності (ОПГ)* — з метою вивчення інтересів учнів до тих чи інших типів професій;
- *виявлення типів особистості Д. Голланда* — з метою виявлення типу особистості та схильностей учнів до тих чи інших сфер діяльності;
- *карта інтересів* — з метою вивчення інтересів учнів до тих чи інших сфер діяльності.

Спираючись на тести інтелекту, які з початку ХХ ст. є основним методом «вимірювання» обдарованості, психологічна служба гімназії роботу з обдарованими спрямовує на виявлення **обдарованих і талановитих** учнів, розвиток їх здібностей та психологічний супровід. Мета дослідження — виявити рівень розвитку окремих здібностей гімназистів, а саме: логічного мислення, творчості та креативності, швидкості, продуктивності мислення, здібностей до винахідливої діяльності. **Дослідження обдарованості проводиться за методиками:**

- виявлення математичних та інтелектуальних здібностей (тест інтелекту Айзенка, «ШТУР», тест інтелекту «Матриці Равена»);
- дослідження рівня розвитку пізнавальних процесів: дослідження тимчасової вербальної пам'яті (методика «Заучування 10 слів» А. Р. Лурія // Практикум по возрастной психологии / Ред. Л. А. Головейко, Е. Ф. Рыбалко. — СПб., 2002.); дослідження стійкості уваги та динаміки працездатності (методика «Таблиці Шульте»); вивчення переключення уваги — методика «Червоно-чорна таблиця» Ф. Д. Торбова // Практическая психология в тестах, или как научиться понимать себя и других / Ред. Р. Римская, С. Римский. — М., 2004);
- дослідження рівня творчого потенціалу, креативності: методика «Дві лінії»; методика «Круги» Варте // Практикум по возрастной психологии / Ред. Л. А. Головейко, Е. Ф. Рыбалко. — СПб., 2002.).

З результатами дослідження знайомляться вчителі-предметники, класні керівники, учні та батьки. Психологічною службою надаються відповідні рекомендації щодо розвитку логічного мислення, уміння аналізувати, установлювати зв'язки, виділяти спільне, узагальнювати.

Спираючись на отримані дані, проводиться психологічна просвіта вчителів, пошук індивідуального підходу та забезпечення розвитку здібностей гімназистів.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАРЛАМЕНТУ ГІМНАЗИСТІВ «СУЗІР'Я»

На засадах партнерства, педагогічної етики, довіри в гімназії з 1997 року працює орган учнівського самоврядування — **парламент гімназистів «Сузір'я»**, який згуртовує учнів у єдиний колектив, формує в них свідоме та відповідальне ставлення до своїх прав і обов'язків. Робота учнівського парламенту спрямована на розвиток духовної культури, фізичного здоров'я дитини та її інтелектуальне збагачення.

Головна мета парламенту — сприяти розвитку інтелектуально-творчої особистості гімназистів, формуванню активної життєвої позиції, забезпечувати разом з педагогічним колективом гімназії підготовку до вступу до вищих навчальних закладів, сприяти гармонійному розвитку особистості.

Основні завдання органу учнівського самоврядування:

- захист інтересів гімназистів;
- забезпечення виконання гімназистами Статуту гімназії, Правил внутрішнього розпорядку;
- сприяння навчальній, науковій, творчій, спортивній діяльності;
- сприяння створенню відповідних умов для навчально-виховного процесу;
- створення молодіжних об'єднань, товариств, клубів за інтересами;
- проведення наукових, творчих, спортивних заходів, свят;
- організація співробітництва з молоддю Одеси та інших міст України;
- сприяння профорієнтації гімназистів;
- сприяння становленню іміджу Одеської гімназії №8 як закладу для обдарованої молоді.

Парламент гімназистів є виконавчим органом учнівського самоврядування гімназії, який покликаний активно сприяти згуртованості колективу, формуванню в учнів свідомого та відповідального ставлення до своїх прав і обов'язків, визначених Статутом гімназії.

У своїй діяльності парламент гімназистів «Сузір'я» керується Конституцією України, Законом України «Про загальну середню освіту», Конвенцією про права дитини, Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття), Статутом Одеської гімназії №8 та іншими нормативно-правовими документами.

Парламент використовує **різні форми роботи**, спираючись на запити, інтереси, творчість та ініціативу гімназистів і педагогів. Парламент безпосередньо взаємодіє з адміністрацією, науково-методичними об'єднаннями педагогів, технічними службами гімназії.

Членом парламенту може бути учень Одеської гімназії №8, який обраний більшістю класу (1 (5)–7 (11)), навчається в гімназії не менше одного навчального місяця, має достатній рейтинг успішності та не заперечує бути членом парламенту.

Президент парламенту гімназистів обирається згідно з Положенням про вибори Президента парламенту гімназистів «Сузір'я» (1 раз на 2 роки). При Президенті Парламенту діє Адміністрація Президента, яка складається з делегованих та обраних осіб. До її складу входять:

- керівник навчально-виховного сектору;
- керівник сектору дисципліни та порядку;
- керівник культурно-масового сектору;
- керівник адміністративно-господарчого сектору;
- керівник сектору фізичної культури та спорту;
- керівник прес-центру;
- секретар.

Вищим керівним органом парламенту гімназистів «Сузір'я» є загальні збори парламенту. Президент організує роботу парламенту, проводить підсумки роботи. Засідання парламенту гімназистів проводиться 1 раз на місяць. Гласність роботи парламенту, оперативність доведення його рішень до кожного учня забезпечуються регулярною інформацією членів парламенту на класних зборах, через **парламентську газету «Сузір'я»**. Парламент контролює санітарний стан та організацію чергування в гімназії.

Зв'язок парламенту з класним колективом здійснюється через лідерів класів, які обираються на класних зборах на початку навчального року. **Лідер класу** організовує роботу учнів з виконання рішень Парламенту, дає доручення учням, забезпечує підготовку та проведення класних зборів. Під час чергування класу по гімназії є відповідальним.

Педагогічний колектив надає допомогу парламенту в згуртованості шкільного та класного колективів, розвитку активної громадської позиції та ініціативи учнів, їх творчих здібностей.

Директор гімназії всебічно сприяє роботі парламенту, визначає педагогів-наставників, лідерів центрів розвитку, координує діяльність парламенту, надає допомогу при плануванні, аналізі, корекції та підведенні підсумків його роботи.

Класний керівник координує роботу Ради класу та її лідера, дає рекомендації щодо поліпшення роботи, надає допомогу при плануванні, аналізі, корекції та підбитті підсумків роботи.

Педагог-організатор здійснює педагогічне керівництво парламентом: координує його роботу, дає рекомендації щодо поліпшення роботи, надає допомогу при плануванні, аналізі, корекції та підбитті підсумків роботи.

Сфери діяльності учнівського самоврядування різноманітні: культура, освіта, спорт, дозвілля, діють такі **сектори**, як навчальний, господарський, правовий, культурно-масовий, прес-центр, фізкультури та спорту. Представники парламенту організують та проводять багато конкурсів, змагань, акцій, направлених на формування здорового способу життя. Вони є активними учасниками районних, обласних, Всеукраїнських та міжнародних конференцій, семінарів-тренінгів, конкурсів.

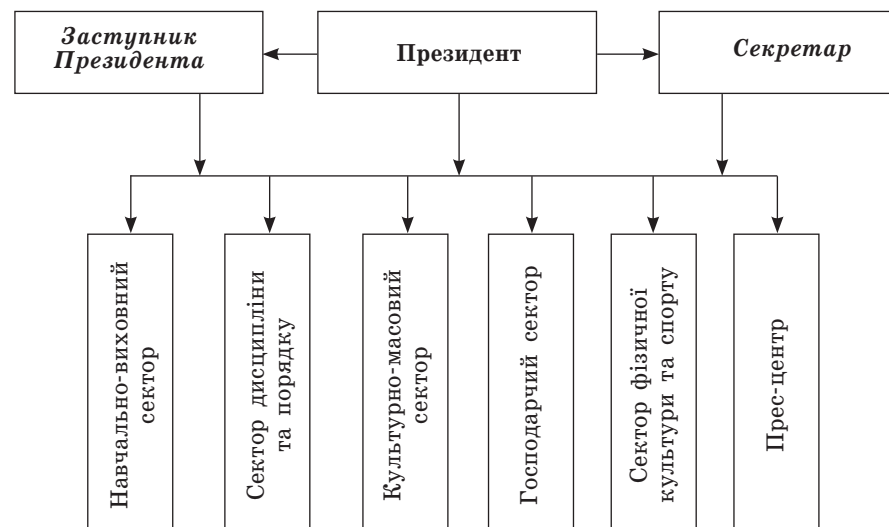
Члени парламенту:

- брали участь у **Всесвітньому фестивалі «Молодь світу за здорову планету»**, який проходив в **Угорщині (2004 р.)**;
- у травні **2005** р. представники парламенту були учасниками **Міжнародного форуму дітей та підлітків «Покоління світу — без війни» (2005 р.)** за запрошенням Першого заступника мера м. **Москви** Л. І. Швецової з метою патріотичного виховання молоді, виховання поваги до ветеранів війни, ушанування пам'яті загиблих у роки Великої Вітчизняної, виховання в підростаючого покоління почуття патріотизму;

- брали участь у конференції **«SAVE OUR PLANET» («Збережемо нашу планету»)** з проблем екологічного виховання, яка проходила в **Словачії (2006 р.)**;
- у липні **2008** р. учні були єдиними учасниками від України серед 105 країн на **Міжнародній дитячій конференції «Тунза-2008»** із захисту навколишнього середовища в м. **Ставангер, Норвегія**;
- у квітні **2009** р. були запрошені НОУ «Мама-86-Одеса» на екологічну конференцію в **Придністров'я**.

У 2007 році парламент гімназистів «Сузір'я» **визнано кращим у Малиновському районі м. Одеси**, у 2008 р. — нагороджено **дипломом Молодіжного руху м. Одеси «За краще учнівське самоврядування»**.

Конференція гімназистів

Т. А. Саказли, директор навчально-виховного комплексу ЗОШ I–III ступенів — гімназія с. Кам'янка Одеської обл., Заслужений учитель України, Заслужений учитель Болгарії;

Н. В. Іванова, учасниця обласного конкурсу «Сучасний заступник директора з виховної роботи навчального закладу–2007»;

М. І. Лефтерова, заступник директора з навчально-виховної роботи;

О. П. Каралаш, заступник директора з виховної роботи

ШКОЛА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я — ШКОЛА ПАРТНЕРСТВА

ВСТУП

Робота за моделлю «Школа культури здоров'я — школа партнерства» почалася ще з 2004–2005 н. р. з метою формування в учнів навичок культури здоров'я, громадянської активності й самореалізації, що призвело до необхідності залучення додаткових фінансових і матеріально-технічних ресурсів. Навчально-виховний комплекс с. Кам'янка підтримує громадський інтерес до покращення життя не тільки маленьких громадян, залучаючи їх до різноманітних заходів зі збереження здоров'я, але і їх батьків через роботу партнерського об'єднання «Школа культури здоров'я — школа партнерства». Не залишаються осторонь і наймудріші мешканці громади. Їх реальна участь у роботі школи (від управління до отримання послуг) робить життя навколо неї набагато цікавішим і дозволяє учням вчитися на реальних прикладах життя, що позитивно впливає на соціалізацію останніх. Для цього проводяться різні акції. До участі й організації подібних заходів залучаються всі охочі мешканці. Таким чином, по-

няття «добровільність, добродійність, соціальна активність» стають не просто часткою шкільного життя, але й життям узагалі. Тому можна сказати, що виховна система школи стає виховною системою громади, яка оточує школу.

Розширення послуг на базі школи, як того вимагає модель «Школи культури здоров'я — школи партнерства» стимулює появу інноваційних освітніх програм, допомагає підвищити професійний рівень педагога, відповідає запитам сучасності.

У рамках моделі «Школа культури здоров'я — школа партнерства» відбувається переорієнтація освіти на особу школяра, на формування активної громадянської позиції, відповідальності перед собою та перед суспільством за прийняті рішення. За результатами роботи за моделлю «Школа культури здоров'я — школа партнерства» ресурси школи використовуються більш ефективно на користь усіх людей, що живуть навколо. Надання освітніх і муніципальних послуг стає більш економічним. Школа, перетворюючись на центр соціуму, усе більше одержує реальну допомогу та підтримку від місцевого співтовариства, комерційних структур, влади. Батьківські внески не є головним джерелом поповнення позабюджетної частки фінансування школи. На перший план вийшли кошти, отримані через організацію спеціальних заходів. Істотну частку складають спонсорські кошти. Сьогодні необхідно повернути до себе увагу представників бізнесу шляхом зміни підходу до роботи з ними. Для цього складаються проекти, що задовольняють потреби не тільки школи, але й місцевого населення зокрема.

Потрібно відзначити, що наша школа зараз особливу увагу надає питанням взаємодії з навколишнім співтовариством. У шкільному віці формується громадянський світогляд дитини. Учнім необхідно дати знання, які надалі дозволять їм орієнтуватися в демократичному суспільстві й робити правильний вибір. З метою громадянського виховання в навчально-виховному комплексі с. Кам'янка створено учнівське самоврядування. Проте, створене в школі громадське мікросередовище дещо відрізняється від реальної дійсності. «Школа культури здоров'я — школа партнерства» допоможе учням застосовувати теоретичні знання на практиці (їх участь у заходах, акціях, спрямованих на вирішення проблем села).

З 2004–2005 н. р. партнерами навчально-виховного комплексу с. Кам'янка стали: Кам'янська районна лікарня, районна ДЮСШ, базові підприємства АСПП «Прогрес», приватні підприємці с. Кам'янка та ін.

СИСТЕМА РОБОТИ ШКОЛИ

Офіційна інформація: село Кам'янка Ізмаїльського району Одеської області — одне з найкращих сіл Одещини, дуже мальовничий куточок України. Кам'янка розташована в південно-західному Причорномор'ї, у Буджацькому степу.

Соціальний портрет населення сіл Кам'янка та Нова Кам'янка: населення сіл Кам'янка та Нова Кам'янка в 2009 році складає 3600 мешканців; за віковими категоріями: діти до 18 років — 769, пенсіонери — 650, працездатні — 2181.

Історична довідка

Село Кам'янка було засновано в 1811 році переселенцями з Болгарії та мало назву Ташбунар. Сьогодні в Кам'янці мешкає близько 4000 тис. мешканців 15 національностей, але більша частина населення — болгари. Це дуже працьовитий та гостинний народ, який з великою повагою ставиться як до своєї культури і традицій, так і до інших. Великий внесок у становлення села зробив Миколай Георгійович Миндру — мудра людина, добрий господар, багаторічний керівник колгоспу «Прогрес», меценат ХХ століття, який міг попередити час на декілька років уперед: усі вулиці покриті асфальтом, до кожного двору підведені вода, газ, електрика, телефон. На пам'ять про незабутню працю голови кам'янці назвали спорткомплекс та вулицю, де він жив, його іменем, у центрі села поставили бюст; ім'я М. Г. Миндру носить зірка в сузір'ї Ліра.

Село являє собою своєрідний оазис культури, освіти та здорового образу життя. На території села розташовані: Палац Культури — один з кращих в Україні; Палац спорту ім. М. Г. Миндру; дитячий навчальний заклад «Джерельце», сільська поліклініка та Кам'янська районна лікарня. Великий внесок у розвиток соціальної сфери Кам'янки робить сільська громада та АСГП «Прогрес», які працюють у дусі співдружності та взаємодопомоги.

Кам'янський НВК має багаторічну цікаву історію. У 1879 р. у селі Ташбунар відкрилася двокласна школа, де чотири вчителі навчали 153 учня, в основному із заможних сімей. У наступному році було створено 2 училища — чоловіче (100 учнів), жіноче (29 учнів), а на початку ХХ століття відкрилася трикласна школа.

З лютого 1918 року територія Бессарабії була під владою Румунії. До 1940 року навчання відбувалося румунською

мовою. З 1944 по 1947 рр. було 2 класи початкової школи, з 1947 по 1952 рр. — семирічна школа, з 1952 по 1991 рр. — середня. З 1991 по 1996 рр. школа функціонувала як гімназія. З 1996 року — навчально-виховний комплекс с. Кам'янка, до складу якого входять дошкільний заклад «Джерельце», загальноосвітня школа, гімназія, дитяча юнацька спортивна школа. Кам'янський НВК є лауреатом Всеукраїнського конкурсу «100 кращих шкіл України» в номінації «Школа успіху» в 2006 р.

НВК с. Кам'янка є закладом, що входить до Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю. За участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті сучасної моделі навчального закладу школа сприяння здоров'ю НВК отримав Почесну грамоту Міністерства освіти і науки України. Усі діти охоплені школою культури здоров'я.

Сучасний соціально-економічний стан суспільства потребує подальшого розвитку, тому виникла потреба створити новий проект «Школа культури здоров'я — школа партнерства», що об'єднав зусилля НВК і сільської громади з метою зміцнення кращих традицій успішного розвитку, навчання й виховання дітей, збагачення змісту та методів діяльності й пошуку свого місця в соціумі. З метою всебічного розвитку та виховання дітей в Кам'янці створено багатогранну соціальну сферу.

Інфраструктура села

Дошкільний навчальний заклад «Джерельце» відвідують діти мешканців сіл Кам'янка та Нова Кам'янка. Будівля зведена на кошти АСГП «Прогрес». Загальна земельна площа дитячого садка — 1,32 га. Територія дошкільного закладу озеленена великою кількістю дерев, кущів, клумбами з квітами, діють екологічні стежинки. Завідувач дошкільного закладу — Бошкова Тетяна Олексіївна. У дошкільному навчальному закладі працюють 12 вихователів, з них 1 педагог має вищу кваліфікаційну категорію, 2 — першу, 4 — другу, музичний керівник має категорію «Спеціаліст».

Дитячий заклад працює цілий рік. Він є базовим експериментальним майданчиком Ізмаїльського району з проблем екологічного та правового виховання. Головна мета педагогічного колективу дитячого закладу — фізкультурно-оздоровчий профіль роботи, який формує з раннього дитинства навички здорового способу життя, сприяє психічному та фізичному добробуту дітей, що є основою відродження болгарських національних традицій.

За допомогою батьків та дітей у дошкільному закладі створені фітобар, екологічна та етнографічна кімнати.

Для впровадження в життя завдань школи сприяння здоров'ю в дошкільному закладі створені гарні умови: є спортивна та музична зали, ігрові майданчики, обладнання кожної групи розраховані на вікові особливості дітей, медичний працівник здійснює огляд, контролює дотримання санітарно-гігієнічних норм, приміщення та коридори прикрашені квітами, акваріумами, етнокуточками.

До спортивної школи входять базові секції:

- баскетбол (35 школярів);
- футбол (85 учнів);
- вільна боротьба (30 юнаків);
- настільний теніс;
- карате;
- волейбол;
- легка атлетика;
- основи військової підготовки;
- шахи;
- плавання.

Значну роль у формуванні духовного здоров'я школярів відіграє музика та музична культура.

Кам'янська районна музична школа — найбільша сільська музична школа України, філіали якої працюють у 6 селах району. Рік заснування — 1967. Музична школа, яка знаходиться в сільському Палаці культури, має 6 музичних кабінетів та камерну залу, де проходять виступи учнів та концерти. Загальна кількість учнів Кам'янської музичної школи — 150 юних музикантів, які навчаються гри на фортепіано, гітарі, баяні, акордеоні, скрипці та вокального співу. Проблема, над якою працює педколектив музичної школи: «Розвиток здібностей учнів, виховання інтересу до світової класичної музики, духовного та естетичного здоров'я школярів».

Сільський Палац культури збудовано в 1963 році. За архітектурою — один з кращих сільських будинків культури в Україні. Вміщує 660 глядачів у головній залі. До послуг дітей функціонують студії:

- сольного вокалу;
- духової музики;

- хореографічна;
- прикладного мистецтва;
- клубу веселих та кмітливих;
- художнього слова;
- хорового співу.

Навчально-виховний комплекс с. Кам'янка створений у 1998 році на базі Кам'янської загальноосвітньої школи. До його складу входять загальноосвітня школа та гімназія.

Мета НВК: реалізація та модернізація особистісно орієнтованого навчання з метою дати змогу кожній дитині відчувати радість успіху.

Мова навчання: українська, російська, болгарська (за вибором батьків; порівняльна більшість населення села — болгари).

У навчально-виховному комплексі:

- з 2-го класу початкової школи вивчається англійська мова;
- учні 1–8-х класів гімназії (5–12 класи) вивчають другу іноземну мову — французьку;
- у 6–8-х класах гімназії (10–12 класи) учні навчаються в профільних класах (суспільно-гуманітарний, філологічний, природно-математичний);
- з 1-го класу вивчається болгарська мова та література;
- у початковій школі впроваджуються елементи розвивального навчання за системою Д. Б. Ельконіна — В. В. Давидова;
- у 5–12-х класах упроваджується особистісно орієнтоване навчання з елементами педагогічної технології «Крок за кроком»;
- викладання багатьох дисциплін базується на використанні інтерактивних технологій навчання;
- упроваджується проектна технологія;
- використовуються нові інформаційні технології навчання з використанням двох кабінетів інформатики та інформаційної мережі Internet;
- виховну систему навчально-виховного комплексу побудовано за технологією колективного творчого виховання І. П. Іванова (колективні творчі справи).

У НВК працюють 69 педагогів під керівництвом директора навчально-виховного комплексу Т. А. Саказли, Заслуженого

вчителя України, Заслуженого вчителя Болгарії, учителя-методиста, Відмінника освіти України, учителя географії, спеціаліста вищої категорії.

У навчально-виховному комплексі створені умови для повноцінного розвитку функцій учнів, а саме:

- вибірковості (здатність дитини до вибору);
- рефлексії (особистість повинна оцінювати своє життя);
- буття (пошук сенсу життя та творчості);
- формувальна (формування образу «Я»);
- відповідальності («Я відповідаю за все»).

У НВК працюють методичні об'єднання:

- суспільно-гуманітарних дисциплін;
- природничо-математичних дисциплін;
- іноземних мов;
- української мови та літератури;
- російської та болгарської мови і літератури;
- художньо-естетичного циклу;
- трудового навчання та фізичного виховання.

ОПИС ДІЯЛЬНОСТІ

Приєм до НВК, основні цілі та завдання, структура освіти, організація освітньої діяльності, включаючи освітній стандарт, що відповідає загальній середній освіті та індивідуальній гімназичній компонент, управління НВК, його фінансова діяльність визначені статутом НВК.

Навчання в НВК відбувається українською, російською та болгарською мовами. Вивчаються дві іноземні мови — англійська та французька. У 12 гімназійних та 16 загальноосвітніх класах навчання відбувається українською, російською, болгарською мовами.

У 1–4 класах упроваджуються елементи розвивального навчання Д. Б. Ельконіна — В. В. Давидова, педагогічної технології «Крок за кроком». Учителі проходять курсову перепідготовку в центрі психології та методики розвивального навчання

в м. Харкові. Позакласна виховна робота проводиться в дитячій організації «Веселкова країна», об'єднуючою ідеєю якої є добро та справедливість. Організація створена з метою об'єднання учнів початкової школи навколо колективних творчих справ (КТС), які сприяють розширенню їх світогляду, вивченню природи рідного краю, розвитку здібностей; виховують у школярів милосердя, шанобливе ставлення до природи, праці. Коридори початкової школи оформлено як «Музей казки»: з експозиціями ілюстрацій до казок відомих дитячих письменників. Маленькі школярі щодня потрапляють до казкового світу школи.

У навчально-виховному комплексі встановлена мережа профільних класів. За власним бажанням учнів у 10–11 класах навчання відбувається за природно-математичним, суспільно-гуманітарним, філологічним та універсальним профілями.

З 2007 року НВК співпрацює з Корпусом Миру США в Україні. Уроки англійської мови проводить волонтер Корпусу Миру США в Україні Ноель Річардз. Під час цих уроків учні спілкуються з носієм мови, удосконалюють навички аудіювання, усного та писемного мовлення, розширюють знання з країнознавства. У позакласний час проходять заняття Школи лідерів «AWESOME», де в учнів формуються лідерські якості, небайдужість до навколишнього життя, бажання змінювати все на краще. Щотижня волонтер проводить заняття для мешканців громади, які бажають вивчати англійську мову. Щомісяця до НВК приїздять психологи та соціальні працівники шкіл Ізмаїльського району на тренінги зі здорового способу життя, які проводить Міс Річардз. Також Волонтер Корпусу Миру зробила подарунок бібліотеці НВК — міні-інформаційний відділ з англійської мови та літератури для учнів та вчителів, до якого увійшли більше 100 книжок та 28 відеофільмів.

До навчального плану введено індивідуальні заняття, курси за вибором: «Курс користувача», «Основи теорії літератури», «Історія епохи очима людини», «Історія України», «Болгарська література»; факультативи: «Фітотерапія», «Методи розв'язування рівнянь, нерівностей, їх систем», «Художня культура», «Програмування Інтернет орієнтованої графіки», — які відкривають учителю, учню можливості глибокого взаємопізнання, установлення духовного контакту, винахід оптимальних форм засвоєння матеріалу, а це, у свою чергу, сприяє зростанню рівня знань, їх систематизації, виробленню навичок інтелектуальної праці та здорового способу життя.

У НВК діють дитячі об'єднання «Веселкова країна» та «РИТМ».

Закладом укладені договори про співробітництво з:

- Ізмаїльським державним гуманітарним університетом;
- Південноукраїнським педагогічним університетом ім. К. Д. Ушинського;
- Українською державною академією зв'язку ім. А. С. Попова.

Тісні зв'язки з вищими навчальними закладами допомагають працювати учням та викладачам на високому науковому рівні в межах Малої академії наук. Учні навчально-виховного комплексу с. Кам'янка — неодноразові переможці районних та обласних турів конкурсу-захисту робіт МАН, Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових предметів, інших інтелектуальних та творчих конкурсів.

Широка мережа різноманітних гуртків, секцій, клубів за інтересами, організованих у НВК, сприяє залученню учнів до активного та корисного проведення свого вільного часу.

У НВК діють: гурток вокального співу «Струмочок», гурток хорового співу, гурток живопису «Чарівна палітра», Клуб КВК, екологічний гурток «Юності», комп'ютерний клуб, студія народного танцю «Райдуга», гурток духової музики, гурток художнього фото, гурток обробки деревини, гурток декоративно-прикладного мистецтва «Бессарабський сувенір», секція аеробіки, клуби юних поетів «Біла акація» та «Червона троянда», школа лідерів «AWESOME».

Також працюють шкільні предметні гуртки з математики, географії, біології, хімії, англійської та французької мов, ОБЖ, української та російської мов.

У 2004 році Кам'янська школа відзначила 160-річний ювілей заснування, 50-річчя відкриття середньої школи, 15-річчя відкриття гімназії. До цієї нагоди було засновано Музей історії освіти села. Музей відображає історію заснування та розвитку, сучасне обличчя НВК. У ньому діють експозиції:

- «160 років гідного шляху», яка відображає визначні дати розвитку школи в селі;
- «Директори школи», яка показує хронологію роботи всіх директорів;
- «Педагогічні колективи школи з 1934 року», де експоновані фото педагогічних колективів різних років;

- «Ветерани педагогічної праці», де можна познайомитися з учителями, які мають великий педагогічний стаж роботи в школі;
- «Педагогічна дія — мистецтво», де зібрані матеріали про кращих учителів НВК;
- «Наші спонсори», яка демонструє інформацію стосовно всіх, хто допомагає школі;
- «Гості школи», де можна побачити фотоматеріали та відгуки гостей НВК;
- «Ними пишається школа» — присвячена видатним випускникам школи;
- «Портфолію класів», де експонуються альбоми-портфолію кожного класу;
- «Матеріали капсули — послання мешканцям села 2005 року», де можна побачити підручники, зошити, малюнки, шкільну форму та інші речі зразка 1985 року;
- «Планета дитинства» — експонує фотоматеріали різних років та моментів шкільного життя;
- «Щорічні сімейні фото школи» — вміщує щорічні загальні фото всього учнівського колективу та педколективу НВК.

Процес підбору матеріалів для музею викликав велику зацікавленість учнів історією освіти в рідному селі. Усі учні та вчителі, батьки та випускники брали участь у створенні музею. Фінансову підтримку в оформленні приміщення було здійснено базовим підприємством «Флоріна». Музей став містом проведення екскурсій та виховних годин для гостей та учнів НВК. Учні НВК були переможцями обласних й учасниками всеукраїнських олімпіад з французької мови, географії, трудового навчання, призерами європейських змагань з вільної боротьби. Члени гуртків «Художня обробка деревини», «Бессарабський сувенір», «Чарівна палітра» були учасниками щорічних виставок декоративно-прикладного мистецтва на рівні району, області та всеукраїнському рівні протягом багатьох років. У 2008 році на засіданні шкільного парламенту було вирішено створити музей витворів та інтелектуальних і спортивних досягнень, якими могли би пишатися й милуватися всі діти, батьки, гості НВК та села.

Здоров'я дітей — це політика, у якій закладено наше майбутнє, тому перед педагогами, батьками та громадськістю стоїть задача виховання здорового покоління. Але останні статистичні дані свідчать про те, що за період навчання дітей у школі стан

їхнього здоров'я погіршується в 4–5 разів. І ці сумні дані підтверджують той факт, що саме в школі учень одержує те або інше захворювання, відхилення в здоров'ї.

Проблема здоров'я учнів вийшла сьогодні з розряду педагогічних і знайшла соціальне значення, бо від рівня здоров'я та освіти дітей залежить трудовий потенціал країни в найближчій перспективі. Безумовно, на стан здоров'я дітей істотно впливають такі чинники, як несприятливі соціально-економічні й екологічні умови життя.

Водночас на підростаюче населення країни додають несприятливого впливу безліч чинників ризику, які мають місце в загальноосвітніх установах, що призводять до подальшого погіршення стану здоров'я дітей і підлітків від першого до останнього року навчання:

- ускладнення освітнього стандарту;
- відсутність детального моніторингу стану здоров'я;
- недотримання елементарних фізіологічних і гігієнічних вимог до організації навчального процесу.

У зв'язку з цим кожна освітня установа, крім рішення педагогічних завдань, повинна сприяти охороні й зміцненню здоров'я учнів, використовуючи різноманітні форми організації здоров'язберігаючого освітнього процесу, так звані здоров'язберігаючі технології.

При визначенні цілей діяльності щодо здоров'язбереження ми виходили з одержаних відомостей про фактичний стан здоров'я учнів, несприятливі для здоров'я чинники, виявлені досягнення педагогічної науки та практики у сфері здоров'язбереження.

Тому як основу нашої діяльності за цим напрямом ми обрали модель «Школи культури здоров'я», де пріоритетом є турбота про збереження здоров'я вихованців і вчителів, створення організаційно-педагогічних умов здоров'язбереження.

КОНЦЕПЦІЯ ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

Провідна ідея: розбудова виховного середовища, яке позитивно впливає на життя дітей та їх батьків, на засадах родинної педагогіки, етнопедагогіки в сучасних економічних умовах.

Фізичне та духовне виховання особистості в умовах реалізації її творчого потенціалу, збагачення інтелектуальних і культурних

компетенцій усіх учасників «Школи культури здоров'я — школи партнерства».

Спостерігається стійка тенденція до зниження рівня здоров'я населення України. Це призвело до того, що на сьогодні в державі середня тривалість життя громадян на 10–12 років нижча, ніж у країнах ЄС, а передчасна смертність, особливо серед чоловіків працездатного віку, є вищою в 3–4 рази. В Україні зафіксовано один з найвищих у світі показників природного зменшення населення (6,4 на тисячу осіб). За останні 15 років унаслідок депопуляції чисельність населення України скоротилася більш як на 5 млн. осіб.

Основними чинниками, які зумовлюють втрати серед працездатного населення, зменшення тривалості життя та підвищення рівня передчасної смертності в Україні, є неінфекційні хронічні захворювання, зокрема серцево-судинні (63%) та онкологічні (12%), а також різні види травматизму (8–9%).

Особливою загрозою для майбутнього країни є нинішній стан здоров'я і спосіб життя дітей та молоді. Кожна п'ята дитина народжується з відхиленнями в стані здоров'я. У 90% школярів діагностуються різні захворювання.

Така ситуація становить реальну загрозу генофонду нації, безпеці України та стала пріоритетною проблемою загальнодержавного значення й вимагає адекватного рішення. Національні інтереси потребують нагального вжиття ефективних заходів для розв'язання соціально значущої проблеми запобігання захворюваності шляхом зміцнення здоров'я людей як найвищої соціальної цінності.

Проаналізувавши причини виникнення проблеми та обґрунтувавши необхідність її розв'язання в навчально-виховному комплексі с. Кам'янка, було розбудовано модель «Школа культури здоров'я — школа партнерства».

Партнерство школи та громади — це співпраця людей, які добровільно об'єднують зусилля з метою зміцнення кращих традицій успішного розвитку, навчання й виховання дітей і збагачення змісту та методів діяльності, пошуку свого місця в соціумі.

Мета: партнерство школи, сім'ї, сільської громади для збереження й зміцнення здоров'я своїх учнів і вихованців, формування культури здоров'я, позитивної мотивації щодо навичок здорового способу життя, превентивного виховання, забезпеченість умов та механізмів здійснення навчання та виховання в інтересах особи і суспільства для всебічного розвитку духовно розвиненої,

національно свідомої, фізично і психічно здорової, творчої особистості, оздоровлення середовища буття дитини в умовах інтенсивного використання новітніх інформаційних технологій навчання.

Завдання:

- забезпечення оптимізації освітнього процесу, що визначає партнерство як мету, об'єкт і результат діяльності школи, гарантує оптимальні умови фізичного і психічного становлення учнів і працівників освітньої установи;
- сприяння процесам демократизації та гуманізації системи освіти в напрямку особистісно орієнтованого навчання та виховання всіх дітей з активним залученням сімей і громад до освітнього процесу;
- покращення якості послуг у сфері початкової та базової освіти; активне сприяння підвищенню якості освіти в НВК, потенціалу та матеріальної бази; підтримка учнів та випускників, учителів та ветеранів; збереження традиційної для громади атмосфери товариства, взаємоповаги та поваги до національної спадщини;
- реалізація проектів, спрямованих на пошук та відбір талановитих учнів і педагогів, із залученням необхідних спонсорських ресурсів;
- створення загальними зусиллями атмосфери, у якій життя в громаді стає природнім, важливим, цікавим і дає можливість кожному зробити посильний внесок у розвиток с. Кам'янка;
- перетворення школи на науково-освітній, навчально-виховний комплекс культури здоров'я, який сприяв би збереженню та зміцненню здоров'я, установлював партнерство вчителів, учнів та громадськості, школу, яка входила би до Європейського соціокультурного простору та формувала людину з новою ментальністю, що усвідомлює саму себе, пізнає своє етнічне коріння, є високодуховною;
- діяльність за моделлю школи культури здоров'я; підвищення рівня фізичного, психічного здоров'я; виховання здорової компетентної творчої особистості — громадянина України, носія національних цінностей і загальнолюдських надбань, соціально зрілого, культурного, конкурентоспроможного, здатного до власної життєтворчості.

Новизна діяльності:

- розробка технології партнерського співробітництва колективу НВК і сільської громади в освітньому та виховному процесі;

- створення системи корекції фізичного, психологічного, соціального й етичного розвитку учнів з використанням комплексу можливостей співпраці партнерів з метою підвищення ефективності навчального процесу;
- організація науково-методичної роботи для підвищення професійної компетентності педагогів з реалізації завдань школи партнерства в освітньому та виховному процесі в НВК;
- інформаційне забезпечення всіх учасників школи партнерства (учителів, учнів, їх батьків, громади) з питань взаємодії та партнерства для їх практичної реалізації;
- активізація участі сім'ї в розв'язанні питань охорони та зміцнення здоров'я дітей.

Ураховуючи сьогоденний кризовий стан здоров'я дітей, було розроблено шляхи щодо усвідомлення цінності здоров'я людини:

- формування ефективної системи стимулювання дітей, учителів, батьків до збереження свого здоров'я;
- підвищення рівня компетентності, знань та вмінь керівників місцевих органів виконавчої влади і посадових осіб органів місцевого самоврядування щодо ефективності реалізації програми з охорони здоров'я дорослого населення та дітей с. Кам'янка;
- залучення відповідних медичних кадрів Кам'янської районної лікарні до просвітницько-профілактичної діяльності серед батьків та учнів;
- профілактика гіподинамії, бо рухова активність — один з основних факторів збереження та зміцнення здоров'я.

У навчально-виховному комплексі с. Кам'янка загальним благом суспільства вважається турбота про людину, уміння любити ближнього, а головною цінністю — життя та здоров'я людини. Стан здоров'я вихованців є важливим показником розвитку навчально-виховного процесу в школі, тому турботі про здоров'я дітей, мотивації їх на здоровий спосіб життя приділяється велика увага громади. Ця турбота стала першорядною за значенням.

Діти шкільного віку, які характеризуються не лише віковими, психофізіологічними особливостями, а й специфікою соціального становлення, заслуговують на особливе місце в структурі суспільства. Вони потребують особливої уваги щодо створення сприятливих умов для їх життєвого самовизначення та самореалізації, їх становлення як соціально-ціннісної, соціально-адаптованої, соціально-продуктивної особистості, успішної людини.

У Конституції України (ст. 3) зазначено: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю...». Згідно з Основним Законом, держава несе відповідальність перед людиною за свою діяльність і зобов'язана:

- а) забезпечити реалізацію цих цінностей;
- б) вирішувати завдання виховання здорового покоління, від чого залежить:
 - стан продуктивних сил країни;
 - її економічний, оборонний, інтелектуальний, духовний потенціал;
 - ресурс розвитку суспільства.

Орієнтуючись на загальнодержавну цільову соціальну програму «Здорова нація», навчально-виховний комплекс с. Кам'янка поставив мету, що полягає у створенні умов для зниження показників захворюваності, покращення якості активного життя дитячого та дорослого колективу НВК завдяки впровадженню здорового способу життя, що передбачає оптимальну рухову активність, раціональне харчування, здоровий сон, додержання гігієнічних правил, відмову від тютюнокуріння, уживання наркотиків та зловживання алкоголем, зниження рівня травматизму.

Унаслідок порівняльного аналізу можливих варіантів (див. рис.) другий варіант прийнято як оптимальний.

1 варіант

Збереження традиційної моделі охорони здоров'я, спрямованої на подолання наслідків ризикованої поведінки індивіда — лікування хвороб, включає епізодичні та розрізнені заходи з профілактики захворювань і формування здорового способу життя. Як засвідчує 15-річний досвід нашої країни та досвід провідних країн світу, це не дасть позитивного результату і ще більше загострить нинішню кризову ситуацію в Україні

2 варіант

Формування сучасної моделі запобігання захворюваності повинно здійснюватися на основі скоординованих міжгалузевих заходів щодо впровадження здорового способу життя та профілактики травматизму відповідно до світових стандартів за рахунок об'єднання ресурсів місцевої громади, громадських організацій та приватних структур. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, економічний ефект від виконання програм здорового способу життя досягає співвідношення вигод-вtrat як 8 : 1

Концепція партнерства

№ з/п	Принципи		Шляхи реалізації
1	Єдність мети	Цілісність діяльності НВК, родини, громадськості	<ul style="list-style-type: none"> • Єдине громадське середовище; • створення атмосфери взаємопідтримки; • турбота про кожного мешканця громади; • задоволення інтелектуальних, емоційних, соціальних потреб; • єдина система дозвілля; • громада та батьки — замовники освітніх послуг для своїх дітей, активні учасники процесу розвитку та виховання
2	Скоординовані взаємодії	Взаємодіювання	<ul style="list-style-type: none"> • Підтримка активних відношень з громадськими і державними, вітчизняними і закордонними інститутами та окремими громадянами; • свобода та відповідальність; • самовираження, самовдосконалення;
		Взаємодопомога	<ul style="list-style-type: none"> • Спільна участь у проектах, які потребують мобілізації зусиль; • вирішення складних питань разом; • спільна організація та фінансування нових проектів
		Взаємодовіра	<ul style="list-style-type: none"> • Відповідність діяльності та документів (документації) законодавчим та нормативним правовим актам України; • повага до кожного партнера
3	Демократичність		<ul style="list-style-type: none"> • Рівноправність і рівні можливості; • самодіагностика діяльності; • гуманне взаємврядування і керування
4	Успішне співробітництво	Компетентність, організаційна готовність, професіоналізм	<ul style="list-style-type: none"> • Ефективне та правомочне виконання кожної зі сторін своїх функцій та повноважень; • спроможність сторін якісно і своєчасно реалізовувати на високому рівні свої повноваження; • підвищення рівня загальної культури та формування нових традицій і норм поведінки; • здійснення моніторингу розвитку кожного учня; • стимулювання праці як учителів, так і учнів; • фінансово-господарська самостійність НВК, залучення альтернативних джерел фінансування

МОДЕЛЬ ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

Діяльність школи спрямована на:

- формування нових цінностей та орієнтацій навчально-виховного комплексу с. Кам'янка на збереження й зміцнення здоров'я;
- формування соціальної та особистісної мотивації до збереження та зміцнення здоров'я;
- створення кадрового потенціалу для збереження та зміцнення здоров'я людей;
- залучення вихованців навчально-виховного комплексу с. Кам'янка до регулярних занять фізичною культурою та спортом;
- сприяння раціональному харчуванню населення громади;
- зменшення шкідливого впливу тютюнокуріння на здоров'я учнів;
- зменшення негативних наслідків уживання алкоголю;
- зменшення впливу травм на життя та здоров'я дітей.

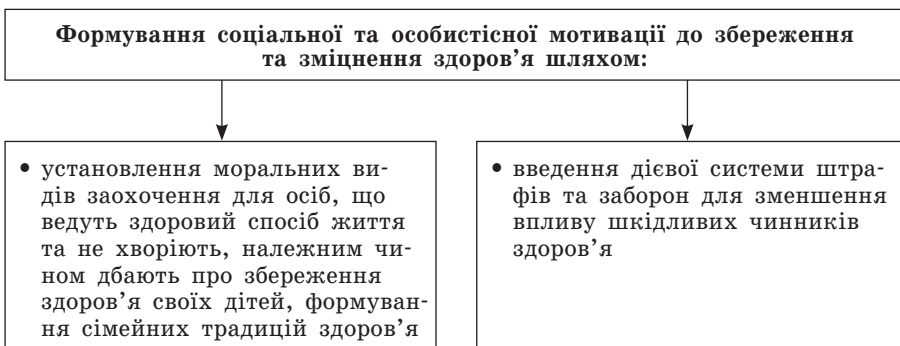

Схема 1

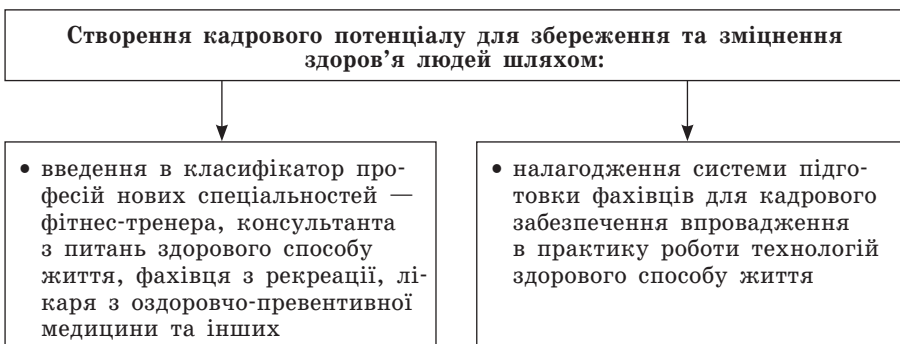

Схема 2

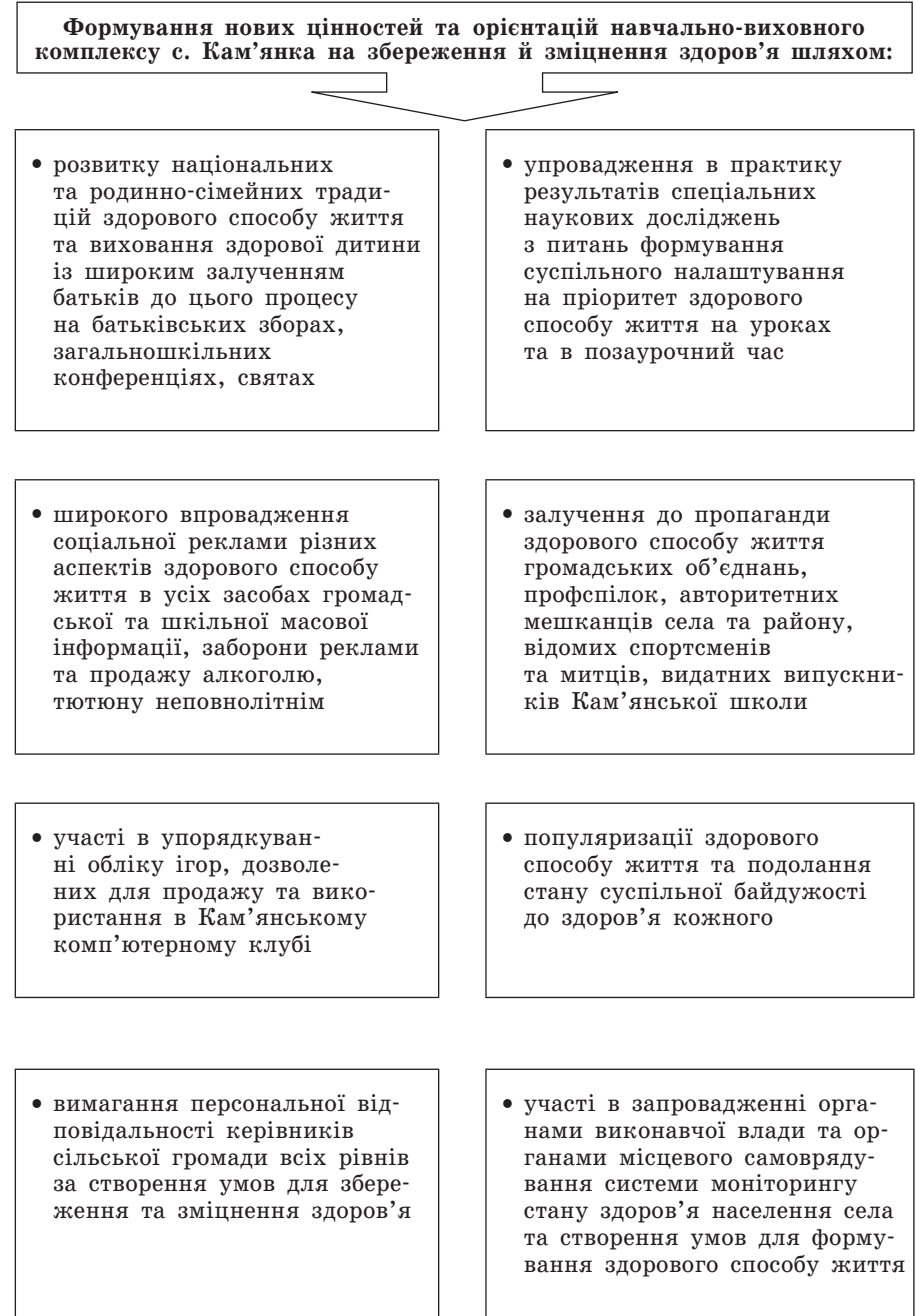

Схема 3

Схема 4

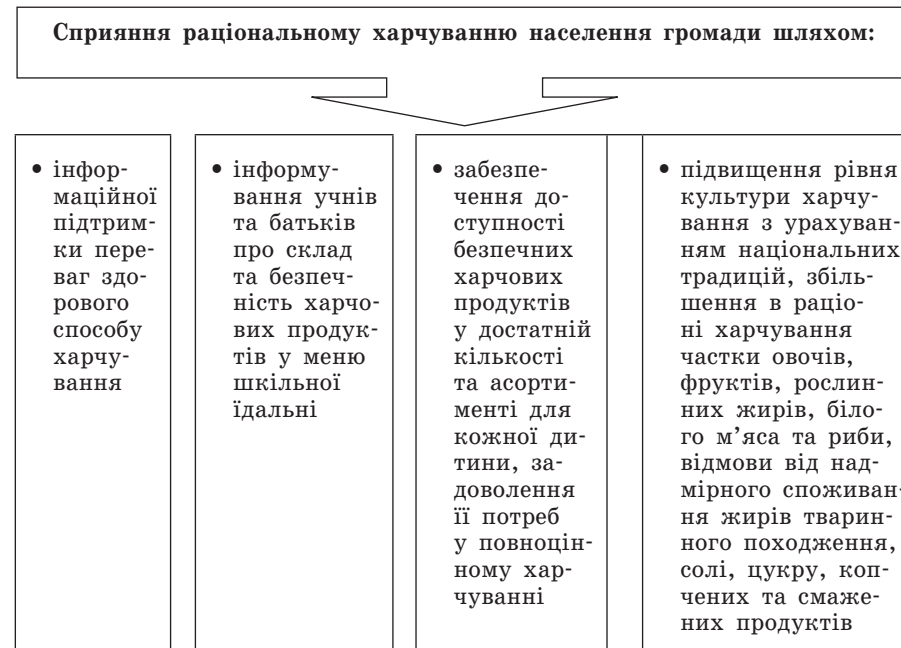

Схема 5

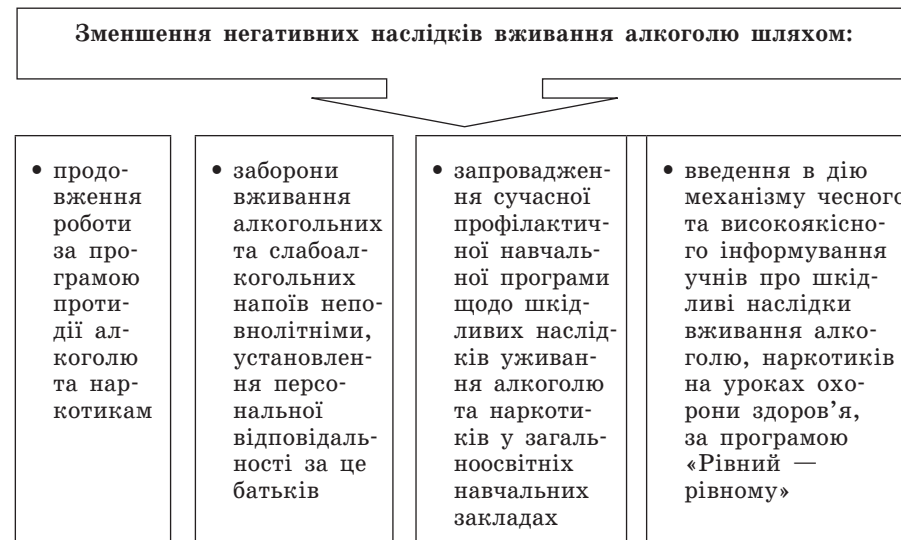

Схема 6

Зменшення шкідливого впливу тютюнокуріння на здоров'я учнів шляхом:

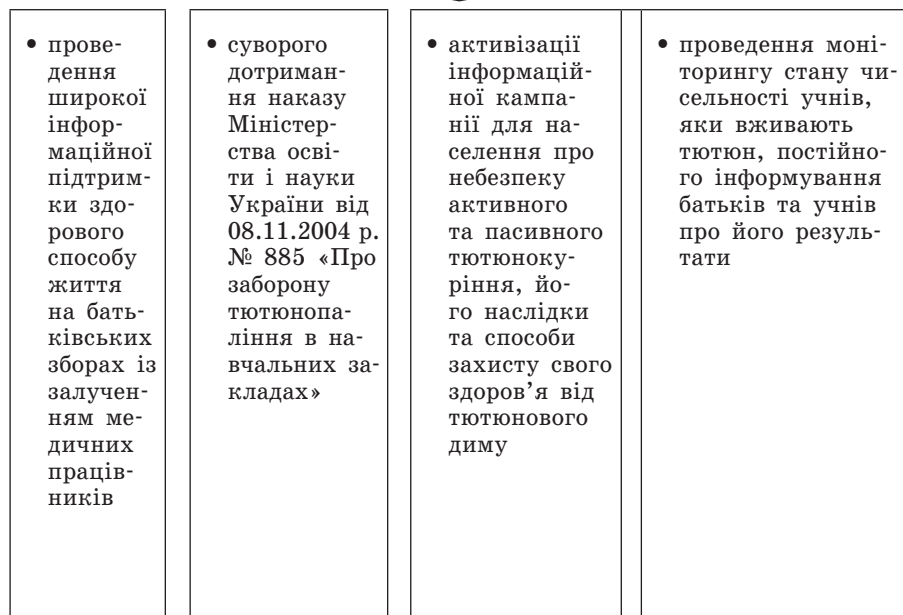

Схема 7

Зменшення впливу травм на життя та здоров'я дітей шляхом:

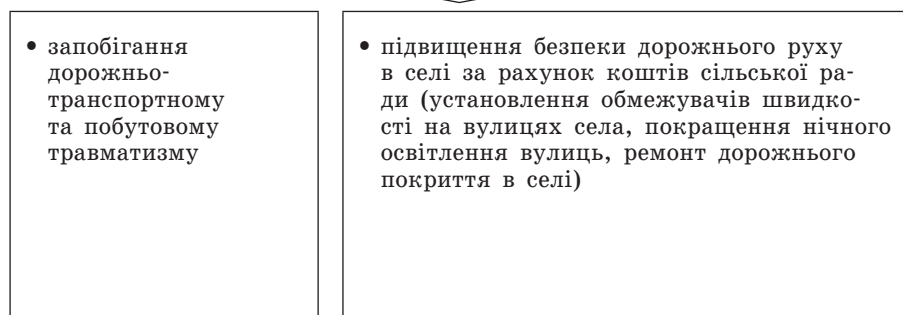

Схема 8

ДІЯЛЬНІСТЬ, ПЕРЕДБАЧЕНА «ШКОЛОЮ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я – ШКОЛОЮ ПАРТНЕРСТВА»

Учасники «Школи культури здоров'я – школи партнерства»

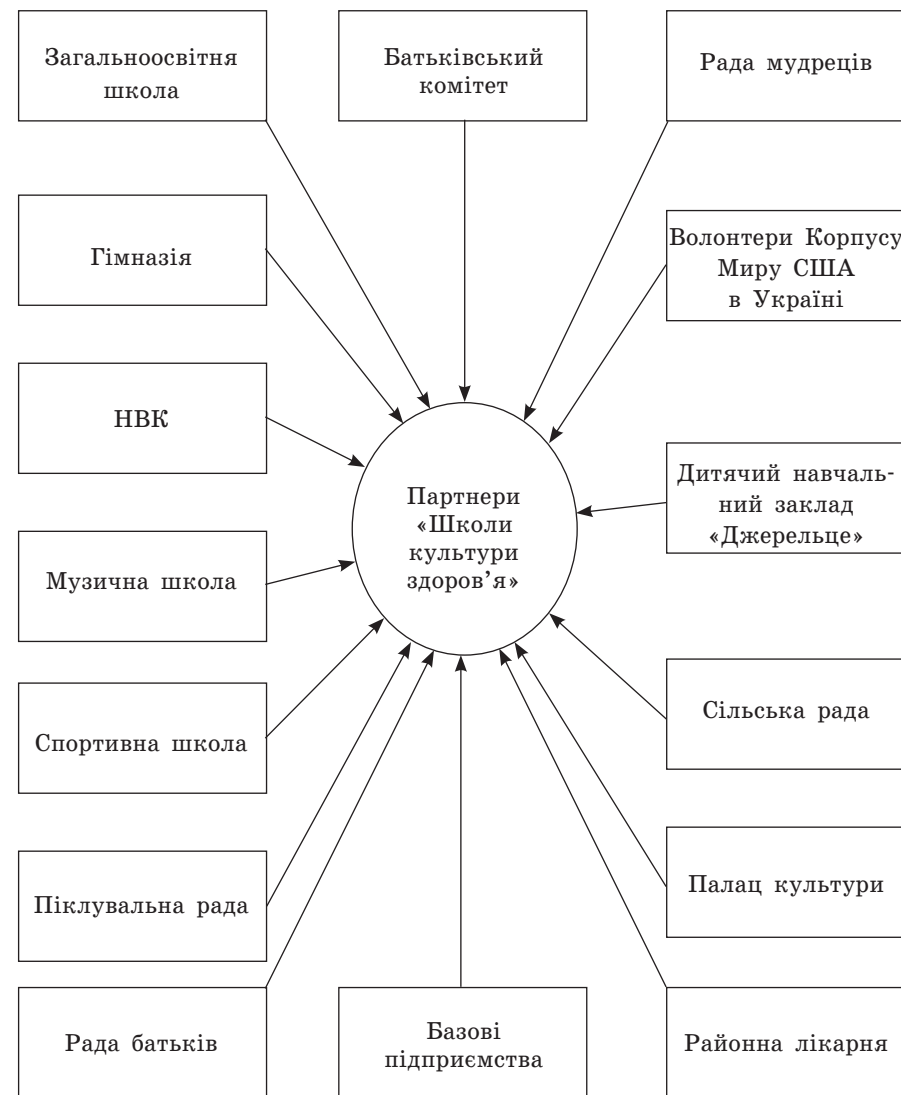

Схема 9

Психолого-педагогічна діяльність:

- реалізація концепції громадянського виховання;
- здійснення просвіти в дитячому, молодіжному та батьківському середовищі;
- проведення тренінгів «Крок за кроком»;
- організація роботи «Школи партнерства»;
- проведення консультацій для батьків з питань виховання дітей;
- участь поважних мешканців села у вихованні молоді;
- участь молоді в громадському житті села;
- робота університету педагогічних знань для батьків;
- організація зустрічей з метою запобігання формуванню негативних звичок.

Соціально-педагогічна діяльність:

- облік, нагляд та психолого-педагогічна допомога дітям;
- обстеження житлово-побутових умов дітей, позбавлених батьківського піклування;
- допомога сім'ям пільгових категорій;
- громадський вплив на асоціальні сім'ї;
- проведення спільних із громадськими організаціями операцій, рейдів, актів з метою запобігання проявам асоціальної поведінки підлітків та жорстокого поводження батьків з дітьми.

Економіко-господарська діяльність:

- оздоровлення та культурний розвиток дітей;
- харчування дітей;
- участь базових підприємств у шкільному житті;
- капітальний ремонт шкільних споруд;
- заохочення кращих учнів і вчителів;
- матеріальна допомога в організації та проведенні зустрічей, семінарів і свят;
- організація та фінансова підтримка екскурсій у визначні місця України та за кордон.

ФУНКЦІЇ УЧАСНИКІВ «ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я — ШКОЛИ ПАРТНЕРСТВА»

Кам'янський НВК як заклад нового типу має на меті дати підвищену підготовку особливо обдарованій молоді, здатній досягти

значних успіхів у майбутній професії. У цих умовах надзвичайно актуальною постає проблема педагогічної підтримки здібних та обдарованих дітей, підготовка їх до вступу й навчання у вищих навчальних закладах.

Завдання НВК — навчати дитину:

- вдивлятися у звичне — і вона побачить несподіване;
- вдивлятися в негарне — і вона побачить гарне;
- вдивлятися в мале — і вона побачить велике;
- вдивлятися в частини — і вона побачить ціле!

Учні НВК прагнуть до інтелектуального лідерства, успішною є участь гімназистів у конкурсах, учнівських олімпіадах, МАН. Кожного року 80–90% учнів гімназичних і більше 50% учнів загальноосвітніх класів продовжують освіту в різних ВНЗ України та Болгарії.

Психологічна служба НВК створює умови для прояву обдарованих дітей, з активною життєвою позицією, щоб стан дітей був комфортним, а педагогічні технології психозберігаючими. За останні 5 років закінчило НВК: із золотою медаллю — 22 учні; із срібною медаллю — 24 учні. Стали студентами ВНЗ України — 149 учнів; студентами ВНЗ Болгарії — 14 учнів.

Сьогодні можна сказати, що заклад має своє обличчя, свій стиль, тут цікаво, діти саме тут знаходять можливість саморозвитку та самовдосконалення, для них створена можливість вибору, відповідно до природних нахилів та уподобань, створені умови для успішного розуміння учнем самого себе: «Я — диво!»

У 1–4 класах упроваджується інноваційна технологія розвивального навчання Д. Б. Ельконіна; В. В. Давидова — учителі проходять курсову перепідготовку в центрі психології та методики розвивального навчання в м. Харкові; у середній ланці — особистісно орієнтоване навчання з елементами програми «Крок за кроком», у виховній роботі використовується технологія колективної творчої діяльності І. П. Іванова.

У НВК створена ціла система стимулів на уроці (оцінка, порівняння успіху учня з його попередніми досягненнями, креативні хвилини, виставки кращих робіт). На рівні з класичними формами стимулювання під час роботи ми використовуємо свої стимули, які народились у стінах школи: розташування фотографій учнів у галереї Слави, ушанування на асамблеї року та на Золотому Олімпі — свято для переможців МАН й олімпіад, лист

подяки батькам, стипендії переможцям олімпіад, МАН, спортивних досягнень, досягнень з літератури, культури, декоративно-прикладного мистецтва.

Щорічно виготовляємо «сімейну» фотографію всіх учнів школи, учителів, техперсоналу. Існує ціла система стимулів учителів, але нам до душі нетрадиційні, нестандартні, такі як використання ресурсу успіху й ресурсу довіри: особиста подяка, вручення грамот, виявлення інтересу до здоров'я, поздоровлення з днем народження, похвала на нараді НМКЦ, подяка в наказі, на підсумковій педраді й безкоштовна поїздка до великих міст України, Болгарії, придбання нового обладнання, меблів для кабінетів. Кого та за що нагородити, впливає з рейтингу, який реєструє кожну справу будь-якого вчителя НВК. Масштаб успіху кожного члену педколективу визначається масштабом особистості.

Успіх приходить тільки до тих, хто міркує категоріями.

Загальноосвітня школа здійснює соціальне замовлення громади на отримання якісної середньої освіти та всебічний розвиток особистості.

Гімназія здійснює роботу з обдарованими учнями, розкриває творчий потенціал вихованців, представляє ступінь якості освіти на рівні району, області та всеукраїнському рівні.

Гімназія — це особливий тип навчально-виховного закладу для дітей з 10 до 17 років. Вона виконує функцію забезпечення найбільш повного розвитку природних даних дітей, створює систему розвитку, у межах якої відбувається становлення особистості учня, забезпечує підготовку молоді до життя. З 2-го класу початкової школи вивчається англійська мова. Учні 1–8 класів гімназії вивчають другу іноземну мову — французьку. У 6–8 класах гімназії є профільні класи — суспільно-гуманітарний, природничо-математичний. Відкриття гімназії дозволило зміцнити навчання державної мови, рідної мови.

Дошкільний навчальний заклад забезпечує формування первинних навичок навчальної діяльності, індивідуальний підхід до кожної дитини, виховання культури мовлення, розвиток пізнавальних і соціальних навичок збереження та зміцнення здоров'я, національне та екологічне виховання, формування й розвиток моральних чеснот, шляхетності, почуття милосердя, гармонійного поєднання особистісних індивідуальних якостей дошкільнят.

Дитяча юнацька спортивна школа забезпечує умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я учнів, формує здоровий спосіб життя, підвищує соціальну активність, залучає школярів до фізичної культури як складової частини загальнолюдської культури.

Кам'янська районна музична школа здійснює загальноосвітню музичну освіту та виховання як доповнення до програми ЗОШ, яка допомагає виявити міру свого таланту, розширити музичний світогляд, виховати волю та характер, моральні якості, піклуватися про здоров'я та фізичний розвиток через витонченість, шляхетність жестів та постави, виявлення обдарованих дітей та підготовку до навчання в спеціальних музичних навчальних закладах.

Кам'янська сільська рада забезпечує право кожної дитини народитися здоровою, вижити і мати умови для всебічного розвитку, бути надійно соціально та психологічно захищеною, створює сприятливі умови для фізичного й духовного розвитку майбутньої повноцінної особистості:

- а) забезпечує роботу лікарні з метою створення умов для організації медичного обслуговування учнів і працівників школи та профілактики захворювань, проведення регулярних медичних оглядів (профілактичних, вузькими спеціалістами та спостереження диспансерної групи);
- б) забезпечує роботу Палацу культури з метою залучення молоді до активного та корисного проведення вільного часу з використанням вокальних, хореографічних, театральних та виконавчих здібностей, організації та проведення шкільних, сільських, районних свят та заходів.

Базові підприємства с. Кам'янка беруть участь в організації безкоштовного харчування учнів середньої та старшої школи й педколективу, організації виїздів на спортивні змагання, олімпіади, конкурси та екскурсії, у заохочуванні кращих учнів та вчителів, благоустрої шкільних споруд, організації оздоровлення та літнього відпочинку учнів.

Батьківський комітет навчально-виховного комплексу с. Кам'янка захищає законні інтереси своїх дітей в органах громадського самоврядування НВК, допомагає педколективу в реалізації основних завдань загальної середньої освіти.

Рада навчально-виховного комплексу с. Кам'янка об'єднує зусилля педагогічного й учнівського колективів, батьків, громадськості щодо розвитку навчального закладу та вдосконалення навчально-виховного процесу, підвищує роль громадськості у вирішенні питань, пов'язаних з організацією навчально-виховного процесу.

Піклувальна рада навчально-виховного комплексу с. Кам'янка забезпечує доступність загальної середньої освіти для всіх громадян, задоволення освітніх потреб осіб, залучення широкої громадськості до вирішення проблем навчання та виховання.

Рада Мудреців навчально-виховного комплексу с. Кам'янка забезпечує участь поважних мешканців громади у вихованні підростаючого покоління.

Рада батьків навчально-виховного комплексу с. Кам'янка забезпечує активну участь чоловіків в організації навчального процесу НВК та вихованні дітей, особливо хлопчиків.

МОДЕЛЬ ШКОЛИ ПАРТНЕРСТВА

В умовах зміни освітньої політики та реформування освіти в навчально-виховному комплексі с. Кам'янка розроблено модель діяльності «Школа культури здоров'я — школа партнерства», яка сприяє ефективному навчанню, розвитку та вихованню дітей і підлітків, отриманню ними якісної освіти, попередженню травматогенності середовища.

У контексті державних стандартів і державних замовлень, визначених «Орієнтовними критеріями оцінювання діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» (наказ Міністерства освіти і науки України № 658 від 16.08.2004 р.), основними загальними показниками якості освіти є:

1. Орієнтованість освіти на розвиток особистості учня в соціальному, психічному, біологічному аспектах;
2. Освіченість учнів;
3. Рівень сформованості в учнів загальнонавчальних умінь та навичок, здатності до творчої діяльності;

4. Вихованість учнів;

5. Високий рівень життєвої захищеності, соціальної адаптації дітей.

При створенні фізичного середовища життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу, регламентації гігієнічних умов і режимів навчання при сучасних формах організації навчально-виховного процесу в навчально-виховному комплексі с. Кам'янка адміністрація керувалася Державними санітарними правилами та нормами (ДСанПіН) 5.5.2.008–98 «Устаткування, утримання середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладів та організація навчально-виховного процесу», адже це обов'язковий для виконання документ, регламентуючий безпечні для здоров'я дітей та підлітків умови навчання й виховання, що сприяють:

- підвищенню їхньої працездатності протягом навчального тижня, року;
- поліпшують психофізіологічний розвиток, зміцнюють їхнє здоров'я.

Особлива увага приділялася проблемам забезпечення *оптимальних умов* у навчально-виховному комплексі для організації:

- навчально-виховного процесу;
- відпочинку;
- харчування учнів.

«Школа культури здоров'я — школа партнерства» будується на справжньому інтересі й повазі до дитини та надає кожній дитині допомогу щодо пошуку власного життєвого шляху в суспільстві, формування, закріплення соціального досвіду, взаємодії, зберігаючи при цьому її фізичне та психофізичне здоров'я. А сама дитина має навчитися не тільки писати, читати, рахувати, але й:

- берегти своє здоров'я;
- орієнтуватися в нормальному стані людини;
- вести здоровий спосіб життя;
- активно займатися фізичною культурою;
- дотримуватися гігієнічних норм;
- раціонально харчуватися;

- загартовуватися;
- керувати своїми почуттями, настроєм, жити в ладі з оточуючим середовищем;
- усвідомлювати переваги щодо підтримки свого організму в нормальному стані та страшних наслідків шкідливих звичок.

Означені компоненти входять до змісту освіти дитини в сім'ї, навчально-виховному комплексі, соціумі. Таке навчання й виховання, упровадження цілісної системи соціальної підтримки здорового способу життя забезпечує:

1. Можливості набуття кожною дитиною науково обґрунтованих знань про здоров'я та засоби його зміцнення;
2. Ефективні методики організації змістовного дозвілля, яке спрямоване на формування в них фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я;
3. Удосконалення фізичної та психічної підготовки до ведення активного довготривалого життя й професійної діяльності.

Основні завдання

Загальновідомо, що дитина, яка перебуває в складних, злиднених умовах, не прагнуче зрозуміти або мати потребу в особистісному зростанні. Тому одним із важливих соціальних завдань навчально-виховного комплексу с. Кам'янка у взаємодії з сім'єю, батьківською громадою, місцевими органами самоврядування, громадськими організаціями є створення сприятливих умов розвитку особистості, урахуваючи ієрархію потреб дитини:

- фізіологічні потреби;
- потреба в безпеці (поруч має бути захисник, потреба в безпечному середовищі);
- потреба в соціальному оточенні (сім'я, друзі, соціальна група тощо);
- потреба в повазі та самоповазі (самооцінка своїх чеснот);
- потреба в самоусвідомленні (усвідомлення своїх можливостей, розуміння своїх почуттів).

При розбудові моделі «Школа культури здоров'я — школа партнерства» в навчально-виховному комплексі с. Кам'янка було зосереджено увагу на таких актуальних питаннях (схема 10).

1) забезпечення умов та механізмів щодо діяльності школи культури здоров'я відповідно до нормативно-правових актів, документів, на виконання яких спрямована Програма розвитку мережі навчальних закладів — шкіл культури здоров'я

2) створення умов щодо забезпечення здорового середовища проживання, спрямованого на зміцнення здоров'я дітей, їх фізичного розвитку, соціальної адаптації, духовного зростання, підвищення культури стосунків у соціумі; участь у реалізації національної програми ШКЗ «Забезпечити здорове середовище життя для дітей — забезпечити краще майбутнє»

3) формування суспільної думки щодо пріоритету захисту здоров'я (фізичного, психічного, соціального, духовного) дитини

4) забезпечення повноцінного медичного обслуговування, упровадження новітніх технологій медичного забезпечення

5) здійснення профілактики соціального неблагополуччя дитини та надання їй допомоги

6) взаємозв'язок «школа — родина — державні установи — громада — соціокультурні системи»

7) здійснення соціально-правового захисту життя, здоров'я дитини від насилля, експлуатації

8) активізація пропагандистсько-просвітницької діяльності в громаді

9) об'єднання та координація зусиль державних і громадських організацій, об'єднань, фондів, дітей та родин, соціокультурних систем з метою узгодження й об'єднання дій щодо вирішення питань стосовно здоров'я дітей

<p>10)адаптація до навчально-виховного комплексу с. Кам'янка процедури моніторингу та оцінки роботи «Школи культури здоров'я — школи партнерства» згідно з визначеними критеріями та стратегічними завданнями міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 рр., принципами Європейської політики «Здоров'я для всіх у XXI столітті»</p>	<p>11)мобілізація місцевих ресурсів щодо реалізації діяльності «Школи культури здоров'я — школи партнерства»</p>	<p>12)діяльність «Школи культури здоров'я — школи партнерства» на засадах етнокультури й традицій, найповніше використання соціуму</p>
<p>13)створення сприятливого життєвого простору буття дитини</p>	<p>14)здійснення моніторингу діяльності «Школи культури здоров'я — школи партнерства», фізичного, психічного та морального здоров'я дітей</p>	<p>15)забезпечення гласності роботи «Школи культури здоров'я — школи партнерства»</p>
<p>16)упровадження цілісної системи соціальної підтримки здорового способу життя, яка стимулює молодь зберігати і зміцнювати власне здоров'я</p>	<p>17)підтримка яскравих, енергійних національних та місцевих ініціатив щодо розбудови та розвитку школи культури здоров'я</p>	

Схема 10

ОЧІКУВАНІ КІНЦЕВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ «ШКОЛИ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я — ШКОЛИ ПАРТНЕРСТВА»

1. Підвищення функціональних можливостей організму учнів.
2. Зростання рівня фізичного розвитку та фізичної підготовленості школярів.
3. Підвищення пріоритету здорового способу життя.
4. Підвищення мотивації до рухової діяльності, здорового способу життя.
5. Підвищення рівня самостійності й активності школярів у руховій діяльності.
6. Підвищення професійної компетенції та зацікавленості педагогів у збереженні й зміцненні здоров'я школярів.
7. Підтримка батьками та громадськістю діяльності школи щодо виховання здорових дітей через роботу «Школи культури здоров'я — школи партнерства».
8. Створення умов для комфортного відчуття дитини в школі, для її повноцінного розвитку, збереження здоров'я за допомогою партнерів школи культури здоров'я.
9. Створення умов для пізнання своїх психічних, фізіологічних, психологічних, етичних, розумових здібностей, розуміння суті здоров'я, здорового способу життя й використання цих знань для вирішення проблем свого здоров'я та розвитку.
10. Вироблення здорового способу життя й уміння управляти своїм розвитком, станом свого психічного, фізичного й етичного здоров'я за участю закладів медицини, культури, спорту с. Кам'янка.
11. Розробка й запровадження комплексу заходів з підтримки здоров'я педагогічних працівників школи.
12. Створення системи моніторингу стану здоров'я працівників НВК за підтримкою Кам'янської лікарні та поліклініки.
13. За наслідками моніторингу забезпечення індивідуальних консультацій працівникам школи за участю відповідних лікарів-фахівців Ізмаїльської районної лікарні.
14. Створення комп'ютерної бази даних щодо відстеження здоров'я працівників школи протягом навчального року.

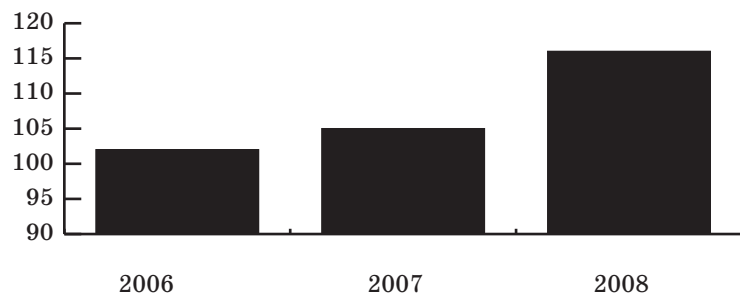
15. За наслідками моніторингу, а також для підвищення професійної компетенції й зацікавленості педагогів і батьків у збереженні та зміцненні здоров'я всіх учасників освітнього процесу побудова системи практичних занять, конференцій, лекцій з проблематики здоров'язбереження.

Прогнозована модель особистості учня:

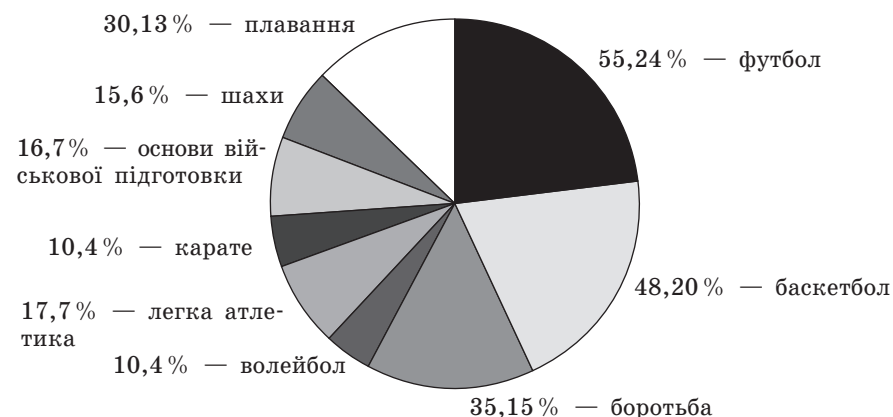
- освічена, фізично, етично та духовно здорова особа, адаптована до умов нестабільного соціуму;
- правильно організує свою життєдіяльність, усвідомлює необхідність здорового способу життя та безпеки життєдіяльності як умов благополучного існування людини;
- має стійкий інтерес до пізнавальної діяльності, особистого саморозвитку;
- має потребу в самостійній руховій активності, у регулярних заняттях фізичними вправами;
- активно співпрацює з усіма представниками громади для вирішення будь-яких питань;
- має потребу в покращенні рівня культури та добробуту в рідному селі.

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ РОБОТИ УЧАСНИКІВ ШКОЛИ ПАРТНЕРСТВА

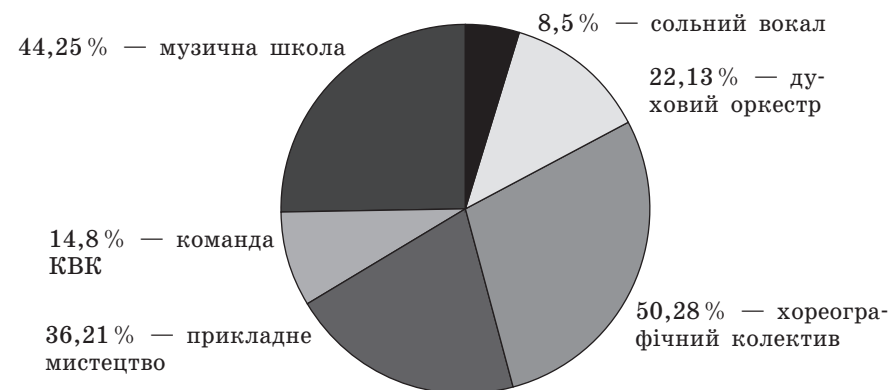
Кількість вихованців дошкільного навчального закладу «Джерельце»

Відвідування спортивних секцій

Участь у роботі Палацу культури та музичної школи

ДОДАТОК

Положення про батьківський комітет

Загальні положення

1. Комітет є добровільним громадським формуванням, створеним на основі єдності інтересів батьків щодо реалізації прав та обов'язків своїх дітей під час їх навчання в НВК с. Кам'янка.

2. У своїй діяльності комітет керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про об'єднання громадян», Конвенцією ООН «Про права дитини», Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, статутом НВК.
3. Члени батьківського комітету, термін його повноважень визначаються Радою НВК.

Основні завдання батьківського комітету

1. Захист інтересів своїх дітей, надання допомоги педагогічному колективу в реалізації завдань загальної середньої освіти.
2. Створення умов для:
 - формування й розвитку особистості учня та його громадянських позицій, становлення учнівського самоврядування;
 - виховання в учнів шанобливого ставлення до державних святинь, української мови і культури, історії та культури народів, які проживають в Україні;
 - формування загальнолюдської культури й моралі, культури міжетнічних відносин;
 - захисту здоров'я та збереження життя і здоров'я дітей;
 - підтримки обдарованих дітей;
 - усебічного зміцнення зв'язків між родинами, навчальним закладом і громадськістю з метою встановлення єдності їх виховного впливу на дітей;
 - залучення батьківської громадськості до професійної орієнтації учнів, позакласної та позашкільної роботи.

Основними принципами діяльності є:

- законність;
- гласність;
- колегіальність;
- толерантність;
- виборність;
- підзвітність і відповідальність перед загальними зборами батьків НВК.

Права та обов'язки комітету

Батьківський комітет має право:

- брати участь в обстеженні житлово-побутових умов учнів, які перебувають у несприятливих соціально-економічних умовах;
- установлювати зв'язки з місцевими органами виконавчої влади, сільськогосподарськими підприємствами щодо надання фінансової та матеріально-технічної допомоги НВК;

- виносити на розгляд керівництва НВК пропозиції щодо вдосконалення умов організації навчально-виховного процесу в НВК;
- звертатися до директора НВК, класних керівників, піклувальної, педагогічної ради та Ради НВК щодо роз'яснення стану й перспектив роботи НВК та з окремих питань, що турбують батьків;
- скликати позачергові батьківські збори (конференції);
- створювати благодійні фонди відповідно до чинного законодавства України, у тому числі контролювати надходження та розподіл грошей;
- надавати пропозиції щодо матеріальної допомоги учням, стимулювати діяльність педагогічних працівників і результативність виступів учнів-переможців олімпіад;
- сприяти покращенню харчування учнів;
- сприяти дотриманню санітарно-гігієнічних та матеріально-технічних умов функціонування навчального закладу;
- брати участь у прийнятті рішень стосовно організації оздоровлення учнів;
- контролювати раціональне використання фондів НВК.

Положення про піклувальну раду

Піклувальна Рада є центром організаційної структури управління, значно сприяє впорядкуванню управлінської діяльності всіх органів і ділянок навчально-виховного процесу, забезпечує динаміку та розвиток НВК як соціальної системи.

Метою діяльності піклувальної ради є забезпечення доступності загальної середньої освіти для всіх громадян, задоволення освітніх потреб осіб, залучення широкої громадськості до вирішення проблем навчання та виховання.

Основними завданнями піклувальної ради є:

- співпраця з органами виконавчої влади, організаціями, підприємствами, установами, навчальними закладами, окремими громадянами, спрямована на поліпшення умов навчання та виховання учнів (вихованців) у загальноосвітньому навчальному закладі;
- сприяння зміцненню навчально-виробничої, наукової, матеріально-технічної, культурно-спортивної, корекційно-відновної та лікувально-оздоровчої бази загальноосвітнього навчального закладу;

- сприяння організації та проведенню заходів, спрямованих на охорону життя та здоров'я учасників навчально-виховного процесу;
- організація дозвілля (конкурси, вечори, спортивні змагання тощо) та оздоровлення учнів (вихованців), педагогічних працівників;
- сприяння створенню та раціональному використанню фонду загальнообов'язкового навчання;
- сприяння виконанню чинного законодавства України щодо обов'язковості повної загальної середньої освіти;
- запобігання дитячій бездоглядності, сприяння працевлаштуванню випускників загальноосвітнього навчального закладу;
- стимулювання творчої праці педагогічних працівників та учнів (вихованців);
- усебічне зміцнення зв'язків між родинами учнів (вихованців) та загальноосвітнім навчальним закладом;
- сприяння соціально-правовому захисту учасників навчально-виховного процесу.

Основними функціями піклувальної ради є:

- організація літнього відпочинку учнів і працівників школи;
- проведення свят, спортивних змагань;
- заохочення кращих учителів;
- заохочення кращих учнів;
- надання допомоги малозабезпеченим учням та молодим учителям;
- проведення конкурсів професійної майстерності серед учителів;
- організація безкоштовного харчування, медичного обслуговування для педагогічних працівників та учнів;
- соціальний захист учнів та педагогів.

Положення про Раду НВК

Метою діяльності ради НВК є:

- сприяння демократизації та гуманізації навчально-виховного процесу;
- об'єднання зусиль педагогічного й учнівського колективів, батьків, громадськості щодо розвитку навчального закладу та вдосконалення навчально-виховного процесу;

- формування позитивного іміджу та демократичного стилю управління навчальним закладом;
- розширення колегіальних форм управління навчальним закладом;
- підвищення ролі громадськості у вирішенні питань, пов'язаних з організацією навчально-виховного процесу.

Основними завданнями ради є:

- підвищення ефективності навчально-виховного процесу;
- взаємодія з громадськістю, державними та приватними інститутами;
- стимулювання морального та матеріального заохочення учнів (вихованців), сприяння пошуку, підтримці обдарованих дітей;
- зміцнення партнерських зв'язків між родинами учнів (вихованців) та загальноосвітнім навчальним закладом з метою забезпечення єдності навчально-виховного процесу.

Рада НВК працює за **принципами:**

- колегіальності ухвалення рішень;
- добровільності та рівноправності членства.

До Ради обираються пропорційно представники від педагогічного колективу, учнів (вихованців) II–III ступенів навчання, батьків і громадськості.

Рада навчального закладу:

- організовує виконання рішень загальних зборів (конференції);
- вносить пропозиції щодо зміни типу, статусу, профільності навчання, вивчення іноземних мов та мов національних меншин;
- спільно з адміністрацією розглядає та затверджує план роботи НВК і здійснює контроль за його виконанням;
- разом з адміністрацією здійснює контроль за виконанням Статуту НВК;
- затверджує режим роботи НВК;
- сприяє формуванню мережі класів НВК, обґрунтовуючи її доцільність в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- приймає рішення спільно з педагогічною радою про представлення до нагородження випускників НВК золотою медаллю «За високі досягнення в навчанні» або срібною медаллю «За досягнення в навчанні» та нагородження учнів похвальними

- листами «За високі досягнення в навчанні» та похвальними грамотами «За особливі досягнення у вивченні окремих предметів»;
- разом із педагогічною радою визначає доцільність вибору навчальних предметів варіативної частини робочих навчальних планів, урахувавши можливості, потреби учнів (вихованців), а також тенденції розвитку регіону, суспільства та держави;
- погоджує робочий навчальний план на кожний навчальний рік;
- заслуховує звіт голови ради, інформацію директора та його заступників з питань навчально-виховної та фінансово-господарської діяльності;
- бере участь у засіданнях атестаційної комісії з метою обговорення питань про присвоєння кваліфікаційних категорій учителям;
- виносить на розгляд педагогічної ради пропозиції щодо поліпшення організації позакласної та позашкільної роботи з учнями (вихованцями);
- виступає ініціатором проведення добродійних акцій (ярмарків, конкурсів тощо);
- виносить на розгляд педагогічної ради та відповідного органу управління освітою пропозиції щодо морального й матеріального заохочення учасників навчально-виховного процесу;
- ініціює розгляд кадрових питань та бере участь у їх вирішенні;
- сприяє створенню та діяльності центрів дозвілля, а також залучає громадськість, батьків (осіб, які їх замінюють) до участі в керівництві гуртками, іншими видами позакласної та позашкільної роботи, до проведення оздоровчих та культурно-масових заходів з учнями (вихованцями);
- розподіляє та контролює кошти фонду загального обов'язкового навчання, приймає рішення про надання матеріальної допомоги учням (вихованцям);
- розглядає питання родинного виховання;
- бере участь за згодою батьків або осіб, які їх замінюють, в обстеженні житлово-побутових умов учнів, які перебувають у несприятливих соціально-економічних умовах;
- сприяє педагогічній освіті батьків;
- сприяє поповненню бібліотечного фонду та передплаті періодичних видань;
- розглядає питання здобуття обов'язкової загальної середньої освіти учнями (вихованцями).

А. Г. Соловійова, директор навчально-виховного комплексу «Вилківська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів — ліцей» Кілійського району Одеської області;

Н. П. Сивізіна, заступник директора з навчально-виховної роботи;

Т. І. Маляренко, педагог-організатор

ШКОЛА СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю — ШКОЛА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОЇ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

«Школа стає справжнім вогнищем культури лише тоді, коли в ній панують чотири культури: культ Вітчизни, культ Людини, культ Книги, культ Рідного Слова».

В. О. Сухомлинський

ВСТУП

Навчально-виховний комплекс «Вилківська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів — ліцей» розпочав свою роботу в 2001 році на базі загальноосвітньої школи № 2 міста Вилкове — однієї з кращих шкіл Кілійського району Одеської області.

До навчального комплексу входять:

- ліцей технологічного, біолого-хімічного профілю;
- загальноосвітня школа;
- очно-заочна школа;
- центр довузівської підготовки учнів випускних класів — філія центру довузівської підготовки Одеської академії холоду.

Навчання відбувається українською та російською мовами. Вивчаються дві іноземні мови: англійська та французька.

Педагогічний колектив НВК — це творчий, нестандартно працюючий колектив однодумців, якісний кадровий склад якого — 57 учителів, серед них мають вищу категорію — 18 чоловік, I категорію — 12 чоловік; II категорію — 11 чоловік, педагогічне звання «Вчитель-методист» — 12 чоловік, звання «Старший учитель» — 7 чоловік, Відмінники освіти України — 12 чоловік.

Компетентнісний, творчий розвиток особистості учня, створення умов для розвитку природних здібностей дитини, самореалізації її сутнісних сил у різних видах діяльності, навчання мистецтва життя, збереження її здоров'я є найголовнішими завданнями сучасної школи. Для успішного їх вирішення в НВК виникла потреба в розбудові сучасного навчального закладу — школи сприяння здоров'ю — школи ефективного розвитку компетентної творчої особистості.

Використовуючи багатий досвід видатних педагогів В. О. Сухомлинського, І. П. Іванова, С. Русової, І. Д. Беха, педагогів-новаторів України, досвід навчальних закладів Одещини — Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю — М. П. Гузика (м. Южне), Л. М. Паюл (м. Одеса), Т. А. Сааказли (Кам'янський НВК), Л. М. Ісаєвої (Липецька ЗОШ), педагогів Вінниччини, зокрема А. Бури, Т. Шаргородської (с. Олександрівка), С. Вацук (м. Ужгород), О. Сібіль (м. Запоріжжя) та інших, унікальну культуру та природну спадщину Дунайської дельти, нами створена школа сприяння здоров'ю — школа ефективного розвитку компетентної, творчої особистості.

Навчальному закладу властивий творчий пошук, постійне коригування власного досвіду, поступове відбивання найціннішого й прийняттого для роботи в умовах навчального закладу малого міста. Педагогічний колектив прагнув віднайти сучасні підходи, технології, форми роботи, щоб створити дієву модель навчально-виховного комплексу, забезпечити умови життя та поліпшення якості освіти, ефективного особистісного розвитку й самовдосконалення кожного вихованця, щоб випускник у реальному житті був здоровою, розвинутою, щасливою, успішною людиною. Унаслідок напружених пошуків створена *модель* «Школи сприяння здоров'ю — школи ефективного розвитку компетентної творчої особистості» навчально-виховного комплексу.

Провідна ідея школи сприяння здоров'ю — школи ефективного розвитку компетентної творчої особистості — це створення:

- позитивного навчально-виховного та соціокультурного середовища життєтворчості, ефективного розвитку компетентної творчої особистості, набуття нею життєвої компетентності, збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу;
- унікальної моделі природоохоронного й екологічного навчання, виховання (за експериментом).

Основна мета — виховання та розвиток вільної, життєлюбної, талановитої, здорової особистості, яка життєво компетентна, працездатна, з високими моральними якостями, суспільно активна, зі свідомою позицією, спрямованою на збереження та примноження цінностей національної культури й громадського суспільства, здатна до практичного життя.

Головні завдання школи сприяння здоров'ю — школи ефективного розвитку компетентної творчої особистості:

- розвиток в учнів творчих здібностей, усебічна підтримка обдарованих дітей;
- збереження та зміцнення здоров'я дітей, формування культури здорового способу життя дітей та їх батьків;
- виховання в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності;
- удосконалення форм і методів формування здорового способу життя;
- формування ціннісних орієнтацій, задоволення інтересів і потреб учнів;
- формування в учнів імунітету до антидевіантної поведінки та асоціальних вчинків;
- координація діяльності НВК, медичної та психологічної служби, позашкільних закладів м. Вилкове, громадських організацій, соціальних служб у рішенні проблеми школи сприяння здоров'ю, охорони, збереження та укріплення здоров'я учнів;
- підвищення професійної компетентності педагогів у здійсненні навчально-виховного процесу.

За інноваційним потенціалом досвід роботи можна характеризувати як **комбінаторно-моделюючий**. Використовуючи багатий досвід видатних педагогів, передовий педагогічний досвід,

унікальну культуру та спадщину Дунайської дельти, наша школа сприяння здоров'ю — школа ефективного розвитку компетентної творчої особистості — це створене позитивне педагогічно доцільне навчально-виховне та соціокультурне середовище, що базується на засадах педагогіки співробітництва, педагогіки толерантності, технологій особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, еколого-біологічних і природоохоронних технологій та активному (діяльнісному) підході.

Діяльність школи сприяння здоров'ю ґрунтується на **принципах**:

- єдності й диференційованості в змісті освіти;
- розливарного характеру навчання;
- співпраці та співтворчості між учителем, учнем та батьками;
- індивідуалізації та диференціації навчання;
- оптимізації навчально-виховного процесу.

У контексті державних стандартів і державних замовлень діяльність НВК орієнтована на забезпечення якісної освіти й збереження здоров'я дітей та якісної підготовки й перепідготовки педагогічних кадрів, здатних формувати в дітей та молоді позитивну мотивацію на здоровий спосіб життя.

ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

Пріоритетні дії щодо забезпечення якості освіти та розвитку НВК:

- **забезпечення якісного освітнього процесу, профільного навчання** відповідно до нормативно-правових актів, документів освіти, зорієнтованих на інтереси, потреби та запити учнів;
- **взаємодія НВК**, батьків, державних установ, громади соціокультурної системи міста Вилкове з питань збереження життя та здоров'я учнів, підтримки здорового способу життя;
- створення умов щодо **забезпечення здорового середовища**, що базується на засадах доброзичливого відношення до дитини, педагогіки співробітництва, педагогіки толерантності, технологій особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, еколого-біологічних і природоохоронних технологій, спрямованих

на зміцнення здоров'я дітей, їх фізичного, інтелектуального і духовного розвитку;

- **науково-методичне забезпечення** якісної освіти та школи сприяння здоров'ю, системне підвищення професійної компетентності сучасного вчителя, класного керівника для реалізації особистісно орієнтованого, здоров'язберігаючого підходу в освіті;
- **ефективне партнерство** між міською лікарнею та вчителями, шкільною медичною службою, забезпечення ефективної діяльності шкільної **медичної служби**, забезпечення повноцінного медичного обслуговування, упровадження новітніх «виїзних» технологій медичного забезпечення;
- забезпечення діяльності **психолого-соціальної служби** (психолог, соціальний педагог, рада профілактики), укріплення та підтримка психологічного здоров'я учасників навчально-виховного процесу, здійснення соціально-правового захисту життя, здоров'я дітей, профілактика соціального неблагополуччя кожної дитини та надання їй допомоги;
- забезпечення якісним **харчуванням** учнів, діє шкільна їдальня (120 місць) під ретельним контролем адміністрації НВК, шкільної медичної служби, шкільного батьківського комітету;
- забезпечення **змістовного відпочинку дітей** у позаурочний час та під час канікул: вечори відпочинку, дискотеки, КВАДОК, інтелектуальні змагання, конкурси, вечорниці, родинні свята, спортивні змагання, засідання клубів за інтересами; екскурсії, екологічні експедиції, десанти, літній оздоровчий дитячий табір «Рибачок» для учнів 1–10 класів; табір праці та відпочинку для учнів 6–10 класів; шкільне лісництво для учнів 6–8, 10 класів;
- **здійснення моніторингу** фізичного, психічного та морального здоров'я дітей;
- упровадження багаторівневої освітньо-виховної моделі «**Школи екологічного розвитку**» (за експериментом);
- забезпечення **інформованості учнів НВК** про здоровий спосіб життя через програми: «Охорона безпеки життєдіяльності», «Охорона здоров'я», «Фізична культура», «Здоровий спосіб життя», «Дім, у якому ти живеш», «Рівний — рівному», «Основи медичних знань», «Екологія», «Підготовка до сімейного життя»;
- участь учнів у науково-дослідній, просвітницькій роботі, акціях «Допоможи дітям», «Милосердя», «За здоровий спосіб життя»,

«Зелений Дунай», «Рибам — чиста вода, птахам — чисте повітря, вилківцям — чисте місто»;

- **об'єднання та координація зусиль** з формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя державних та громадських організацій, «МАМА-86», дитячих неурядових об'єднань, дітей та родин щодо вирішення питань стосовно здоров'я дітей;
- **найповніше використання унікальної етнокультури, традицій і природної спадщини Дунайської дельти;** здійснення практичної природоохоронної роботи, діяльнісне збереження природної спадщини дельти Дунаю в органічному поєднанні з охороною історико-культурної спадщини Придунав'я;
- **упровадження системи соціальної підтримки** здорового способу життя, стимулювання збереження й зміцнення власного здоров'я;
- **підтримка батьківською шкільною радою** ініціативи щодо розбудови та розвитку школи сприяння здоров'ю;
- **активізація пропагандистсько-просвітницької діяльності в громаді;**
- **забезпечення гласності роботи** школи сприяння здоров'ю.

При створенні фізичного середовища життєдіяльності учасників навально-виховного процесу, **регламентації гігієнічних умов і режимів навчання** при сучасних формах організації навчально-виховного процесу в **НВК працюють кафедри:**

- суспільно-гуманітарних дисциплін;
- природничо-математичних дисциплін;
- іноземних мов;
- учителів художньо-естетичного циклу;
- фізичного виховання, ОБЖ, ДПЮ;
- трудового навчання;
- української мови та літератури;
- російської мови та літератури;
- початкових класів;
- класних керівників і класоводів.

У школі сприянню здоров'ю НВК діє **Центр охорони здоров'я**, до складу якого входять:

- шкільна творча група вчителів «За здоровий спосіб життя»;
- учителі ОБЖ;

- медичний персонал школи;
- педагог-тренер за програмою «Рівний — рівному»;
- комітет з питань праці шкільного парламенту (санітарна комісія);
- керівник дружини юних пожежників-рятувальників;
- керівник агітбригади «За здоровий спосіб життя»;
- шкільний психолог;
- керівник клубу майбутніх батьків;
- комітет інформації та статистики шкільного парламенту;
- комісія батьківського комітету школи;
- завідувач шкільної столової.

Центр охорони здоров'я здійснює:

- розробку та реалізацію проекту збереження репродуктивного здоров'я школярів;
- організацію та контроль медичного обстеження школярів, діагностування учнів;
- моніторинг стану здоров'я учнів;
- аналіз та контроль за станом харчування дітей;
- організацію роботи санітарної комісії школи;
- забезпечення гласності роботи через шкільну газету;
- проведення лекцій за темою для слухачів клубу майбутніх батьків;
- внесення питань збереження здоров'я школярів на засідання педагогічної ради, кафедр, МО класних керівників, педагогічних консиліумів;
- проведення тижня здоров'я, ОБЖ, Днів спорту в закладі;
- проведення тренінгових занять з учнями за програмою «Рівний — рівному»;
- підготовку виступів агітбригад ДЮП «За здоровий спосіб життя»;
- проведення тренувальних занять з цивільної оборони.

Для забезпечення в навчальному закладі панування **«чотирьох культур: культу Вітчизни, культу Людини, культу Книги, культу Рідного Слова»** (за В. О. Сухомлинським) створено умови ефективного розвитку компетентної творчої особистості, **до послуг учнів НВК:**

- профільно-предметні гуртки за інтересами;
- індивідуально-групові консультації;

- спортивні секції (12);
- курси за вибором (8);
- комп'ютерні класи (2);
- шкільна психолого-соціальна служба;
- шкільна медична служба (медична сестра, логопед, лікар);
- шкільний музей «Історія школи»;
- актовий зал;
- зала хореографії;
- спортивна зала;
- спортивні майданчики (2);
- бібліотека (21 058 екз.);
- кабінет естетичного виховання;
- 16 комп'ютерних програм: «Енциклопедія з біології», «Енциклопедія Кирила і Мефодія», «Атлас з географії. 10–11 клас», «Атлас з географії України. 8–9 клас», «Атлас з історії України. 5 клас», «Атлас із історії України. 8 клас», «Атлас із всевітньої історії. 9 клас», «Атлас з всевітньої історії. 8 клас», ППЗ «Школяр», ППЗ «Фізика–8», «ПМК. ТЕРМ–7» (завдання з математики), «Бібліотека електронних наочностей», «Хімія. 8–9 класи», «Фізика. 7–9 класи», «Віртуальна фізична лабораторія. 7–9 клас», «Віртуальна фізична лабораторія. 10–11 клас», «Фізика. Ваш репетитор».

Учні мають змогу поглибити знання з англійської, французької мови; біології; хімії; предмету «Екологія людини»; математики; української літератури; інформатики; краєзнавства; психології; художньої культури; художньої вишивки; історії.

У НВК упроваджуються **програми** для підвищення розуміння учнями переваги здорового способу життя, формування в учнів здоров'язберігаючої компетентності:

1. За базовим компонентом: «Охорона безпеки життєдіяльності», «Основи здоров'я», «Фізична культура».

Для учнів I ступеня:

1–4 клас — «Основи здоров'я», «Фізична культура».

Для учнів II ступеня:

5–8 клас — «Основи здоров'я», «Фізична культура».

9 клас — «Охорона безпеки життєдіяльності», «Фізична культура».

Для учнів III ступеня:

10–11 клас — «Охорона безпеки життєдіяльності», «Фізична культура».

Для ліцеїстів (10–11 класи):

10–11 клас — «Охорона безпеки життєдіяльності», «Фізична культура»;

2. За додатковим компонентом:

- реалізується серед учнів 1–11 класів шкільна комплексна програма превентивного виховання «*Твоє життя — твій вибір*» (на 2008/10 рр.);
- реалізується серед учнів 6–7 класів програма МОН України «*Рівний — рівному*»;
- реалізується програма «*Школа проти ВІЛ/СНІД*» Міністерства освіти і науки України;
- реалізується шкільна **програма з профілактики девіантної поведінки учнів**;
- реалізуються авторські Програми: «Екологічне виховання учнів 8–10 класів» (Ю. М. Склюєва), «Дім, у якому ти живеш» (Т. І. Балацька), «Основи психології» (Г. В. Стефанова), «Здоровий спосіб життя» (Г. В. Стефанова).

Для учнів НВК діють **шкільні предметні гуртки**, введено **спецкурс**:

- здоровий спосіб життя (9 клас);
- сучасні офісні інноваційні технології (10 клас);
- за сторінками підручника хімії (10 клас);
- здоров'я людини та довкілля (10 клас);
- екологія (10–11 клас);
- практикум розв'язування задач з генетики (10 клас);
- практикум розв'язування задач з хімії (10 клас);
- основи медичних знань (10 клас);
- індивідуальні заняття з хімії (10 клас);
- основи психології. Психологія спілкування (11 клас);
- художня культура (10–11 клас);
- групові заняття з математики (9–11 класи);
- основи теорії української літератури (11 клас);
- за сторінками підручника граматики (9–11 класи);
- історичні постаті ХХ сторіччя (11 клас);
- історичне краєзнавство (8–11 клас).

Учні НВК мають змогу брати участь у:

- молодіжній еколого-культурологічній експедиції «Задунайська січ»;
- загальнонаціональних та міжнародних еколого-освітніх заходах: День Довкілля, День Землі, «Марш парків», Міжнародний день Чорного моря, Міжнародний день Дунаю;
- тренінгу-таборі «Здорова молодь — здорове майбутнє».

Широка мережа різноманітних гуртків, секцій, клубів за інтересами, організованих у НВК, сприяє залученню учнів до активного та корисного проведення свого вільного часу. У НВК діють **дитячі об'єднання за інтересами:**

- клуб «Червоні вітрила» для учнів 9–11 класів;
- дитяче об'єднання «Веселка» для учнів 5–8 класів;
- дитяче об'єднання «Світлячок» для учнів 1–4 класів;
- клуб «Пошук»;
- клуб «Знатоки» для 3–4 класів;
- клуб «Інтелектуал» для 7–8 класів;
- клуб «КВАДОК» для учнів 9–11 класів;
- клуб «Що? Де? Коли?»;
- екологічний клуб;
- гурток краєзнавства та юних екскурсоводів;
- театральна студія;
- фольклорний ансамбль «Нові липоване»;
- вокальний гурток;
- шаховий клуб;
- спортивні секції (легкої атлетики, футбол, міні-футбол; баскетбол; волейбол; настільний теніс, гребля на байдарках та каное);
- клуб майбутніх батьків;
- загони волонтерів: волонтери милосердя; волонтери екологи; волонтери пам'яті.

У НВК реалізується **профільне навчання.**

Метою створення профільних класів є організація роботи з обдарованими учнями. За власним бажанням учнів у 9–11 класах навчання відбувається за технологічним, біолого-хімічним, природничо-математичним напрямками. Профільні предмети: хімія, біологія, математика та інформатика, фізика.

Узагальнена таблиця профільного навчання

№ з/п	Рік	Профіль навчання					
		Технологічний	Біолого-хімічний	Гуманітарний	Усього учнів	Поступило	
						Чол.	%
1	2002–2003	21 чол.	18 чол.	—	39 чол.	33	85 %
2	2003–2004	21 чол.	21 чол.	—	42 чол.	38	90 %
3	2004–2005	25 чол.	—	18 чол.	43 чол.	40	93 %
4	2005–2006	26 чол.	—	13 чол.	39 чол.	39	100 %
5	2006–2007	32 чол.	32 чол.	—	64 чол.	62	97 %
6	2007–2008	26 чол.	22 чол.	—	48 чол.	46	96 %
Усього		151 чол.	93 чол.	31 чол.	275 чол.	258	94 %

Аналіз результатів свідчить, що майже всі випускники НВК продовжують навчання у вищих, середніх спеціальних навчальних закладах. Тридцять три випускника НВК працюють у ліцеї вчителями, у тому числі фізичної культури — 2 випускники.

У НВК реалізуються **програми:**

- загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки в міжріччя «*Дунай — Південний Буг*»;
- програма МОН України, Академії педагогічних наук, ПРООН/ЮНЕЙДС «Сприяння просвітницькій роботі „*Рівний — рівному*”» серед молоді України щодо здорового способу життя;
- програма «*Охорона здоров'я*» МОН України;
- програма «*Охорона безпеки життєдіяльності*» МОН України;
- програма «*Основи психології*» МОН України;
- шкільна комплексна програма превентивного виховання «*Твоє життя — твій вибір*» на 2008–2010 роки;
- програма «Багаторівнева освітньо-виховна модель „*Школи екологічного розвитку*”»;
- шкільна програма *роботи з обдарованими учнями*;
- шкільна програма «*Шкільний автобус*» МОН України;
- програма «*Козацький гарт*»;
- програма «*Школа проти ВІЛ/СНІД*» МОН України;
- програма «*Фізична культура*» МОН України;
- програма з *профілактики девіантної поведінки учнів*;

- програма «*Екологічне виховання учнів*» (автор Ю. М. Склюєва);
- програма «*Дім, у якому ти живеш*» (автор Т. І. Балацька).

РОЗБУДОВА ОСВІТНЬО-ВИХОВНОЇ МОДЕЛІ «ШКОЛИ ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ»

З 2008 року НВК став Всеукраїнським експериментальним майданчиком за проблемою «*Використання еколого-біологічних і природоохоронних технологій у впровадженні профільного навчання та орієнтації учнів на вибір подальшого навчання*».

Екологічне напрямок у НВК є одним із головних факторів у вихованні компетентної особистості, бо місце, у якому ми живемо, унікальне і з погляду розташування, і з погляду побуту, і з погляду природних умов. Вилкове — це маленька українська Венеція, це місто рибалок, це перлина дельти Дунаю. Тому НВК співпрацює з Інформаційно-туристичним центром Дунайського біосферного заповідника Національної академії наук України, з дошкільним навчальним закладом «Золота рибка», Вилківським Будинком творчості.

Створена унікальна модель співпраці: «*Інформаційно-туристичний центр Дунайського біосферного заповідника — дошкільний навчальний заклад «Золота рибка» — НВК «Вилківська загальноосвітня школа I–III ступенів — ліцей» — Молодіжний Дунайський клуб*».

НВК включено до загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки в міжріччі «Дунай — Південний Буг». З 2008 року НВК став Всеукраїнським експериментальним майданчиком за проблемою «*Використання еколого-біологічних і природоохоронних технологій у впровадженні профільного навчання та орієнтації учнів на вибір подальшого навчання*». Упроваджується багаторівнева освітньо-виховна модель «*Школи екологічного розвитку*» (за експериментом), яка має такі складові рівні:

- рівень 1 «*Краплинка*» — дошкільний заклад «Золота рибка»;
- рівень 2 «*Світлячок*» — охоплює 1–4 класи НВК;
- рівень 3 «*Еколенд*» — охоплює 5–9 класи НВК;
- рівень 4 «*Ойкумена*» — ліцейські 10–11 класи.

У роботі простежується *наступність* між дошкільним закладом, початковою школою, школою II ступеня та ліцеєм:

- засвоєння елементарних знань про навколишнє середовище та правил поведінки людини в ньому;
- здобуття навчального досвіду, активного включення та реалізації життєвих планів особистості.

Мета «Школи екологічного розвитку»:

- створення умов для адаптації учнів до здобуття якісної європейської освіти;
- використання виховного потенціалу навчальних предметів у навчально-виховному процесі;
- формування особистості, що володіє не тільки певним обсягом наукових знань, але й відповідними моральними якостями, активною громадською позицією;
- виховання екологічно свідомої особистості.

Завдання школи екологічного виховання:

- формування в молоді екологічної культури та гуманістичного світогляду, раціонального природокористування;
- оволодіння науковими знаннями про довкілля, складні взаємозв'язки в природі, що склалися протягом тривалого історичного розвитку;
- виховання національної свідомості засобами еколого-натуралістичної освіти, вивчення питань українознавства, ознайомлення з природою Дунайського біосферного заповідника НАНУ та України;
- формування знань і вмінь дослідницького характеру, спрямованих на розвиток інтелекту, творчої та ділової активності, життєвої позиції в питаннях екологічного характеру;
- залучення талановитої молоді до просвітницької діяльності серед широких верств населення через роботу дитячої неурядової організації — Молодіжного дунайського клубу Вилкове;
- розробка єдиної навчальної програми використання екологічних технологій з усіх шкільних предметів для базової школи з метою свідомого обрання профілю навчання.

На базі НВК проводяться екологічні семінари та конференції району й області, Всеукраїнські збори учасників екологічних експедицій.

Багаторівнева освітньо-виховна модель школи екологічного розвитку «Дошкільний заклад «Золота рибка» — школа-лицей — ДБЗ — Молодіжний дунайський клуб

<p>I рівень — «Кривля» (дошкільний навчальний заклад «Золота рибка»)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Години спілкування про природу • Бесіди про рослини й тварини • Години милування природою • Екскурсія до ДБЗ • Екологічні ігри, казки • Зимові новорічні казки • Конкурси малюнків • «Природа очима дітей» 	<p>II рівень — «Світлячок» (1–4 класи)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предмети освітньої галузі «Людина і світ» • Курс «Земля — наш спільний дім», клуб «Еврика» • Уроки спілкування з природою • Екскурсія до ДБЗ, прогулянки • Екологічні ігри, казки • Екологічні свята • Літературно-екологічні вітальні 	<p>III рівень — «Еколенд» (5–9 класи)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предмети природничого циклу • Гуртки «Чілім», «Живе срібло», «Пізнай свій рідний край» • Уроки мислення в природі • Екскурсії в природу • Агітбригада «Еколог» • Свята «Пташиний вернісаж», «День Дунаю» • Факультативи «Здоров'я людини та довкілля», «Екологія» 	<p>IV рівень — лицейний «Ойкумена» (10–11 класи)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предмети природничого циклу • МАН, секція «Екологія» • Факультативи «Екологія», «Навчаємося вирішувати екологічні проблеми», «Основи медичних знань» • Природоохорона та громадсько-корисна робота в Молодіжному дунайському клубі • Підготовка наукових повідомлень
---	--	--	--

<p>• Батьківський лекторій «Великий учитель природа»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Круглі столи, усні журнали, читачкі конференції, театралізовані екологічні вистави • Виставки «Умілі руки», акції «Синиця», «Дерево моєї родини» • Екологічні десанти • Екологічна стежка «Пізнай свій край» 	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка наукових повідомлень • Всеукраїнська акція «Зелений проросток майбутнього» • Проекти «Життя без сміття», «Чисті береги» • Конкурси малюнків і фотографій • Всеукраїнський конкурс «Мій рідний край — моя земля» • Шкільне лісництво 	<ul style="list-style-type: none"> • Екскурсії, туристичні походи, експедиції • Міжнародний день води, День Довілля, Міжнародний день Дунаю • Захист творчих проєктів, рефератів • Тиждень екології, Всеукраїнський фестиваль науки • Прес-конференції, семінари • Конкурс фотографій «Люблю тебе, мій рідний край» • Акції «Збережемо ерику», «Соснові ліси для нащадків» • Загін «Зелений па-труль» • Вечори, свята • Шкільна газета «Еко рубрика»
--	---	---	--

УЧНІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

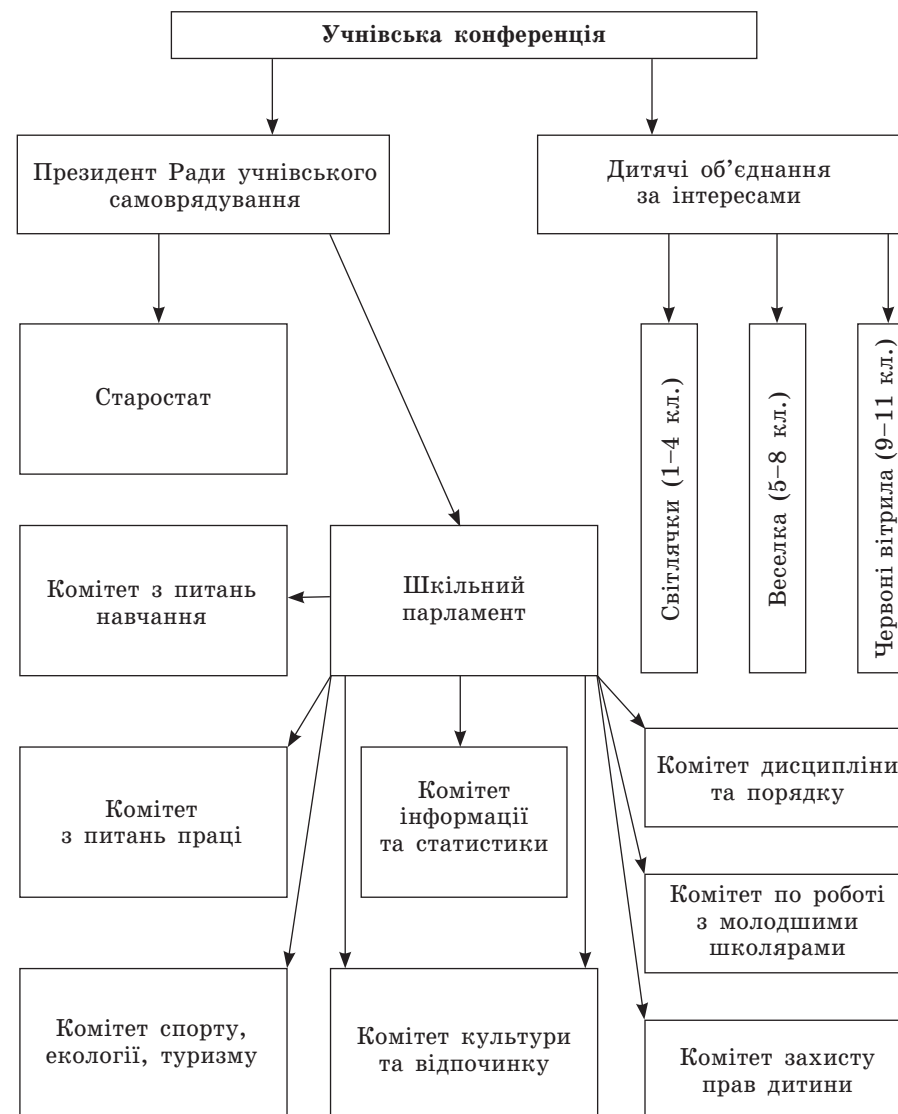
На засадах партнерства, співдіяльності та співтворчості в НВК працює дієва **система шкільного самоврядування** через розгалужені дитячі об'єднання за інтересами та учнівське самоврядування президентсько-парламентської республіки, яка згуртовує учнів у єдиний колектив, формує в них свідоме та відповідальне ставлення до своїх прав й обов'язків. Робота учнівського самоврядування спрямована на розвиток духовної сфери дитини, фізичного здоров'я, її соціалізацію, виховання компетентної особистості. Сфери діяльності учнівського самоврядування різноманітні. Важливу роль у школі виконує **Парламент школи**, який складається з восьми комітетів:

- комітет з питань навчання (контроль за успішністю, робота з обдарованими учнями, проведення турнірів, конкурсів знавців з різних предметів, вечори. Засідання клубу «Інтелект», інтелектуальний тур гри «Млин»);
- комітет інформації та статистики (соціологічні дослідження, ведення рейтингу активності участі класів у позакласній діяльності, випуск стіннівок, оголошень, шкільної газети);
- комітет дисципліни та порядку (чергування, дисципліна, нагляд за виконанням статуту НВК, вимог режиму життєдіяльності школи. Контроль за відвідуванням уроків. Організація роботи з правового виховання);
- комітет з питань праці (відповідає за стан кабінету, озеленіння, провітрювання кімнат, санітарні п'ятниці, збереження шкільного майна, зовнішній вигляд учнів, бере участь у розподілі та закріпленні територій за класами. Оформлення залу до свят);
- комітет культури та відпочинку (керує проведенням культурно-масових заходів, організацією шкільних вечорів. Несе відповідальність за утримання; підготовку художньої частини та програму дозвілля. Вивчає побажання учнів щодо організації роботи шкільних гуртків);
- комітет по роботі з молодшими школярами (шефська робота, організація змістовного дозвілля молодших школярів, презентація діяльності органів учнівського самоврядування);
- комітет спорту, екології, туризму (пропаганда здорового способу життя. Підготовка екологічної агітбригади, проведення Дня

здоров'я, походи рідним краєм, змагання «Козацькі забави», зустрічі з лікарями);

- комітет захисту прав дитини (проведення волонтерських акцій, акцій «Діти — дітям», «Допоможи дітям». Захист прав та інтересів учнів. Розв'язання конфліктних ситуацій).

Структура учнівського самоврядування

ДІЯЛЬНІСТЬ ШКІЛЬНИХ МЕДИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГО-СОЦІАЛЬНОЇ СЛУЖБ

У НВК забезпечують діяльність з формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя учнів та молоді медична та психолого-соціальна служби.

Медичною службою НВК (медична сестра, логопед, лікар-педіатр, стоматолог) ведеться:

- первинний медичний огляд дітей;
- організація поглиблених медичних оглядів дітей;
- ведення індивідуальних «Карт здоров'я»;
- дотримання санітарно-гігієнічних норм режиму харчування школярів;
- пропаганда здорового способу життя (зустрічі, лекції, виступи, конференції, батьківські збори);
- проводиться моніторинг стану здоров'я дітей;
- проводяться індивідуальні консультації.

Моніторинг стану здоров'я виявив, що в НВК навчається 17% учнів з багатодітних сімей, 18% — із малозабезпечених сімей, 1% — діти-сироти, 0,5% — діти-чорнобильці, 4,5% — діти з неповних сімей. Аналіз результатів медичного огляду показав, що основні захворювання учнів НВК — це міопія, захворювання судинної системи, захворювання опорно-рухового апарату, захворювання шлунково-кишкового тракту. Збільшилася кількість хворих на міопію — на 12%.

За підсумками моніторингу стану здоров'я виявлено:

1. У НВК створено медичні групи: основну, підготовчу, спеціальну, звільнених від занять фізичною культурою (див. табл.);

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Основна медична група		Підготовча медична група		Спеціальна медична група		Звільнені від уроків фізкультури	
			чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
1.	2005–2006	714	598	84 %	81	11 %	35	5 %	—	—
2.	2006–2007	685	585	85 %	81	12 %	19	3 %	—	—
3.	2007–2008	609	515	85 %	78	13 %	16	2 %	—	—

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	9-й клас			11-й клас		
			Усього чол.	Звільнено		Усього чол.	Звільнено	
				чол.	%		чол.	%
1.	2005–2006	714	93	1	1 %	73	1	1 %
2.	2006–2007	685	85	1	1 %	82	3	4 %
3.	2007–2008	609	73	1	1 %	68	2	3 %

2. Медичною службою НВК проводиться профілактична робота серед учнів НВК щодо пропаганди збереження здоров'я, слідуванням за ним, попередження захворювань;
3. Батькам надаються консультації та необхідні рекомендації щодо лікування та профілактики захворювань;
4. Здійснюється контроль за харчуванням учнів;
5. Разом зі шкільним комітетом з питань праці здійснюється контроль за дотриманням учнями НВК особистої гігієни, чистоти кабінетів та території НВК, налагоджено випуск санітарних бюлетенів;
6. Усі лікувально-профілактичні та санітарно-оздоровчі заходи реєструються в спеціальних журналах та картках учнів.

Провідною стратегією нашого закладу є стратегія якісного навчання та виховання, які виступають як загальна й необхідна форма психічного розвитку дітей — саме тою формою організації цього процесу, а не самостійним процесом, що відбувається поряд із розвитком (за теорією Д. Б. Єльконіна, В. В. Давидова).

Мета психолого-соціальної служби: створення умов, сприятливих для розвитку емоційної, соціальної та пізнавальної культури як загальної здібності — компетенції.

Завдання:

- молодша школа — адаптація першокласників до навчання. Вивчення рівня готовності до переходу до середньої школи;
- середня школа — адаптація п'ятикласників до навчання в середній школі, виділення «групи ризику» для супроводження, виявлення дітей з високим рівнем інтелектуальних здібностей, дослідження комфортності навчання, готовність до навчання в ліцейських класах;

- старша школа — адаптація до старшої школи, вивчення рівня особистої зрілості;
- застосування адекватних розвиваючих та корекційних програм для розвитку особистої зрілості й соціальної компетентності учнів;
- медпрацівники — проведення індивідуальної роботи з учителями, виступи на педрадах, проведення ППК, семінарів-практикумів та ділових ігор, МО класних керівників;
- батьки — оволодіння прийомами та методами ефективної взаємодії з дітьми, створення сприятливих умов для їх розвитку.

Психолого-соціальною службою НВК здійснюється:

- анкетування учнів, батьків, учителів;
- діагностика (психологічне та соціальне обстеження дітей та підлітків, їх груп, колективів, умов навчання та розвитку), виявлення дітей «групи ризику»;
- корекція з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку учнів;
- надання психолого-педагогічної допомоги школярам та їх батькам;
- відвідування на дому учнів з девіантною поведінкою;
- контроль за адаптацією учнів як перших, так і п'ятих класів;
- контроль за адаптацією учнів до старшої школи;
- вивчення рівня особистої зрілості учнів;
- вивчення рівня готовності учнів початкової школи до переходу до школи II ступеня;
- забезпечення дотримання норм охорони та захисту прав дітей і підлітків;
- профілактична робота з формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя;
- проведення семінарів-практикумів та ділових ігор, індивідуальної роботи з учителями, виступи на педрадах, шкільному методичному об'єднанні класних керівників, батьківських зборах;
- моніторинг розвитку позитивного навчально-виховного та соціокультурного середовища життєтворчості, ефективного розвитку компетентної творчої особистості, набуття нею життєвої компетентності.

Особливу увагу психолого-соціальної служби приділяє розвитку мотивації, станів адаптації школярів у періоди змін умов навчання. У НВК з 1999 року здійснюється систематичний моніторинг за процесом адаптації учнів як до першого, так і до п'ятого класу. Серед причин дезадаптації виділяються такі фактори: порушення відносин дитини з однолітками; агресивність; замкненість; неадекватна самооцінка; низький рівень розвитку пізнавальних процесів; вузька мотивація; соціальні умови, які не залежать від школи.

Завдяки постійному контролю з боку психолога, соціального педагога та педагогічного колективу проблеми адаптаційного періоду в переході учнів до середньої ланки школи та особливостей роботи з учнями 5-х класів у системі особистісно орієнтованої освіти отримано достатньо високі показники адаптованості серед учнів.

Психологічний супровід навчально-виховного процесу:

1. Упровадження знань педагогічної психології в діяльність педагогічного колективу. З цією метою проводилися психолого-педагогічні консиліуми, педагогічні наради, ділова діагностична гра «Особливості педагогічного спілкування», круглий стіл «Діти, які потребують педагогічної підтримки», чотири ППК;
2. Упровадження технологій ефективного спілкування між батьками та дітьми. Цей напрямок допоміг правильно організувати діяльність і методичку проведення батьківських зборів та консультацій. Для корекції педагогічного процесу була проведена діагностична методика «ГОЛ — учитель очима учня». Результати діагностики дозволили зробити висновок, що рівень педагогічної майстерності достатньо високий;
3. Робота з молодшими школярами проводилася за напрямками готовності першокласників до навчання, їх адаптації до шкільного життя; сформованості готовності до переходу до середньої школи учнів четвертих класів;
4. Робота з учнями середньої школи за напрямком адаптації п'ятикласників до навчання в середній школі;
5. Робота з учнями в старшій школі за напрямком профорієнтаційної направленості та психологічної підготовки школярів до зовнішнього тестування.

На підставі аналізу роботи психологічної служби за минулий навчальний рік пріоритетними напрямками роботи в 2008/09 н. р. є такі:

- збереження психологічного здоров'я учнів молодшої, середньої, старшої школи;
- збереження позитивного психологічного клімату серед учителів;
- попередження виникнення «синдрому емоційного вигорання».

Проведений аналіз результатів ретельного медичного огляду учнів НВК, вивчення рівня тривожності, адаптації та діагностичної роботи дає можливість педагогічному колективу НВК:

- сформувати мотивацію учнів на здоровий спосіб життя;
- організувати додаткові заняття з валеології;
- проводити індивідуальні консультації з корекції шкідливих для здоров'я звичок;
- провести корекцію навчально-виховного процесу, урахувавши групи здоров'я;
- ефективне партнерство між міською лікарнею та НВК, учителями та шкільною медичною службою, забезпечення ефективної діяльності шкільної медичної служби, забезпечення повноцінного медичного обслуговування, упровадження новітніх «візних» технологій медичного забезпечення;
- забезпечення діяльності психолого-соціальної служби (психолог, соціальний педагог, рада профілактики), укріплення та підтримки психологічного здоров'я учасників навчально-виховного процесу, здійснення соціально-правового захисту життя, здоров'я дітей, профілактики соціального неблагополуччя кожної дитини та надання їй допомоги;
- здійснення моніторингу фізичного, психічного та морального здоров'я дітей.

ВЗАЄМОДІЯ НВК, БАТЬКІВ, ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ, ГРОМАДИ, СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СИСТЕМИ МІСТА ВИЛКОВЕ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ

Взаємодія НВК, батьків, державних установ, громади, соціокультурної системи міста Вилкове з питань збереження життя

та здоров'я учнів, підтримки здорового способу життя забезпечує єдині погляди на сутність та значення здоров'я в житті людини, вимоги та норми поведінки людини, яка дозволяє в умовах соціального середовища продовжувати навчання.

Навчально-виховний комплекс співпрацює з:

- Національною академією наук України;
- Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді;
- Українським еколого-культурним центром;
- Державною службою заповідної справи Міністерства охорони навколишнього середовища України;
- Одеським державним екологічним університетом;
- Молодіжним екологічним центром ім. Вернадського;
- Еколого-просвітницьким центром «Заповідники» (Москва, Росія);
- Одеським обласним інститутом удосконалення вчителів;
- Одеським валеологічним центром;
- Районною станцією юних техніків (СЮТ).

НВК співпрацює з державними та громадськими структурами

м. Вилкове:

- Інформаційно-туристичним центром Дунайського біосферного заповідника Національної академії наук України;
- Молодіжним дунайським клубом м. Вилкове — дитяча неурядова організація;
- екологічним клубом «Дунай» м. Вилкове;
- дошкільним навчальним закладом «Золота рибка» м. Вилкове;
- дошкільним навчальним закладом «Струмок» м. Вилкове;
- дитячо-юнацькою спортивною школою м. Вилкове;
- Будинком дитячої творчості м. Вилкове;
- Будинком культури м. Вилкове;
- міською дитячою бібліотекою;
- міською бібліотекою;
- міським та районним центрами зайнятості;
- громадською організацією «МАМА-86»;
- музеєм краєзнавства м. Вилкове;
- картинною галереєю м. Вилкове;
- туристичними агентствами м. Вилкове.

НВК укладені договори про співробітництво з Ізмаїльським державним гуманітарним університетом, Одеською академією холоду, Одеською державною аграрною академією. Тісні зв'язки з вищими навчальними закладами допомагають співпрацювати учням та викладачам на високому науковому рівні в межах Малої академії наук.

Мета взаємодії:

- створення умов щодо *забезпечення здорового середовища*, яке базується на засадах доброзичливого відношення до дитини, педагогіки співробітництва, педагогіки толерантності, технологій особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, еколого-біологічних і природоохоронних технологій, спрямованого на зміцнення здоров'я дітей, їх фізичного, інтелектуального та духовного розвитку;
- забезпечення *інформованості учнів НВК* про здоровий спосіб життя через програми «Охорона безпеки життєдіяльності», «Фізична культура», «Основи здоров'я», «Здоровий спосіб життя», «Основи психології», «ВІЛ/СНІД», «Рівний — рівному», «Основи медичних знань», «Екологія», «Підготовка до сімейного життя» та участь учнів у науково-дослідній, просвітницькій роботі, акціях «Допоможи дітям», «За здоровий спосіб життя», «Зелений Дунай», «Рибам — чиста вода, птахам — чисте повітря, вилківцям — чисте місто», «Милосердя»;
- *об'єднання та координація зусиль* з формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя державних та громадських організацій, «МАМА-86», дитячих неурядових об'єднань, дітей і родин щодо вирішення питань стосовно здоров'я дітей;
- *упровадження системи соціальної підтримки* здорового способу життя, стимулювання збереження та зміцнення власного здоров'я;
- *підтримка батьківською шкільною радою* ініціативи щодо розбудови та розвитку школи сприяння здоров'ю;
- пропагандистсько-просвітницька діяльність у громаді;
- робота з батьками;
- батьківський лекторій «Великий учитель природа» з метою пропаганди екологічного виховання.

Взаємодія навчально-виховного комплексу із зовнішнім середовищем з питань збереження та зміцнення здоров'я вихованців

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Реалізація завдань розбудови школи сприяння здоров'ю здійснюється через науково-методичну роботу НВК, працюють 10 кафедр: суспільно-гуманітарних дисциплін; природничо-математичних дисциплін; іноземних мов; учителів художньо-естетичного циклу; фізичного виховання, ОБЖ, ДПЮ; трудового навчання;

української мови та літератури; російської мови та літератури; початкових класів; класних керівників та класоводів.

Уся методична робота НВК спрямована на розвиток компетентної особистості, здатної вийти за межі отриманих знань та саморозвитку. Тому методичну діяльність колективу активізує робота над темою «**Компетентність як основа успіху та самовдосконалення учня й учителя**», участь у районних та обласних семінарах, співпраця з вищими навчальними закладами. На базі НВК проводяться засідання районних та обласних методичних об'єднань, працюють районні школи передового педагогічного досвіду з англійської мови, біології, психології та початкових класів.

Науково-методичне забезпечення НВК здійснює **науково-методичний центр**, до якого входять:

- методична рада НВК;
- шкільні методичні об'єднання вчителів-предметників, класних керівників;
- творчі групи.

Мета та завдання науково-методичного центру:

- визначення нового змісту освіти школи ефективного розвитку компетентної творчої особистості відповідно до потреб, інтересів і нахилів учнів, розробка авторських програм;
- підвищення професійної компетентності вчителя та класного керівника;
- надання допомоги вчителям у вдосконаленні їхніх навичок щодо здобуття нових і поглиблення одержаних знань, в організації самоосвітньої та дослідницької роботи;
- вивчення й упровадження в педагогічну практику досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду;
- розвиток творчої ініціативи вчителів і формування позитивної сфери їх діяльності;
- аналіз ефективності діяльності НВК за програмою моніторингу освітньої системи зростання особистості;
- корегування діяльності керівників шкільних методичних об'єднань та творчих груп НВК;
- організація наставництва для молодих учителів та класних керівників;
- організація інноваційної діяльності вчителів та класних керівників.

Організаційно-керівним центром науково-методичної роботи НВК є **методична рада**, що створена з метою координації зусиль окремих підрозділів НВК для ефективної роботи, здійснення контролю за виконанням плану науково-дослідної та експериментальної роботи в системі кафедр. Діяльність кафедр значно відрізняється від методичних об'єднань:

- по-перше, до об'єднань входять учителі різного фаху;
- по-друге, усі вчителі кафедри працюють над спільною проблемою;
- по-третє, педагоги керують творчою роботою учнів НВК;
- по-четверте, учителі готують методичні рекомендації, статті, програми, підручники.

При переході до такої системи роботи важливого значення набули **Тижні педагогічної майстерності**. Це глибока робота над проблемною темою. Уся діяльність кафедр спрямована на створення умов для успішного становлення молодих учителів, класних керівників та вдосконалення педагогічної майстерності досвідчених учителів. Науково-методичний центр здійснює та координує такі напрямки діяльності:

1. Упровадження **інноваційних технологій освіти та виховання**.

Робота шкільних методичних об'єднань за проблемами:

- «Використання еколого-біологічних і природоохоронних технологій у впровадженні профільного навчання та орієнтації учнів на вибір подальшого навчання» — шкільне методичне об'єднання вчителів кафедри природничо-математичного циклу: *технології екологічного виховання*;
- «Технології реалізації творчого потенціалу ліцеїстів у процесі проектної діяльності» — шкільне методичне об'єднання вчителів кафедри початкових класів, історії, ОБЖ: *технології проектної діяльності*;
- «Основні критерії ефективності виховної роботи та оцінки діяльності класного керівника» — шкільне методичне об'єднання кафедри класних керівників: *технології виховної діяльності*.

2. Робота **5 творчих груп** за проблемами:

- «Упровадження інтерактивних методів роботи»;
- «Екологічний експеримент»;
- «Здоровий спосіб життя»;
- «Компетентність у викладанні предметів»;

- «Імідж класного керівника, учителя-предметника, випускника»;
- 3. Проведення **моніторингу** стану виконання державного стандарту освіти;
- 4. Проведення **конференції** педагогів, батьків та громадськості «Компетентність як ключ до оновлення змісту освіти»;
- 5. Проведення відкритої **педагогічної ради** «Сучасні форми атестації учнів як інструмент управління якістю освіти» за участю всіх учасників навчально-виховного процесу;
- 6. Проведення **педагогічних читань** «Діяльність педагогічного колективу щодо забезпечення умов самореалізації особистості відповідно до її здібностей, інтересів» та інше.

Професійне навчання в системі методичної роботи НВК реалізується через різноманітні традиційні індивідуальні та колективні форми: наставництво, лекції, консультації, методичні оперативки, школи молодого вчителя та класного керівника, ділові ігри, тренінгові заняття, презентації проектів. Систематичними стали проведення семінарів-практикумів, єдиного методичного дня для кафедри, засідання педагогічної ради, розширені засідання методичної ради та колективу НВК, узагальнення передового педагогічного досвіду вчителів, творчі звіти вчителів, які атестуються. За таких умов опрацювання педагогічних інновацій кожен учитель стає готовим до проведення науково-дослідницької роботи. Учителі НВК беруть участь у районних та обласних конкурсах «Шукаймо молоді педагогічні таланти», «Класний керівник року», «Учитель року», «Ярмарок педагогічних ідей і технологій», «Особистісно орієнтований урок», спортивних змаганнях різних напрямків тощо. Учителі НВК систематично займаються самоосвітою. Кожен учитель має щоденник зі самоосвіти та методичну папку, яка постійно поповнюється.

Ми впевнені, що компетентного випускника може виховати тільки компетентний учитель. Нами була розроблена модель учителя та класного керівника, компетентного в різних категоріях, — це ті знання, уміння, навички, здібності, способи діяльності, які дають можливість вихователю не тільки ефективно, компетентно працювати, а й сприяє його особистісному успіху, значно покращує якість навчально-виховного процесу.

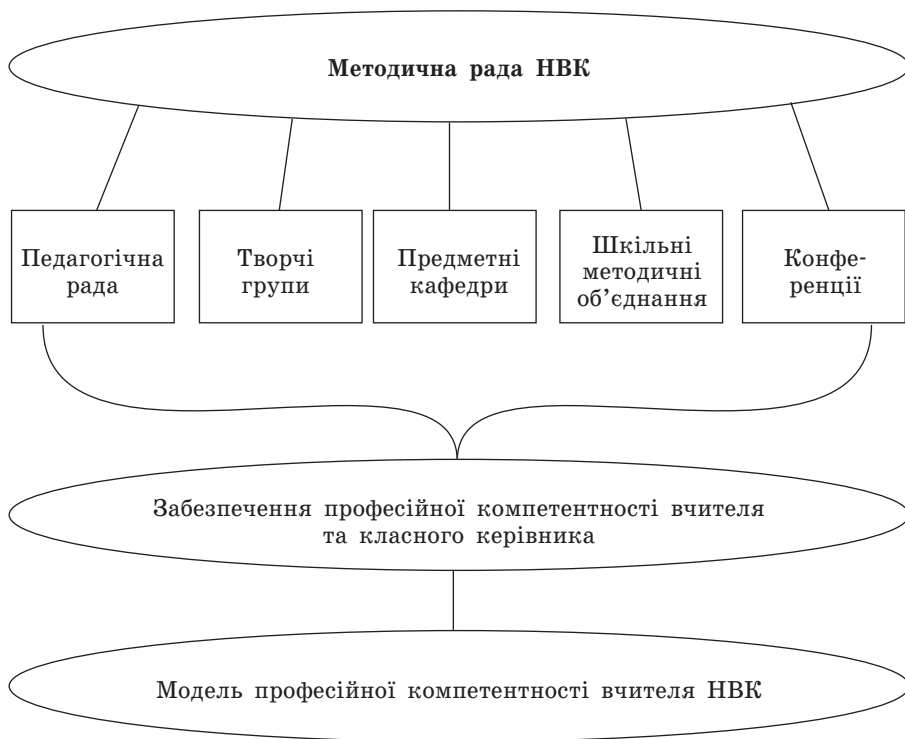
Модель професійної компетентності вчителя

1. *Соціальна компетентність* (комунікативні та організаторські здібності, стиль поведінки в конфліктних ситуаціях);
2. *Здоров'язберігаюча компетентність* (фізичне, психічне, духовне й соціальне здоров'я);
3. *Загальнокультурна компетентність* (толерантність, педагогічний такт, ціннісні орієнтації, імідж, мовленнєві навички, стиль педагогічної діяльності);
4. *Громадянська компетентність* (патріотизм, активна громадянська позиція, що відповідає законодавству України, нормативно-правова компетентність);
5. *Професійна компетентність* (ерудиція та досконале знання предмета, педагогічна майстерність, особистісна зрілість та особисті досягнення, здібність до інноваційної діяльності);
6. *Компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій* (комп'ютерна грамотність, інформаційна культура, використання комп'ютера на уроках);
7. *Міжпредметна компетентність*;
8. *Психолого-педагогічна компетентність*.

Модель ключових компетенцій класного керівника:

1. *Соціально-трудова компетентність* (комунікативні та організаторські здібності, стиль поведінки в конфліктних ситуаціях);
2. *Здоров'язберігаюча компетентність* (фізичне, психічне, духовне та соціальне здоров'я);
3. *Комунікативна компетентність* (уміння будувати стосунки з урахуванням інших людей);
4. *Інноваційні компетентності* (уміння добувати інформацію, розвиток пізнавальних процесів, інтересів);
5. *Компетенція саморозвитку* (повинен мати певний комплекс засобів, що дадуть змогу стати суб'єктом самоосвіти);
6. *Творча компетентність* (творчо підходити до вирішення проблем);
7. *Адміністративна компетентність*;
8. *Інформаційна компетентність* (комп'ютерна грамотність, інформаційна культура, використання комп'ютера на уроках).

Структурно-змістова модель методичної роботи

Модель особистості випускника НВК

Загальновідомо, що головним критерієм оцінювання діяльності школи є досягнення її випускників. Творча група колективу НВК створила модель випускника, яка є орієнтиром шкільної діяльності:

1. **Творча компетентність:** творчо підходити до вирішення проблем;
2. **Інформаційна компетентність:** розвиток пізнавальних процесів, інтересів;
3. **Психофізіологічна компетентність** (комунікативні та організаторські здібності, стиль поведінки в конфліктних ситуаціях);
4. **Культурно-дозвільна компетентність:** повинен уміти раціонально використовувати дозвілля;
5. **Сімейно-побутова компетентність:** повинен мати уявлення про сутність дорослої людини;

6. **Суспільно-правова компетентність:** активна громадська позиція та здатність самореалізації в суспільно-політичному житті;
7. **Професійно-трудова компетентність:** повинен мати уявлення про світ сучасних професій та володіти засобами своєї професійно-трудової діяльності;
8. **Комунікативна компетентність:** уміння будувати стосунки з урахуванням інших людей;
9. **Компетентність саморозвитку та самоосвіти:** повинен мати певний комплекс засобів, що дадуть змогу стати суб'єктом самоосвіти.

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні НВК — це:

- Всеукраїнський експериментальний майданчик за проблемою «Використання еколого-біологічних і природоохоронних технологій у впровадженні профільного навчання та орієнтації учнів на вибір подальшого навчання» (2008 рік);
- опорна база проведення літнього табору-тренінгу для підлітків міста й учасників екологічних акцій області та України, який проводиться спільно з Національною академією наук України (з 2007 року);
- обласний опорний навчальний заклад кафедри методики викладання природничо-математичних дисциплін Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів за проблемою «Екологічне виховання на базі Дунайського біосферного заповідника Національної академії наук України» (з 2002 року);
- районний опорний навчальний заклад кафедри початкових класів за проблемою «Екологічне виховання в початковій школі»;
- опорний навчальний заклад щодо реалізації проблем екологічного виховання в районі, області, Україні;
- районний опорний навчальний заклад роботи школи передового педагогічного досвіду для практичних психологів, учителів початкової школи, біології, іноземної мови, математики;
- центр пропаганди зорового способу життя та профілактики шкідливих звичок серед дітей і дорослих м. Вилкове.

Унаслідок напружених пошуків створена модель «Школи сприяння здоров'ю — Школи ефективного розвитку компетентної творчої особистості» навчально-виховного комплексу, діяльність якої:

- спрямована на створення позитивного педагогічно доцільного навчально-виховного та соціокультурного середовища;
- забезпечує умови збереження здоров'я учасників навчально-виховного процесу;
- забезпечує якісні лікувально-профілактичні та санітарно-оздоровчі заходи;
- надає широкі можливості для ефективного розвитку, навчання та виховання учнів, отримання ними якісної освіти, розвитку творчості, їх самореалізації, соціалізації;
- задовольняє потреби й інтереси дітей та їх батьків;
- сприяє набуттю учнями життєвої компетентності, абсолютної цінності сьогоденного життя;
- спрямована на виховання юного покоління, не допустивши руйнування людського в дитині.